

ห้องที่ 8:

ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์
และศิลปศาสตร์ (1)

แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1
Development of Learning Organization in School Under Chachoengsao Primary
Educational Service Area Office 1

พัชรภรณ์ วัฒนา

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: opalzaa527@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: kanporn2512@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Sansern.hun@rru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2) เสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 320 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นรายอำเภอ 4 อำเภอ จำแนกประชากรในสถานศึกษาแต่ละอำเภอ กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเทียบบัญชีใดตรงๆ จำแนกตามอำเภอ 4 อำเภอ และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตามสัดส่วนที่กำหนด และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม และข้อคำถามการสนทนากลุ่ม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีจำแนกประเภทข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก

ผลวิจัยพบว่า (1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากรรอบรู้ ด้านการเรียนรู้ของทีม ด้านการมีแบบแผนทางความคิด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (2) แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมีการจัดทำแผนโครงการที่เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและวัดผลได้ ด้านการมีแบบแผนทางความคิดควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรได้ตระหนักและทบทวนกรอบความคิดให้เป็นแบบแผน ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรตั้งคำถามเชิงระบบเพื่อกระตุ้นการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนโดยบุคลากรแนวคิดระบบเชื่อมโยงเป้าหมาย นโยบาย และการดำเนินการด้านบุคลากรรอบรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชุมและศึกษาดูงาน มีการพัฒนาความรู้ด้านการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลง และด้านการเรียนรู้ของทีม ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ของทีมเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย และมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to (1) study the level of learning organization in schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 and (2) develop guidelines for establishing a learning organization within these schools. The study employed a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. The quantitative sample consisted of 320 participants selected through multi-stage sampling, while the qualitative data came from 8 key informants chosen by purposive sampling. The research instruments were questionnaires and group discussion questions. The overall reliability of the questionnaire was .95. Statistical analyses included frequency, mean, standard deviation, and keyword analysis for data obtained from group discussions.

The research findings revealed the following: (1) The overall level of learning organization in schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office Zone 1 was at a high level. When considering individual aspects, Shared Vision had the highest mean score, followed by Personal Mastery, Team Learning, and Mental Models. The aspect with the lowest mean score was Systems Thinking. (2) The guidelines for developing a learning organization in schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 1 are as follows: For Shared Vision, there should be clear and measurable project plans linked to the school's vision. For Mental Models, workshops should be organized to help personnel recognize and revise their frameworks. For Systems Thinking, administrators and personnel should be encouraged to ask systemic questions to stimulate systems thinking. School development plans should integrate a systems approach, connecting goals, policies, and operations. For Personal Mastery, teachers should be encouraged to share knowledge through various activities, attend meetings, and participate in study visits, fostering continuous learning and adaptation. For Team Learning, team learning should be promoted to encourage diverse perspectives, and opportunities for everyone to exchange ideas should be provided.

Keywords: learning organization development, educational institutions

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศชาติ โดยคนที่มีคุณภาพต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีภูมิปัญญาซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2560-2579) ต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีลักษณะในการสร้าง แสวงหา ถ่ายโยงความรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ใหม่ของคนในองค์กร และการเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ เป็นที่ซึ่งทุกคนสามารถขยายศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างผลงานตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และเป็น ที่ซึ่งทุกคนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมาย หากบุคลากรขององค์กรใดมีการเรียนรู้ที่รวดเร็ว ย่อมทำให้องค์กรก้าวไปสู่เป้าหมาย และพัฒนาองค์กรได้ดี ในปัจจุบันแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าหลายองค์กรทั่วโลกได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่นำมาสู่ความสำเร็จขององค์กร (Garvin, David A., 1993) สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมในทุกด้าน การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาและความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา โดยการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กรหรือวัฒนธรรมองค์กรให้สอดคล้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาในทุกด้านเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เกิดการพัฒนาตนเองตามความเปลี่ยนแปลงของโลกภายในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เพราะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทุกด้าน และเพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์ในการเป็นข้อเสนอแนะให้กับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขยเขต 1 และผู้สนใจศึกษาแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้สามารถนำแนวทาง และรูปแบบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในระดับภายในองค์กร และระดับชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขยเขต 1

(2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขยเขต 1

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศของการเรียนรู้รายบุคคลและกลุ่มองค์กรที่สามารถเรียนรู้จัดการ แลกเปลี่ยน และใช้ความรู้ เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้องค์กร มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่ยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ดังนี้

เซจกี ปีเตอร์ เอ็ม (Senge, Peter M., 1990) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ซึ่งทุกคน สามารถขยายศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เกิดรูปแบบการคิด ใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย มีอิสระที่จะสร้างแรงบันดาลใจ และทุกคนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นองค์กรที่ สมาชิกได้มีการขยายขอบเขตความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับ องค์กร เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบไปด้วยวินัย 5 ประการ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญเป็น พิเศษของบุคคล (personal mastery) แบบแผนทางจิตใจที่มองโลกตามความเป็นจริง (mental model) การมีวิสัยทัศน์ ร่วมกัน (shared vision) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (team learning) และการคิดเชิงระบบ (systems thinking)

การ์วิน เดวิด เอ (Garvin, David A., 1993) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีลักษณะใน การสร้าง แสวงหา และถ่ายโยงความรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ใหม่

วีรยา สัจจะเขตต์ (2564) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีการจัดการความรู้ภายใน องค์กรเพื่อให้เกิดการขยายความสามารถในการพัฒนาตนเอง และการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่องระหว่าง บุคลากรในองค์กร โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำให้องค์กรสามารถเข้าถึงความรู้ และนำมาใช้ในการ ปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สุชาดา รักอก (2565) กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มีบรรยากาศของการเรียนรู้ รายบุคคล กลุ่มงาน และองค์กร มีวิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อช่วยให้เข้าใจในโครงสร้าง สามารถจัดการความรู้ และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จ

จากความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้จากนักวิชาการและนักวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า องค์กรแห่งการ เรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นองค์กรที่ทุกคนมีวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นองค์กรที่มีลักษณะในการสร้าง แสวงหา และถ่ายโยงความรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจาก ความรู้ใหม่ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีบรรยากาศที่เอื้อให้บุคลากรในองค์กรได้พัฒนาการเรียนรู้มีการ แลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ประสบการณ์จากทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการ เรียนรู้และการทำงานได้อย่างเหมาะสม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

การรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องขององค์กรแห่งการเรียนรู้จากนักวิชาการต่าง ๆ ของผู้วิจัย สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

เซจกี ปีเตอร์ เอ็ม (Senge, Peter M., 1990) กล่าวโดยสรุปว่า แนวคิดที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิด องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น คือการให้ความสำคัญกับความสามารถในการเรียนรู้ที่รวดเร็ว โดยการเรียนรู้จะต้อง เป็นการเรียนรู้ที่เต็มเปี่ยม โดยการเรียนรู้ต้องเป็นการเรียนรู้ที่เต็มเปี่ยมของทุกคนในองค์กร ซึ่งคนทุกคนมี ความสามารถในการเป็นผู้เรียนรู้ และรักที่จะเรียนรู้เพื่อแสวงหาสิ่งที่ดี นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางในการ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยวินัยหรือการฝึกฝน 5 ประการที่เรียกว่า The Fifth Discipline โดยเป็นพื้นฐานหลัก ของความเข้าใจเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ แนวคิดดังกล่าวนี้จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการ

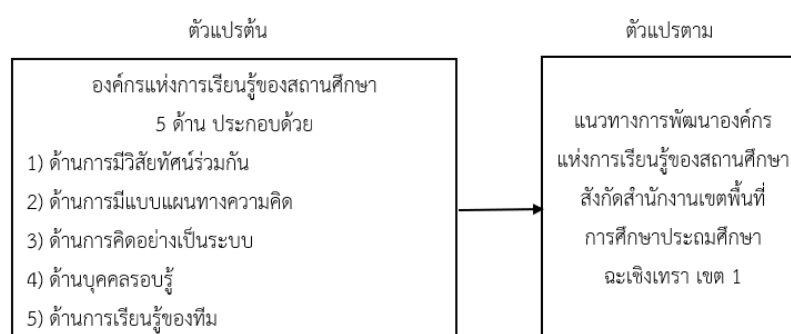
เรียนรู้ขึ้นได้นั้นมีรายละเอียดดังนี้องค์ประกอบของแนวคิดเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้ออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ การคิดเชิงระบบ บุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม และการเรียนรู้เป็นทีม

การวิน เดวิด เอ (Gavin, David A., 1993) กล่าวโดยสรุปว่า การเป็นองค์กรเพื่อการเรียนรู้ คือ องค์กรที่มีทักษะในการสร้างสรรค์ เรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเนื่องมาจากความรู้ใหม่ และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และมีหลัก 5 ประการในการเป็นองค์กรเพื่อการเรียนรู้ อันได้แก่ การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ การทดลองแนวทางใหม่ ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและอดีต การเรียนรู้จากประสบการณ์ และสิ่งที่ผู้อื่นทำได้เป็นอย่างดี และการถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพภายในองค์กร

มาควอร์ด มิเชล เจ (Marquardt, Michael J., 1995) กล่าวว่า องค์กรประกอบที่จำเป็น 5 ประการที่จะเปลี่ยนองค์กร ให้เป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ไว้ดังนี้ ระบบย่อยด้านการเรียนรู้ ระบบย่อยด้านองค์กรระบบย่อยด้านคน ระบบย่อยด้านความรู้ และระบบย่อยด้านเทคโนโลยี

จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีลักษณะที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกัน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของนักวิชาการ และนักวิจัยมาสังเคราะห์ได้เป็นองค์ประกอบของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการคิดเชิงระบบ ด้านบุคคลรอบรู้ และด้านการเรียนรู้ของทีม

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 137 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,871 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จากสถานศึกษา จำนวน 137 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจาก ตารางของเครซีและมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 320 คน และผู้ให้ข้อมูลการศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ การเลือกผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จะเชิงเทรา เขต 1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ หัวหน้างานบุคคล และหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และสภาพการดำเนินงานแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

4.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามและข้อคำถามการสนทนากลุ่มให้ครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการวิจัย และตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

3) เสนอแบบสอบถามฉบับร่างและข้อคำถามการสนทนากลุ่มฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และข้อคำถามการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of item objective congruence) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำข้อคำถามการสนทนากลุ่มไปทดลองใช้ (try-out) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .95 แล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

6) นำข้อคำถามการสนทนากลุ่มไปทดลองใช้ (try-out) กับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการสนทนากลุ่มในสถานการณ์จริง แล้วนำข้อคำถามการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เขียนคำร้องเสนอถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยกำหนด การส่งแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืน ให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม

ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยใช้ระบบออนไลน์ ตามแนวคำถามของการสนทนากลุ่มเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียง และจดบันทึกข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (focus group) เกี่ยวกับแนวทาง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก (domain analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง จากนั้นสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็น ร้อยละ 65.31 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 34.69 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.25 รองลงมาคืออายุ 41-50 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 อายุ 20-30 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 18.13 และ อายุ 51-60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 14.37 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 58.13 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 41.88 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 50.94 รองลงมาคือประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 32.81 คน และประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับ การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1

การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้	n = 320		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.11	.75	มาก	1
2. ด้านการมีแบบแผนทางความคิด	4.05	.81	มาก	4
3. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.03	.81	มาก	5
4. ด้านบุคลากรรอบรู้	4.10	.77	มาก	2
5. ด้านการเรียนรู้ของทีม	4.07	.75	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.07	.76	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ควรมีการจัดทำแผนโครงการที่เชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและวัดผลได้ ด้านการมีแบบแผนทางความคิดควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้บุคลากรได้ตระหนักและทบทวนกรอบความคิดให้เป็นแบบแผน ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรตั้งคำถามเชิงระบบเพื่อกระตุ้นการคิดอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนโดยบูรณาการแนวคิดระบบเชื่อมโยงเป้าหมาย นโยบาย และการดำเนินการด้านบุคลากรรอบรู้ควรมีการส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชุมและศึกษาดูงาน มีการพัฒนาความรู้ ด้านการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลง และด้านการเรียนรู้ของทีม ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ของทีมเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย และมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 โดยรวมพบว่า การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้องค์กรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการแบ่งปัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรกล้าแสดงความคิดเห็นและทดลองวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ครูและบุคลากรมีการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ เซนจี ปีเตอร์ เอ็ม (Senge, Peter M., 1990) ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นสถานที่ซึ่งทุกคนสามารถขยายศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เกิดรูปแบบการคิดใหม่ๆ อย่างหลากหลาย และทุกคนต่างเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นองค์กรที่สมาชิกได้มีการขยายขอบเขตความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่ต้องการอย่างแท้จริงซึ่งประกอบไปด้วยวินัย 5 ประการ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ เป็นพิเศษของบุคคล แบบแผนทางจิตใจที่มองโลกตามความเป็นจริง การมีวิสัยทัศน์ร่วมกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดเชิงระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ การ์วิน เดวิด เอ (Garvin, David A., 1993) ที่กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือองค์กรที่มีลักษณะในการสร้าง แสวงหา และถ่ายทอดความรู้ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ใหม่ และการเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างถ่องแท้และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฟูลเมอร์ และคีย์ (Fulmer & Key, 1998) ที่กล่าวว่า องค์กรการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ของบุคคล เป็น

รากฐานสำคัญในการขยายขีดความสามารถให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจะเชิงตรา เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้าน มีประเด็นที่สำคัญ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ (1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ผู้บริหารต้องมีการเปิดเวทีระดมการมีส่วนร่วมในการทบทวนและพัฒนาวิสัยทัศน์ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล โกพัฒนันตา และคณะ (2560) ผู้บริหารสถานศึกษาวรรายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้กับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการยอมรับ (2) ด้านการมีแบบแผนทางความคิด พบว่า ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมแนวคิดเชิงบวกและการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโต สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรา โพธิ์พัฒนชัย (2567) สถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมโดยใช้การรับฟังแนวทางและแนวความคิดของสมาชิกภายในองค์กร โดยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร (3) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรตั้งคำถามเชิงระบบเพื่อกระตุ้นการคิดอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2552; อ้างถึงใน จิราพรพรณ เลียงเพราะ, 2561) ที่กล่าวว่า หลักการของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ต้องเป็นองค์กรที่เรียนรู้จากการสร้างสรรค์ แสวงหาและถ่ายทอดความคิดและความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นระบบ (4) ด้านบุคลากรรอบรู้ พบว่า ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนให้ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐา สว่างเมือง (2567) ต้องมีการรวบรวมข้อมูลความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง ส่งเสริมการอบรม สัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในแต่ละปีการศึกษา และใช้ความรู้ในการสร้างผลงาน และ (5) ด้านการเรียนรู้ของทีม พบว่า มีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และเป้าหมายร่วมกันระหว่างครู บุคลากร และผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รติกร พุดิประภา (2560) ผู้บริหารต้องส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ครูได้ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำและผู้ตาม มีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเชิงตรา เขต 1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ ออกแบบการปฏิบัติงาน เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงานเป็นขั้นตอน โดยใช้หลัก PDCA วิเคราะห์จุดซ้ำซ้อน จุดอ่อน หรือส่วนที่ใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนโดยไม่จำเป็น จัดทำแผนผังกระบวนการทำงานเพื่อให้เห็นภาพรวมของงานแต่ละส่วน ลดการทำเอกสารซ้ำซ้อน โดยจัดระบบฐานข้อมูลกลางสำหรับบุคลากรทุกฝ่าย

(2) สถานศึกษาควรนำปัญหาและแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายภายในโรงเรียน วางแผนนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมของทีม และการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กรที่เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีเป้าหมายเป็นระบบและยั่งยืนในการบริหารงานเพื่อพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาจังหวัดอื่น
- (2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีแนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
- (3) ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การสนทนากลุ่มทุกท่าน เจ้าหน้าที่ งานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ คณะครู ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1 ซึ่งคอยให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา.

จิราพรรณ เสียงเพราะ. (2561). *การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ณัฐฐา สว่างเมือง. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอสามชุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. *วารสารเสถียรวิทย์ปริทัศน์*, 4 (3), 634-645.

นุชรา โพธิ์พัฒนชัย. (2564). *การศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครุสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ไพศาล โกพัฒนันตา, สุริยงค์ ชวนชัย และสมสรณฤกษ์ วงษ์อ่อนน้อย. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 11(1), 100-110.

เมธาวี คำภูลา และวันทนา อมตาริยกุล. (2564). แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 8(2), 355-367.

รติกร พุดิประภา. (2560). *แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอนุบาลพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยาเขต 1*. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- วีรยา สัจจะเขตต์. (2564) การพัฒนาแนวทางการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาดา รักอก. (2565). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Fulmer and Key. (1998). *Executive Development and Organizational Learning for Global Business*. New York, U.S.A.: Economics, Finance, Business & Industry.
- Garvin, D. A. (1993). *Building a Learning Organization*. New York, U.S.A.: Harvard Business Review.
- Marquardt, M. J. (1995). *Building the Learning Organization: Mastering the five Element for Corporate Learning*. New York, U.S.A.: Davies-Black Publishing.
- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline The Art & Practice of the Learning Organization*. New York, U.S.A.: Published by Doubleday, a division of Random House, Inc.

**แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก**
**Guidelines of Democracy Encourage in Schools under Prachinburi Nakhonnayok
Secondary Educational Service Area Office**

เกียรติศักดิ์ โอชาวงษ์

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Kiattisak8867@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: kanporn2512@gmail.com

อาจารย์ ดร.นิวัติ น้อยมณี

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: nw.noymanee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก 2) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 291 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้อาจจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีจำแนก ประเภทข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย 2) แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก พบว่า ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรมีการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรอย่างชัดเจน ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบูรณาการแนวคิดประชาธิปไตยในการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตย

คำสำคัญ: การส่งเสริม, ประชาธิปไตย, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the level of democracy promotion in educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Prachinburi Nakhonnayok 2) the guidelines for encourage democracy in these institutions under the Secondary Educational Service Area Office Prachinburi Nakhonnayok, using a mixed methodology research, who both quantitative and qualitative. The sample consisted of 291 quantitative researchers, selected by a sample random sampling method, and 8 Key informants in qualitative research, which selected by purposive sampling. The research instruments were questionnaires and in-depth interview questions with the overall reliability coefficient of .95 . The statistics used for data analysis included frequency, mean, and standard deviation. The data obtained from the in-depth interview questions was typologically analyzed using domain analysis.

The research findings revealed that:

1) The overall level of democracy promotion in educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Prachinburi Nakhonnayok was high. The highest scores were in democratic activities, followed by instructional management and school environment. The lowest score was in integrating democracy into the curriculum.

2) The guidelines for promoting democracy in schools under the Secondary Educational Service Area Office Prachinburi Nakhonnayok include four key areas. Administrators should clearly integrate democratic content and activities into the curriculum. They should embed democratic principles in teaching and learning. School leaders should promote democracy-enhancing activities. Finally, they should foster a democratic school environment.

Keywords: Encourage, Democracy, Educational Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สังคมประชาธิปไตยในรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของประชาชน ประชาชนจึงมีฐานะเป็นเจ้าของประเทศ ประชาชนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นใคร การศึกษาระดับใด ฐานะอย่างไร นับถือศาสนาใด ทุกคนล้วนมีสิทธิ และเสรีภาพ เท่าเทียมกัน เป็นไปตามหลัก

สิทธิและเสรีภาพของประเทศไทย นอกจากนั้น ทุกคนก็ยังมีหนึ่งสิทธิ์ หนึ่งเสียง ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทยอย่างเท่าเทียมกันเป็นไปตามหลักความเสมอภาค (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และหากจะให้ได้ผลดีที่สุดนั้น ทุกฝ่ายต้องมองเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการฝึก เพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเน้นฝึกฝนให้ครู นักเรียนหรือเยาวชนในสังคมให้รู้จักสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ และที่สำคัญจะต้องสร้างจิตสำนึกในประชาธิปไตยด้วยด้วยการเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่ไปกับกระบวนการปฏิบัติในชีวิตจริง ตั้งแต่เด็กในวัยอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา (อรษา ชัยจันทร์, 2565)

ข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาปรากฏในผลการวิจัยของ สุชาวัดน์ไชยสา (2566) พบว่า ปัญหาในการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย บทบาทของผู้บริหารไม่มีการวางแผน เตรียมการ หรือจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ขาดการส่งเสริมครูให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัชวาล กันเพชร (2565) พบว่า ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมวางแผนการจัดการหลักสูตร เพื่อร่วมกันวิพากษ์ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ยังขาดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นของครู และนักเรียน ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของนักเรียน ขาดการประชุมร่วมมีรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของครูและนักเรียน ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ขาดการประชุมพูดคุยสะท้อนความคิดเห็นระหว่างกัน และขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้น (pilot study) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 50 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก จำนวน 15 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และพบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของชัชวาลย์ กันเพชร (2565) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า มีปัญหาด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ปัญหาด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาปราชินบุรี นครนายก

(2) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาปราชินบุรี นครนายก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และซึมซับหลักการประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเรียนรู้ และวิถีชีวิตในโรงเรียนอย่างเป็นประชาธิปไตย

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วม เรียนรู้ และปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตย ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมายถึงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ระบุว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย ส่งเสริมสนับสนุน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและส่วนรวม การเป็นผู้นำเพื่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และสังคม รับผิดชอบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน รวมถึงการคิดริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์ สามารถปฏิบัติได้จริงและส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน โดยนักเรียนมีส่วนร่วมต่อการวางแผนดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครูที่ปรึกษา

ชัชวาลย์ กันเพชร (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง วิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับนักเรียน ส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียน มีคุณลักษณะที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย รู้จักบทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

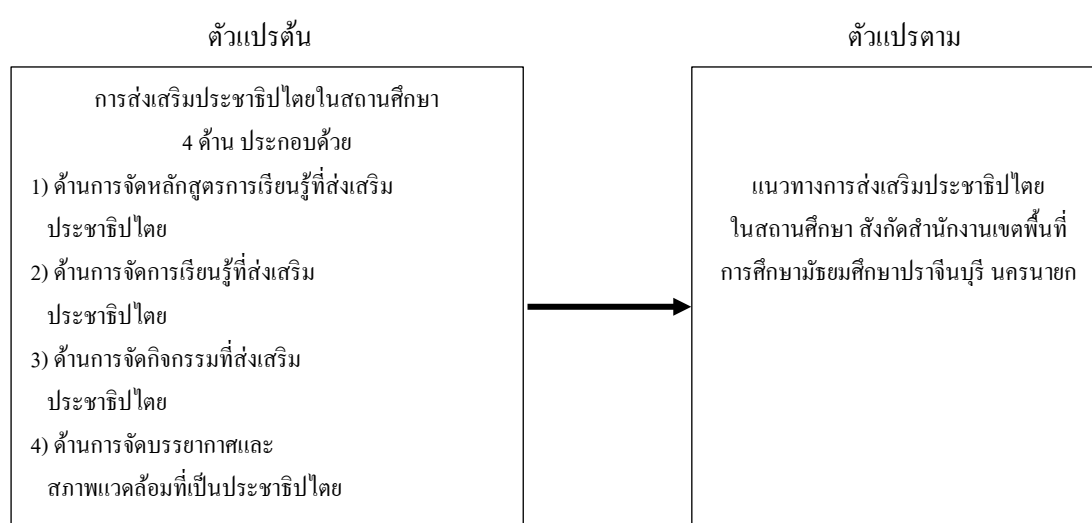
ขอบข่ายการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยปลูกฝังความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้บริหารควรทำความเข้าใจในภารกิจของงานส่งเสริมประชาธิปไตยและมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวเกี่ยวกับขอบข่ายการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ระบุว่า ขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษามีขอบข่ายจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษาส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมีการบูรณาการสอดแทรกวิถีประชาธิปไตยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยบรรจุไว้ในคำอธิบายรายวิชา โดยเนื้อหาประชาธิปไตยจะอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

เป็นการเรียนรู้ที่เสริมสร้างระเบียบวินัย และแสดงออกถึง ความรักสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง มีกิจกรรมการส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน มีกิจกรรมพัฒนาห้องเรียน หน้าเสาธง และกิจกรรมอื่น ๆ มีการก่อตั้งชุมนุม ชมรม และสหกรณ์ ฯลฯ รวมทั้งกิจกรรมสภานักเรียน โดยเริ่มต้นจากเลือกตั้งจากหัวหน้าห้องเรียน หัวหน้าชั้นเรียน ประธานสภานักเรียนของโรงเรียน การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีสภานักเรียนร่วมคิดร่วมทำตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน 4) ด้านการสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนและภายในห้องเรียนมีการจัดบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน คุรุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ คำนึงถึงความสะดวก สะดวกต่อการใช้งานและเกิดประโยชน์ มีการจัดป้ายนิเทศประชาธิปไตย และการสนับสนุนทางวิชาการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน หน่วยงาน และการสร้างเครือข่ายประชาธิปไตยในโรงเรียนกับโรงเรียนต่าง ๆ

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methodology research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 7) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,194 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก, 2568)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ปีการศึกษา 2568 โดยจำแนกเป็นสหวิทยาเขต จำนวน 5 สหวิทยาเขต โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 291 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 จำแนกสถานศึกษาออกเป็นสหวิทยาเขต จำนวน 5 สหวิทยาเขต ขั้นที่ 2 จำแนกประชากรในสถานศึกษาแต่ละสหวิทยาเขต ขั้นที่ 3 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเทียบบัญชีรายสัปดาห์ตามสหวิทยาเขต จำนวน 5 สหวิทยาเขต ขั้นที่ 4 สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตามสัดส่วนที่กำหนดและให้ผู้ให้ข้อมูลการศึกษาการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยใช้แนวคิดของซุอาด (Souad, 2023) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบไปด้วย ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

และนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขแล้วจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient method) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .95 แล้วไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เขียนคำร้องเสนอต่องานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยกำหนด การส่งแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยได้สรรหาผู้มีประสบการณ์ในเรื่อง การส่งเสริมประชาธิปไตย ในสถานศึกษา จำนวน 8 คน โดยการเข้าพบด้วยตัวเอง หรือโทรศัพท์สอบถามข้อมูลเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์อันดีก่อนจึงจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดระยะเวลาการสัมภาษณ์ประมาณ 2 ชั่วโมง โดยใช้ระบบออนไลน์ ตามแนวคำถามของการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือในการบันทึกข้อมูลข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียง และผู้วิจัยจะทำการถอดเทปหรือถอดคำจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง จากนั้นสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 4.51–5.00 หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51–4.50 หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
- 2.51–3.50 หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51–2.50 หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
- 1.00–1.50 หมายถึง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก (domain analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง จากนั้นสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 291 คน ส่วนใหญ่ ได้แก่ เพศหญิง จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 61.51 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 38.49 ส่วนใหญ่มีอายุ 20-30 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 62.89 รองลงมาได้แก่ อายุ 31-40 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21.65 อายุ 41-50 ปี จำนวน 25 คน

คิดเป็นร้อยละ 8.59 และลำดับสุดท้ายได้แก่ อายุ 51-60 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.87 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ ระดับปริญญาตรี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 70.45 รองลงมาได้แก่ ระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42.96 รองลงมาได้แก่ประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 31.96 ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 และลำดับสุดท้ายได้แก่ ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 11-15 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.28

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก

การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา	n = 291		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย	4.01	.64	มาก	4
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย	4.03	.62	มาก	2
3. ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย	4.06	.65	มาก	1
4. ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	4.03	.64	มาก	3
รวม	4.03	.59	มาก	

พบว่า ระดับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยและด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากเป็นอันดับสุดท้ายได้แก่ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก ข้อมูลโดยรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา มีการส่งเสริมการอบรมครูและนักเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านประชาธิปไตย กฎหมาย และกติกาสังคม มีการอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน มีการจัดให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียนอย่างเสรีและโปร่งใส มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเสนอความคิดและมีบทบาทในการวางแผนหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคณะครูและผู้บริหารมีการสร้างช่องทางสำหรับการสื่อสารที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม มีการดำเนินงานกิจกรรมสภานักเรียน กิจกรรมอภิปราย ใต้ฟ้าที่ เวทีเสวนา มีการ

จัดโครงการที่นักเรียนมีบทบาทนำกิจกรรมด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย มีการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนในหลายกลุ่มสาระ มีการนำแนวคิดประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้จริง มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เปิดกว้าง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ มีการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก โดยรวมพบว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการกำหนดกติกาต่าง ๆ ภายในห้องเรียนและโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของสุวัฒน์ ชูติพงษ์ (2562) ที่กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนควรเริ่มต้นจากระดับชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีการตั้งกฎระเบียบชั้นเรียน การแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม และการอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิไลวรรณ มุสิกโปฏก (2563) ที่กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาในบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การถกเถียงอย่างมีเหตุผล และการตัดสินใจร่วมกันในชั้นเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของพัชรี ม่วงพลับ (2564) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยไม่แค่ในห้องเรียน แต่ควรครอบคลุมไปถึงบรรยากาศโดยรวมของโรงเรียนในลักษณะการจัดพื้นที่ให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นกับผู้บริหาร การส่งเสริมกิจกรรมชุมนุมเสรี และการสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนที่เปิดกว้างทางความคิดและเคารพความแตกต่างกัน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา จันทรพีญ (2564) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาผลการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาลย์ กันเพชร (2565) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชเดช ทองสาดี และไตรรัตน์ สิทธิกุล (2565) ได้วิจัยเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในสังกัดเครือข่ายศิษรภูมิ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก โดยรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา มีการส่งเสริมการอบรมครูและนักเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านประชาธิปไตย กฎหมาย และกติกาสังคม มีการอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการบริหารจัดการภายในโรงเรียน มีการจัดให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียนอย่างเสรี และโปร่งใส มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเสนอความคิด และมีบทบาทในการวางแผนหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคณะครูและผู้บริหาร มีการจัดโครงการที่นักเรียนมีบทบาทนำกิจกรรมด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย มีการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับประชาธิปไตยเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนในหลายกลุ่มสาระ มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแสดง

ความคิดเห็นอย่างเสรี เปิดกว้าง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ สอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น เดวี (John Dewey, 1916) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนควรทำหน้าที่เสมือน หรือชุมชนจำลองที่สะท้อนรูปแบบของประชาธิปไตย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เอมี กัทมัน (Amy Gutmann, 1999) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในระบอบประชาธิปไตยที่ไม่เพียงแต่การจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หรือกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องสร้างระบบที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย โดยเฉพาะนักเรียน มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เสนอความคิด และมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และชีวิตในโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ไมเคิล ฟิลดิง (Michael Fielding, 2001) ที่กล่าวว่า การให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นผ่านการทำกิจกรรม แต่คือกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ กิจกรรม และการบริหารจัดการโรงเรียน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวิ ไมนด์ และแดเนียล คาตองโก โซลา (Davy Mainde & Daniel Katongo, 2020) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมของแซมเบียในฐานะยุทธศาสตร์เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนในวิชาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองในโรงเรียนมัธยมของแซมเบียมีผลต่อการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชานดา ชานซา เทลมา ไมนด์ เด ดาวิ และชีเซบ ซิลเวสเตอร์ (Chanda Chansa Thelma Mainde Davy & Chisebe Sylvester, 2024) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมค่านิยมประชาธิปไตยผ่านการศึกษาพลเมือง: กรณีศึกษาของโรงเรียนมัธยมที่คัดเลือกในเขตชุกา ประเทศแซมเบีย พบว่า บทบาทของการศึกษาพลเมืองที่มุ่งเน้นการพัฒนาความตระหนักรู้และทักษะในการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม มีการอภิปรายปัญหาอย่างเสรี มีการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน และโครงการชุมชนต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสดงออกทางความคิดเห็น และความรับผิดชอบต่อสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเซียแม็ค ซาเฮดี (Siamack Zahedi, 2024) ได้วิจัยเรื่อง การใช้แนวทางเชิงระบบในการส่งเสริมการศึกษาประชาธิปไตยในสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาโรงเรียนประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเชิงระบบ ซึ่งเน้นความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรกับบริบทของโรงเรียน และการบริหารจัดการที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนไม่อาจทำได้ด้วยกิจกรรมเฉพาะทางหรือการเรียนการสอนเพียงบางวิชา แต่ต้องสร้างระบบที่เอื้อให้เกิดวัฒนธรรมประชาธิปไตยทั้งในระดับนโยบาย การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการประชาธิปไตยที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำหลักสูตรบูรณาการประชาธิปไตยที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

(2) จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก ประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(3) สถานศึกษาควรนำแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาไปปรับใช้ ในการกำหนดนโยบายการบริหารงานในสถานศึกษา รวมทั้งสร้างบรรยากาศในการทำงานในสถานศึกษาให้เป็นประชาธิปไตย และเอื้อต่อการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมการใช้แนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาสภาพการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาจังหวัดอื่น
- (2) ควรศึกษาการส่งเสริมประชาธิปไตยจากสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน
- (3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร.นิวัฒน์ น้อยมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือด้วยดี เสมอมา ได้ให้แนวทางการทำวิทยานิพนธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แนวคิดทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ตลอดจนตรวจแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชัชวาล กันเพชร. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นันทนา จันทร์เพ็ญ. (2564). *การศึกษาผลการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พัชร ม่วงพลับ. (2564). สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียน. *วารสารวิชาการครุศาสตร์*, 39(2), 55-64.
- รัชเดช ทองสาดี และ ไตรรัตน์ สิทธิกุล. (2565). การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนในสังกัดเครือข่ายศิษรภูมิ 2

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 10(1), 15–28.
- วิไลวรรณ มุสิกโปฏก. (2563). บทบาทของครูในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. 22(3), 95–106.
- ศุภาวัฒน์ ไชยสา. (2566). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. ปรินญาณิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก. (2568). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. ปราชญ์บุรี: นโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย สำหรับครู-อาจารย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กรุงเทพฯ: บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการวุฒิสภา.
- สุวัฒน์ ชูติพงษ์. (2562). การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรยา ยิ้มจันทร์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบอโรลกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Amy Gutmann. (1999). *Democratic Education* (Revised ed.). Princeton: Princeton University Press.
- Chanda Chansa Thelma Mainde Davy & Chisebe Sylvester. (2024). Promoting democratic values through civic education: A case of selected secondary schools in Lusaka District, Zambia. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 22(3), 45–60.
- Davy Mainde & Daniel Katongo Chola. (2020). The teaching of Civic Education in Zambian secondary schools as a strategy for effective political participation. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*. 4(12), 293–301.
- John Dewey. (1916). *Democracy and Education*. New York: Macmillan.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading. Attitude Theory and Measurement (4th ed)*. New York: Me graw-Hill.
- Michael Fielding. (2001). Students as radical agents of change. *Journal of Educational Change*, 2(2), 124.

- Siamack Zahedi. (2024). A systemic approach to promoting democratic education in schools. In L. F. Nathan, J. F. Mendonca & G. Rojas Ayala (Eds.), *Designing Democratic Schools and Learning Environments*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Souad. (2023). In-depth interviews: knowledge- producing Dialogue. *Journal of Human and Society sciences*, 12(1), 449-465.

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

Super Leadership of School Administrators Under Chonburi Primary

Educational Service Area Office 1

ภานุเดช เต็มโคตร

นักศึกษานิเทศศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: panudechtemkot@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: sansern.hun@rru.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: kanporn2512@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 82 แห่ง จำนวน 306 คน กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the level of super leadership of school administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 ; and 2) compare the super leadership of school administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 according to gender, education, work experience and school size. The research sample consisted of 306 teachers from 82 schools under under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2025. The sample proportion was determined by the Krejcie & Morgan's table using stratified random sampling approach according to school size and simple random sampling approach. The research tool was a five-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA.

The research result revealed as follows: 1) The overall level of super leadership of school administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 was found to be high, both overall and in each aspect. 2) The comparison of super leadership of school administrators classified by gender, educational level, and work experience showed no statistically significant differences overall. However, when classified by school size, there were statistically significant differences at the .01 level.

Keywords: Super Leadership, School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถานศึกษาเป็น การกระจายอำนาจด้านการบริหารงานบุคคลมายังสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมีความคล่องตัว และเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทีมงานสามารถปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกันกับผู้นำ หากผู้นำขาดภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับยุคสมัย ย่อมส่งผลให้ทีมงานเกิดความสับสนในการทำงาน และท้ายที่สุดองค์กรอาจสูญเสียความสามัคคี แต่ในทางกลับกัน หากผู้นำมีภาวะผู้นำที่ดี มีแนวคิดทันต่อยุคสมัย ก็จะสามารถสร้างความศรัทธา และความเชื่อมั่นในหมู่ทีมงานได้ ส่งผลให้ทีมงานให้ความร่วมมือ และสามารถนำพาองค์กรไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ, 2561)

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำเป็นการส่งเสริมให้ผู้ตามสามารถเป็นผู้นำตนเองได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีบทบาท ในการช่วยให้บุคลากร หรือผู้ตามในองค์กรได้ค้นพบศักยภาพ และความสามารถของตนเอง แล้วส่งเสริมให้สามารถนำความสามารถเหล่านั้นมาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้นำจะต้องใช้อำนาจอย่างเหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้ผู้ตามทุ่มเท และทำงานเพื่อหน่วยงาน หรือองค์กรได้อย่างเต็มความสามารถ โดยเน้น พฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีพื้นฐานจากความรู้ และความเข้าใจในหน้าที่อย่างชัดเจน (Manz & Sims, 2001) สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เป็นภาวะผู้นำไม่ได้เกิดจากการมีคน ดำรงตำแหน่งผู้นำเพียงเท่านั้น แต่เกิดจากการมีบุคคลที่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำอยู่ในตำแหน่งที่ต้องทำ หน้าที่น่าอย่างแท้จริง หน้าที่สำคัญของผู้นำจึงไม่ใช่เพียงแค่การสร้างผลงานหรือผลลัพธ์เท่านั้น แต่ยังต้องมุ่งเน้น

ไปที่การพัฒนาคน สร้างบุคลากรให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง และมีความสามารถในการแข่งขันในอนาคต และสอดคล้องกับ เทพรัตน์ ศรีคราม (2562) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เป็นการที่ผู้นำสามารถนำผู้อื่นได้ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้อื่นสามารถนำตนเองได้ในที่สุด โดยผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ และเป็นครูผู้ถ่ายทอดแนวคิดเชิงเหตุผลแก่สมาชิกในองค์กร ผู้นำในยุคปัจจุบันต้องให้ความสำคัญกับผู้ตาม หรือบุคลากร โดยต้องกระตุ้น สนับสนุน และให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

ข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปรากฏในผลการวิจัยของ เรณูกา สุวรรณรัตน์ (2564) พบว่า บุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย ทำให้ผู้บังคับบัญชาต้องกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องในบางเรื่อง ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนบางคนยังขาดการวางแผนงานที่เป็นระบบ การสื่อสารภายในโรงเรียนที่ยังไม่ทั่วถึง ขาดการนิเทศติดตามผล และประเมินผล ขาดการกระจายอำนาจทางการบริหารให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา และยังขาดการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้นำตนเอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัญญรัตน์ ห่อขุนทด (2567) พบว่า ข้าราชการครู และบุคลากร ไม่ได้รับการส่งเสริมภาวะผู้นำเหนือผู้นำในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำควรเริ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในสถานศึกษา จะต้องเป็นแบบอย่างในการทำงานให้ข้าราชการครู และบุคลากร ได้เห็นกระบวนการบริหารงาน และการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้ข้าราชการครู และบุคลากร ให้เป็นผู้นำที่ดี

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้น (pilot study) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 50 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 15 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และพบปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านการพัฒนาภาวะผู้นำตนเองของบุคลากร ปัญหาด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน และปัญหาการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก

จากสภาพปัญหา และความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 อยู่ในระดับใด

(2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา แตกต่างหรือไม่

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญการสร้างแรงบันดาลใจ และพัฒนาบุคลากร โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ส่งเสริมความร่วมมือ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เป็นกระบวนการที่เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับผู้ตามให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ โดยมีผู้นำเป็นผู้กระตุ้นผู้ตามให้มีส่วนร่วมในองค์กร ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเหนือผู้นำไว้ดังนี้

แมนซ์ และซิมส์ (Manz & Sims, 2001) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หมายถึง การส่งเสริมให้ผู้ตามสามารถเป็นผู้นำตนเองได้นั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีบทบาทในการช่วยให้บุคลากรหรือผู้ตามในองค์กรได้ค้นพบศักยภาพ และความสามารถของตนเองก่อน แล้วส่งเสริมให้สามารถนำความสามารถเหล่านั้นมาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้นำจะต้องใช้อำนาจอย่างเหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้ผู้ตามทุ่มเท และทำงานเพื่อหน่วยงานหรือองค์กรได้อย่างเต็มความสามารถ โดยเน้นพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่มีพื้นฐานจากความรู้ และความเข้าใจในหน้าที่อย่างชัดเจน

ทิววัฒน์ สิลุนทอง (2567) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หมายถึง ผู้นำในการสนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้ตามเป็นผู้นำคนอื่น และตนเอง โดยเป็นแบบอย่างในการนำตนเองให้มีพฤติกรรมในการเปลี่ยนแปลงจะต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องไปในทางที่ดี มีความคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย ใช้กระบวนการโน้มน้าวการทำงานเป็นทีมให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สร้างวัฒนธรรม และค่านิยมในการอำนวยความสะดวกให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์

จากความหมายของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำพัฒนาผู้ตามให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ โดยผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน กระตุ้น และให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ตามมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ผู้นำในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่สั่งการ หรือควบคุม แต่เน้นการสร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมให้ผู้ตามค้นพบศักยภาพของตนเอง และนำศักยภาพนั้นมาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่

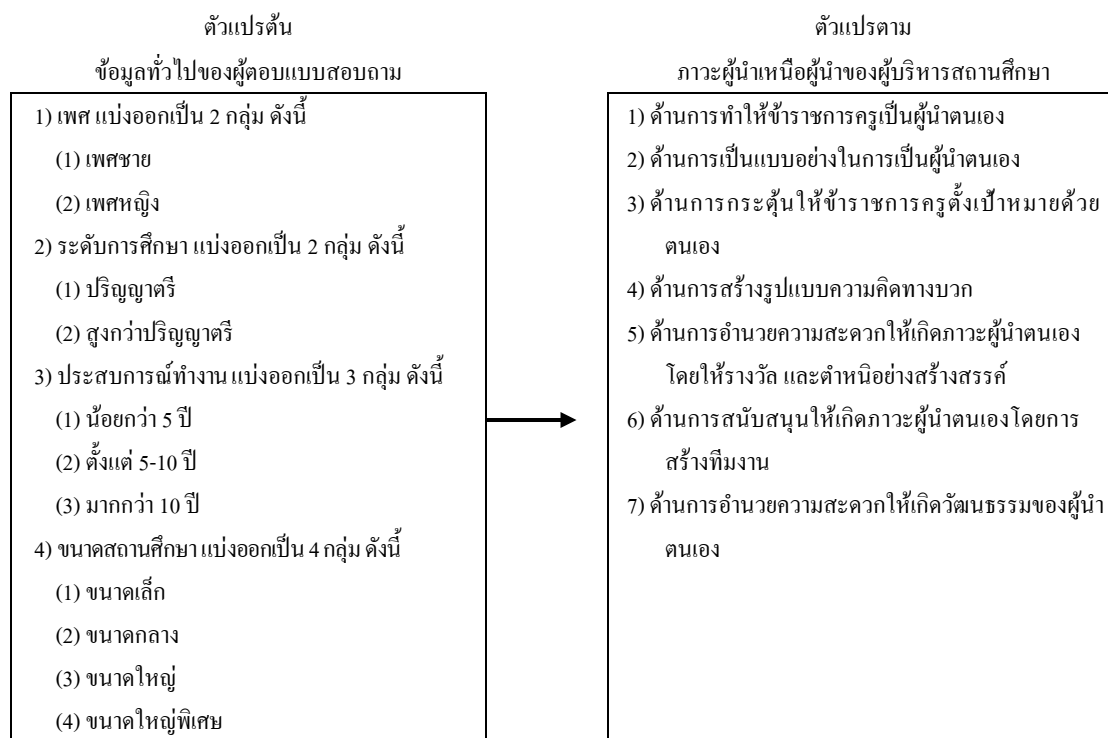
องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เป็นกระบวนการที่เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับผู้ตามให้สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ โดยมีผู้นำเป็นผู้กระตุ้นผู้ตามให้มีส่วนร่วมในองค์กร มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ดังนี้

แมนซ์ และซิมส์ (Manz & Sims, 2001) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำมี 7 ด้าน ได้แก่ 1) การทำให้เป็นผู้นำตนเอง (become a self-leader) 2) ผู้นำแสดงเป็นแบบฉบับของการเป็นผู้นำตนเอง (model self-leadership) 3) กระตุ้นให้ผู้ตามตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง (self-set goals) 4) การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก (create positive thought patterns) 5) การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์ (facilitate self-leadership through reward and constructive reprimand) 6) การสนับสนุนให้เกิดผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน (promote self-leadership through teamwork) และ 7) การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง (facilitate self-leadership culture)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเหนือผู้นำมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) เตรียมตัว เตรียมใจ ก่อนนำ 2) ตระหนักในการนำคน หน้าที่สำคัญของผู้นำ 3) การใช้อำนาจให้เหมาะสม 4) การนำสมาชิกสู่เป้าหมาย และ 5) ไม่หยุดพัฒนาตนเอง องค์ประกอบอีกประการหนึ่งของผู้นำที่จะก้าวขึ้นเป็นผู้นำจำเป็นต้องมีนั้น

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และเพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
- 3) การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 82 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,498 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 82 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 306 คน

4.3 เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert, 1967) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ของชูทรี วงศ์รัตน (2564)

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 เขียนคำร้องเสนอต่องานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ออกหนังสือ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยกำหนด

4.4.2 ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างไปพร้อมกับหนังสือที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 การส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืนให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์ เช่นเดียวกัน

4.4.3 เมื่อได้รับผลการทำแบบทดสอบผ่านทางระบบออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล

4.4.4 นำข้อมูลที่ได้อ้างอิงตามวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการหาความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4.5.2 วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวม ในการกำหนดมาตราส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยได้ตามแนวคิดของชูทรี วงศ์รัตน (2564)

4.5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test) สองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (independent - samples t - test)

4.5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way Anova) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (scheffe's method)

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 306		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการทำให้ข้าราชการครูเป็นผู้นำตนเอง	4.26	.18	มาก	3
2. ด้านการเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำตนเอง	4.03	.13	มาก	6
3. ด้านการกระตุ้นให้ข้าราชการครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	4.07	.14	มาก	5
4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก	4.26	.16	มาก	2
5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์	4.00	.13	มาก	7
6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน	4.25	.17	มาก	4
7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	4.27	.17	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.16	.06	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D. = .06) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ($\bar{X}=4.27$, S.D. = .17) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก ($\bar{X}=4.26$, S.D. = .16) ด้านการทำให้ข้าราชการครูเป็นผู้นำตนเอง ($\bar{X}=4.26$, S.D. = .18) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ($\bar{X}=4.25$, S.D. = .17) ด้านการกระตุ้นให้ข้าราชการครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ($\bar{X}=4.07$, S.D. = .14) ด้านการเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำตนเอง ($\bar{X}=4.03$, S.D. = .13) ตามลำดับ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.00$, S.D. = .13)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวม
และรายด้าน

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	<i>SS</i>	<i>Df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
1. ด้านการทำให้ข้าราชการครูเป็นผู้นำตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.006	3	.002	.058	.982
	ภายในกลุ่ม	10.467	302	.035		
	รวม	10.473	305			
2. ด้านการเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำ ตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	1.543	3	.514	35.437	.000
	ภายในกลุ่ม	4.385	302	.015		
	รวม	5.928	305			
3. ด้านการกระตุ้นให้ข้าราชการครูตั้งเป้าหมาย ด้วยตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	1.492	3	.497	29.327	.000
	ภายในกลุ่ม	5.122	302	.017		
	รวม	6.614	305			
4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก	ระหว่างกลุ่ม	.157	3	.052	1.901	.129
	ภายในกลุ่ม	8.334	302	.028		
	รวม	8.491	305			
5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะ ผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และคำหนิอย่าง สร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	1.208	3	.403	29.108	.000
	ภายในกลุ่ม	4.178	302	.014		
	รวม	5.386	305			
6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างทีมงาน	ระหว่างกลุ่ม	.042	3	.014	.430	.732
	ภายในกลุ่ม	9.785	302	.032		
	รวม	9.827	305			
7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิด วัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.081	3	.027	.899	.442
	ภายในกลุ่ม	9.050	302	.030		
	รวม	9.131	305			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.276	3	.092	27.347	.000
	ภายในกลุ่ม	1.017	302	.003		
	รวม	1.294	305			

* $P \leq .01$

จากตาราง 17 พบว่า ครูที่ทำงานอยู่สถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างในการเป็นผู้นำตนเอง ด้านการกระตุ้นให้ข้าราชการครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผล

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีการมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ และเติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงมุ่งหวังผลลัพธ์ของงานในระยะสั้น อีกทั้งยัง เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากร ได้ค้นพบ และใช้ศักยภาพเฉพาะตัวของตนเองอย่างเต็มที่ ในการดำเนินงานของสถานศึกษาผู้บริหารยังส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เกื้อหนุนความร่วมมือ ความเข้าใจ และความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน พร้อมทั้งปรับวิธีการบริหารให้ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ส่งผลให้บุคลากร มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง และเติบโตเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ไม่ได้เกิดจากการมีคนดำรงตำแหน่งผู้นำจำนวนมาก แต่เกิดจากการมีบุคคลที่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำอยู่ในตำแหน่งที่ต้องทำหน้าที่นำอย่างแท้จริง หน้าที่สำคัญของผู้นำจึงไม่ใช่เพียงแค่การสร้างผลงานหรือผลลัพธ์เท่านั้น แต่จะต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน สร้างบุคลากรให้เติบโตอย่างมีศักยภาพ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง และมีความสามารถในการแข่งขันในอนาคต

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร โดยขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกันทั้งในด้านโครงสร้างของสถานศึกษา จำนวนบุคลากร และบริบทในการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนมีผลต่อบทบาท วิธีการนำองค์กร และการตัดสินใจของผู้บริหาร การบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีความซับซ้อน และมีความต้องการเฉพาะด้านมากกว่าย่อมส่งผลให้ผู้บริหารต้องแสดงภาวะผู้นำในระดับที่เข้มข้น รอบด้าน และมีกลยุทธ์มากขึ้น ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กอาจเอื้อต่อการบริหารที่ใกล้ชิด และมีความยืดหยุ่นสูงกว่า ความแตกต่างเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะ และระดับของภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่หลากหลายตามขนาดของสถานศึกษา ส่งผลให้ครูที่งานอยู่ขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ด้านการทำให้ข้าราชการครูเป็นผู้นำตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการให้ข้าราชการครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และนโยบายของสถานศึกษา จึงเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู และบุคลากรในการกำหนดทิศทางของโรงเรียนอย่างแท้จริง โดยการเปิดพื้นที่ให้ข้าราชการครูสามารถแสดงความคิดเห็น และมีบทบาทในกระบวนการวางแผน การจัดเวทีระดมความคิดเห็นในการวางแผนกลยุทธ์

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

(2) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา ได้ให้แนวทางการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แนวคิดทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ตลอดจนตรวจแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณยิ่ง คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ และครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่านที่อบรมสั่งสอน แก่ผู้วิจัย

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2562*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). *สุดยอดภาวะผู้นำ Super leadership* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชัดเชต มีเดีย.

เทพรัตน์ ศรีกรม. (2562). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*.

เรณูภา สุวรรณรัตน์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 2*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

ธัญญารัตน์ ห่อขุนทด. (2567). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา*.

จิวิวัฒน์ สีสุนทอง. (2567). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2564). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ. (2561, มกราคม-มีนาคม). *ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20 (1), 261-271.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970, September). Determining Sample Size for Research Activities.

Educational and Psychological Measurement, 30 (3), 607-610.

Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.

Manz, C. C. & Sims, H. P. (2001). *The new Super Leadership: Leading others to lead themselves*. California: Berrett-Koehler.

แนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

The Guidelines for Supplies Administration of School Under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1

สุทธินันท์ ยะพรม

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: suttinun1754@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Sansern.hun@rru.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: kanporn2512@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้วิจัยเชิงปริมาณจำนวน 306 คน ได้มาจากการวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และใช้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และข้อคำถามการสนทนากลุ่ม มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .96 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีจำแนกประเภทข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาหลัก

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจำหน่ายพัสดุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการยืม 2) แนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย ควรมีการจัดระบบทะเบียนพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้อย่างสะดวก ด้านการยืม ควรมีการกำหนดระเบียบแบบแผนที่

ชัดเจนในการชี้ชัด พร้อมทั้งมีระบบติดตามและกำหนดระยะเวลาการคืนที่เหมาะสม ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ ควรชี้แจงดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการดูแลรักษาพัสดุอย่างต่อเนื่อง และจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประจำปี และด้านการจำหน่ายพัสดุ ควรดำเนินการตามระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

คำสำคัญ: การบริหารงานพัสดุ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ABSTRACT

This research aimed to study 1) study the level of The Guidelines for Supplies Administration of School under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 2) The Guidelines for Supplies Administration of School under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1, using a mixed methodology research, both and qualitative. The sample consisted of 306 quantitative researchers, selected by a multistage random sampling method, and 8 key informants in qualitative research, selected by purposive sampling. The research instruments were questionnaires and focus group discussion questions with the overall reliability coefficient of .96. The statistics used for data analysis included frequency, mean, and standard deviation. The data obtained from the focus group discussions was typologically analyzed using domain analysis.

The result of the study found that: 1) The Guidelines for Supplies Administration of School under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that storage, recording, and disbursement, and maintenance and inspection, followed by borrowing, borrowing management, whereas the disposal of supplies had the lowest mean score. 2) The Guidelines for Supplies Administration of School under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 are as follows: In storage, record-keeping, and distribution, there should be a properly organized inventory system that is accurate, up-to-date, and easily auditable. In borrowing, clear rules and procedures should be established, along with a tracking system and appropriate return deadlines. In maintenance and inspection, there should be a systematic operational plan, with ongoing care of supplies and the establishment of an annual inspection committee. In disposal, operations should strictly follow government regulations, emphasizing transparency and accountability.

Keywords: Supplies Administration, School Administrators, Chonburi Primary Educational Service Area Office 1

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล การดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัย การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและมีอิสระในการบริหารจัดการตามหลักการของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งเป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยต้องมีการจัดระบบข้อมูล วางแผนอย่าง

เหมาะสม ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้บริหารจัดการพัสดุอย่างคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุ ตามระเบียบที่กำหนดการบริหารงานพัสดุคือกระบวนการจัดการสิ่งของและครุภัณฑ์เพื่อสนับสนุนภารกิจขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และคุ้มค่า เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมีความสำคัญ และเป็นหัวใจในการบริหารงานโรงเรียน ผู้บริหารเจ้าหน้าที่พัสดุ หรือบุคลากรต้องทราบระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพัสดุอย่างถูกต้อง เพื่อให้ดำเนินงานพัสดุเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ การบริหารพัสดุต้องมีการวางแผนที่เป็นระบบ ครอบคลุมการเก็บ การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำกับ ควบคุม และต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานพัสดุ ทั้งด้านกฎหมาย ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และความคุ้มค่า การดำเนินงานพัสดุต้องมีระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประสิทธิภาพสูงสุดของทางราชการ ข้อมูลปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานพัสดุ ปรากฏในผลการวิจัยของ สุกัญญา พิมพ์ (2564) พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานพัสดุ พร้อมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานฝ่ายพัสดุ ขาดความเข้าใจในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามแนวทางระเบียบที่กำหนดไว้ ไม่มีการประเมินผลอย่างเป็นรูปแบบ ขาดการตัดสินใจ และขาดความสะดวกรวดเร็วและคล่องตัว

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน แก่ใจ พัฒนา ปรับปรุง การปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การจัดการพัสดุที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
- (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานพัสดุ เป็นกระบวนการและขั้นตอนที่โรงเรียนปฏิบัติเกี่ยวกับงานพัสดุให้ได้มาซึ่งวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สนับสนุนกิจกรรม โครงการของโรงเรียน ส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารงานพัสดุไว้ดังนี้

คิม โบร และ นัน เนอริ (Kimbrough & Nunnery, 1983) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง การบริหารงานพัสดุเป็นการบริหารอย่างหนึ่งที่สนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปได้อย่างดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

อดิศักดิ์ ศรีนา (2560) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลปะในการบริหารงาน มาใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับพัสดุ เพื่อสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานให้ดำเนินไปตาม วัตถุประสงค์ขององค์การตามขั้นตอนการบริหารงานพัสดุ 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุม การเก็บรักษา และการจำหน่ายพัสดุ

สุภารัตน์ บาลานาคม (2564) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง การนำเอาวิทยาการหรือศิลปะในการ บริหารมาใช้ในกระบวนการหรือขั้นตอนในการจัดการพัสดุ ประกอบด้วย วัสดุและครุภัณฑ์ด้วยวิธีการจัดหาพัสดุ การควบคุมการบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ เพื่อสนับสนุนและตอบสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน ขององค์กรได้อย่างทันเวลา คุ่มค่า ประหยัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของการบริหารงานพัสดุของนักการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารงานพัสดุ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดหา ควบคุม เก็บรักษา บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุให้เป็นไปตามกฎหมายและ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความคุ้มค่า โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีการจัดซื้อจัดจ้างที่ เปิดเผยและเป็นธรรม รวมถึงมีระบบ การบันทึก และตรวจสอบที่ชัดเจน การบริหารงานพัสดุจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วย ให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

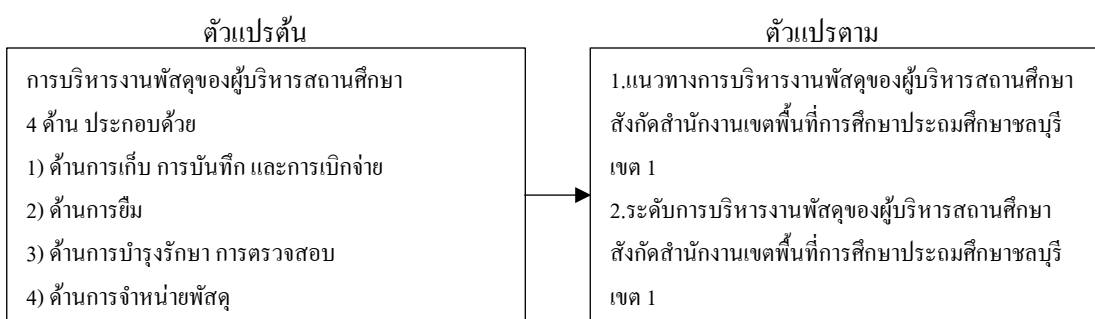
การรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องการบริหารงานพัสดุจากนักวิชาการต่าง ๆ ของผู้วิจัยสามารถ จำแนกออกได้ดังนี้

คิมโบร์ และนันเนอรี (Kimbrough & Nunery, 1983) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุมีความสำคัญเป็นการ ให้บริการอย่างหนึ่งที่สนับสนุน ส่งเสริมให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปด้วยดี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การ เรียนการสอน การบริหาร งานพัสดุที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนง่ายและสะดวกขึ้น ช่วยเสริมสร้าง บรรยากาศในการเรียนการสอนให้เหมาะสม และช่วยประหยัดเวลาในการสอนให้มากขึ้น

กัญญารัตน์ ประทุม (2561) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุมีความสำคัญเป็นปัจจัยที่สำคัญด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการสนับสนุนอำนวยความสะดวก เป็นกลไกส่งเสริม การขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรให้มี ประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยความคุ้มค่า โปร่งใส ความยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ โดยยึด กฎหมาย กฎและระเบียบต่าง ๆ

วรัญญา รัชสาสุวรรณ (2563) กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุมีความสำคัญต่อการดำเนินงานภายในองค์กร เป็นอย่างยิ่งเพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในองค์กรจำเป็นต้องใช้วัสดุเพื่อการดำเนินงานในทุก ๆ ด้าน อีกทั้ง ยังคงการใช้งบประมาณจำนวนเงินเป็นจำนวนมากในแต่ละปี และปฏิบัติตามดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยพัสดุ อย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ ต่อหน่วยงานมากที่สุด

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 82 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,498 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 306 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจชี และมอร์แกน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) และผู้ให้ข้อมูลการศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (focus group) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบไปด้วย ผู้บริหารกลุ่มงาน นักวิชาการพัสดุ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงบประมาณ และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ข้อคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เขียนคำร้องเสนอถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยกำหนด การส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืน ให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่ม

ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยใช้ระบบออนไลน์ ตามแนวร่างคำถามของการสนทนากลุ่มเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียง และจดบันทึกข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

3) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (focus group) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก (domain analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประเด็นหลัก แล้วแบ่งเป็นประเด็นย่อยอีกครั้ง จากนั้นสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) เพื่อสรุปข้อมูลเพื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็น ร้อยละ 73.50 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 รองลงมาคืออายุ 20-30 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 อายุ 41-50 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 อายุ 51-60 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 รองลงมาคือระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 รองลงมาคือประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 28.10 และประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 306		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย	4.46	.52	มาก	2
2. ด้านการยืม	4.38	.57	มาก	4
3. ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ	4.42	.57	มาก	3
4. ด้านการจำหน่ายพัสดุ	4.47	.52	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.43	.50	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย ควรมีการจัดระบบทะเบียนพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และตรวจสอบได้อย่างสะดวก ด้านการยืม ควรมีการกำหนดระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในการยืมพัสดุ พร้อมทั้งมีระบบติดตามและกำหนดระยะเวลาการคืนที่เหมาะสม ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบควรมีแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการดูแลรักษาพัสดุอย่างต่อเนื่อง และจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประจำปี และด้านการจำหน่ายพัสดุ ควรดำเนินการตามระเบียบของทางราชการอย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมพบว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องวางแผนการจัดหาและบริหารพัสดุอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อความจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบและทันต่อเวลา อีกทั้งยังต้องมีระบบบัญชีหรือทะเบียนพัสดุที่ชัดเจน เพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลรักษาให้พัสดุดังกล่าวอยู่เสมอสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (2567) ที่กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดทำบัญชีหรือทะเบียน จำแนกประเภท และรายการของพัสดุ พร้อมทั้งให้มีหลักฐานการรับ-จ่ายพัสดุที่ได้บันทึกในบัญชีหรือทะเบียนไว้ประกอบการตรวจสอบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางการบริหารเกี่ยวกับต้นทุนผลผลิตของหน่วยงาน และการควบคุมยังช่วยในการเก็บดูแลรักษาพัสดุให้อยู่ในสภาพใช้งานได้คืออยู่เสมอ และทำให้ทราบว่าพัสดุใดหากใช้ต่อไปจะเกิดความสูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลบำรุงรักษา หรือหมดความจำเป็น สมควรที่จะจำหน่ายและจัดหาพัสดุมาทดแทน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อริวัฒน์ โยอาศรี (2568) ที่กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งกระบวนการจัดการพัสดุและครุภัณฑ์ขององค์กรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องต้องครอบคลุมตั้งแต่ การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดเก็บ การดูแลรักษา และการจำหน่าย เพื่อให้มีพัสดุที่เพียงพอต่อความต้องการในการดำเนินงานขององค์กร โดยเน้นความถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการโดยผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีการปรับปรุงแนวปฏิบัติให้ทันสมัยอยู่เสมอและสอดคล้องกับแนวคิดของ ประณีต วินุลยประพันธ์ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การบริหารงานพัสดุ

ของผู้บริหารสถานศึกษา ช่วยให้การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีพัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การศึกษา อย่างเพียงพอ และสิ่งเหล่านี้ต้องมีความต้องการ และถูกต้องตามความจำเป็น และทันเวลา ผู้บริหารต้องวางแผน ในการบริหารพัสดุของโรงเรียนเพื่อความเหมาะสมต่อการสอนของครู

2. แนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 4 ด้าน มีประเด็นที่สำคัญ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ 1) ด้านการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด มีการมอบหมายหน้าที่แก่เจ้าหน้าที่พัสดุชัดเจน ตรวจสอบความถูกต้องของพัสดุและเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน และเก็บรักษาหลักฐานประกอบการดำเนินงานไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดความ ผิดพลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี พงษ์ธนธรรณ์ (2566) สถานศึกษามีการดำเนินการลงบัญชีหรือทะเบียน เพื่อควบคุมพัสดุแยกเป็นชนิด และแสดงรายการตามตัวอย่างที่ระเบียบกำหนด โดยมีหลักฐานการรับเข้าบัญชี หรือทะเบียนไว้ประกอบการรายการเก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย และให้ครบถ้วนถูกต้องตรง ตามบัญชีหรือทะเบียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิวัฒน์ พูลทรัพย์ (2566) สถานศึกษามีการลงทะเบียน เบิกจ่ายที่ถูกต้องตามกฎหมายข้อบังคับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ใช้ เป็นแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ด้านการยืม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำกับดูแลให้การยืมเป็นไป ตามระเบียบที่กำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิกานต์ กาลจักร (2564) ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ เกี่ยวข้องกับงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบ ข้อบังคับพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้เข้าใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนัน อ่องติยะ (2567) ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตาม เจ้าหน้าที่ให้จัดทำทะเบียนการยืมและส่งคืนพัสดุที่เป็นลายลักษณ์อักษร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสภาพพัสดุ ครุภัณฑ์ ก่อนการส่งคืนสถานศึกษาทุกครั้ง สถานศึกษาดูตามการชำรุดใช้จากผู้ยืมในกรณีพัสดุ ครุภัณฑ์ชำรุด 3) ด้านการ บำรุงรักษา การตรวจสอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการ ควบคุมดูแล ให้พัสดุอยู่ในสภาพ พร้อมใช้ งานและปลอดภัย โดยมอบหมายให้ เจ้าหน้าที่พัสดุดำเนินการ ตรวจสอบ ซ่อมแซม และบันทึกผลการดำเนินงาน ไว้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉชา สมคะเณย์ (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นควรจัดหาสถานที่ ในการจัดเก็บครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพไม่สามารถใช้งานได้ และจำหน่ายในระยะเวลาที่กำหนด และผู้บริหาร โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริม ผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาและการตรวจสอบของ โรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุฒ พวงพันธ์ (2565) สถานศึกษามีการตรวจสอบพัสดุทุกครั้งเมื่อใช้ งานเสร็จแล้ว หากตรวจสอบพัสดุแล้วพบว่าพัสดุชำรุดเสียหาย ให้ดำเนินการซ่อมบำรุงให้กลับมาอยู่ในสภาพที่ พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา 4) ด้านการจำหน่ายพัสดุ การจำหน่ายพัสดุในสถานศึกษาต้องเป็นไปตาม ระเบียบ ราชการ อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณุช วงศ์ศรี (2566) ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้ง กรรมการเพื่อดำเนินการจำหน่ายพัสดุที่ชำรุดควรตรวจสอบสภาพพัสดุที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพไม่สามารถใช้งานได้ แล้ว อย่างจริงจังและสม่ำเสมอและหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากการจำหน่ายพัสดุมียุขยาค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรรัตน์ เอียดสุข (2565) ผู้บริหาร ให้ความสำคัญในการอำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่ลงบัญชีจำหน่ายพัสดุดอกจากทะเบียนให้เป็นปัจจุบัน และกำหนด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องไว้ชัดเจน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านการยืม มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการตรวจสอบการยืมพัสดุจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก่อนเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งการอนุมัติให้ยืมพัสดุ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา มีการตรวจสอบการยืมพัสดุจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบก่อนเสนอให้ผู้มีอำนาจสั่งการอนุมัติให้ยืมพัสดุ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบและตรวจสอบได้

(2) จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ประกอบด้วย ด้านการการเก็บ การบันทึก และการเบิกจ่าย ด้านการยืม ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ และด้านการจำหน่ายพัสดุ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้ครูมีการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(3) สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานพัสดุ ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา และผู้บริหารควรศึกษาข้อมูล ที่หลากหลายและเหมาะสม เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งสร้างบรรยากาศในการทำงานในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการบริหารงานร่วมกัน และส่งเสริมการใช้แนวทางการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรศึกษาสภาพการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดอื่น

(2) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษาจากสถานศึกษาที่มีการบริหารงานพัสดุที่มีแนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

(3) ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นแนวทางการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่สำคัญ ที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ หุ่นแสน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การสนทนากลุ่มทุกท่าน เจ้าหน้าที่งานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ คณะครู ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ ประทุม. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วน*

จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- เดชา สมคะเณย์. (2565, มกราคม-เมษายน). แนวทางพัฒนาการบริหารงานพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 83-94.
- นิธิกานต์ กาลจักร. (2564). แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธา เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประณีต วิบูลย์ประพันธ์. (ม.ป.ป.). การบริหารงานพัสดุในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปทุมขันธ์ วงศ์ศรี. (2566, มกราคม-มิถุนายน). แนวทางการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 24 (1), 282-292.
- พชรนันท์ อ่องดียะ (2567). แนวทางพัฒนาการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เพชรรัตน์ เอียดสุข. (2564). การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ยุวดี พงษ์ธนธรณ์. (2566). แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธา เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- วรัญญา รักษาสุวรรณ. (2563). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วรุฒ พวงพันธ์. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายแก่งสารจิตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. การค้นคว้าอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2567). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา พิมพ์า. (2564, มกราคม-เมษายน). การบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5 (1), 120-135.
- สุภารัตน์ บาลานคม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- อดิศักดิ์ ศรีนา. (2560). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อิวัฒน์ โยอาศรี. (2568). *คู่มือการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ สำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ* (ปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นักพัสดุศึกษา.
- อิวัฒน์ พูลทรัพย์. (2566, มกราคม-เมษายน). การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนเครือข่ายกุ่มกาวปีในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(1), 57-68.
- Kimbrough, K.B. and Nunery, M.Y. (1983). *Educational administration: An introduction*. (2nd ed). New York: Macmillan.

**การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ
เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ในเขตภาคตะวันออก**

**Implementation of Telling The Time Instructional Packages Combined with
Role-Play to Enhance English Communication Skills of Lower Secondary School
Students in Eastern Thailand**

พัชรिता ใจกล้า

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

E-mail: patcharita81@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนที่เรียนแบบปกติ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้องเรียน ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยกำหนดให้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จากนั้นสุ่มเลือกห้องเรียน 1 ห้องเป็นกลุ่มทดลอง และสุ่มเลือกอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Cohen's d) อยู่ในระดับสูง 2) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Cohen's d) อยู่ในระดับสูง และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, กิจกรรมบทบาทสมมติ, ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ABSTRACT

This quasi-experimental study examined the effectiveness of a learning activity kit on teaching Telling the Time combined with role-playing activities. The study aimed to 1) compare the English communication achievement of grade 7 students before and after using the instructional packages, 2) compare the performance of

students who used the instructional packages with those who received conventional instruction, and 3) assess students' satisfaction with learning through the instructional packages. Two classrooms were selected through cluster random sampling during the 2024 academic year, with one assigned as the experimental group and the other as the control group. The research instruments comprised the instructional packages, an English-speaking assessment based on role-playing tasks, an English communication ability test, and a student satisfaction questionnaire. The findings indicated that 1) students' post-test scores were significantly higher than pre-test scores, with a large effect size (Cohen's d). 2) The experimental group outperformed the control group in the post-test, also with a large effect size, and 3) students reported high satisfaction with learning through the instructional packages.

Keywords: instructional package, role-play activities, English speaking ability

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ โดยมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การศึกษา หรือการประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาประเทศในระดับนานาชาติ นอกจากนี้ภาษาอังกฤษยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และทรัพยากรทางวิชาการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสมือนเป็นประตูสู่การเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียนและสังคมโดยรวม ด้วยความสำคัญดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้รายวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมี 4 สาระสำคัญ ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระอื่น และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก อีกทั้งยังเน้นการพัฒนาทักษะหลักทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารในชีวิตจริงได้ (อำพร วุฒิจูโก, 2562) อย่างไรก็ตามแม้จะมีการกำหนดนโยบายด้านการสอนภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน แต่การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ผลการสำรวจ English Proficiency Index ปี 2567 ที่จัดอันดับทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของ 116 ประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก พบว่าประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 106 ซึ่งถือว่าอยู่ในกลุ่มล่างทั้งในระดับอาเซียนและระดับโลก (PPTV Online, 2567) โดยปัญหาหลักเกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เน้นการสื่อสารจริงในชั้นเรียน หลายโรงเรียนยังขาดการสอนบทสนทนาหรือกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ครูผู้สอนบางส่วนไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง จึงขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการสอนไม่สูงเท่าที่ควร (ฉัษฐภา โพธิ์พุ่ม และคณะ, 2561) ซึ่งปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นชัดเจนผ่านผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2567 โดยคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเพียง 30.93 คะแนน และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เฉลี่ยเพียง 30.61 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2568)

เมื่อพิจารณาบริบทของโรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบลขนาดเล็ก พบว่ากลุ่มเป้าหมายของการวิจัยนี้ได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษน้อย ขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ และประสบปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ ไม่สามารถอ่านหรือเขียนภาษาอังกฤษได้ คล่องแคล่ว รวมถึงปัญหาที่พบในชั้นเรียนเกี่ยวกับหัวข้อ Telling the Time ซึ่งชี้ว่านักเรียนไม่สามารถสื่อสาร

เกี่ยวกับเวลาเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การแบ่งช่วงเวลาแบบ am/pm การบอกเวลาแบบ past/to และการใช้ quarter/half ทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง ทั้งที่หัวข้อนี้ถือเป็นทักษะพื้นฐานและจำเป็นต่อการเรียนรู้หัวข้ออื่นที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยจำนวนมากแนะนำว่าการพัฒนาทักษะการสื่อสารควรมุ่งเน้น Communicative Language Teaching (CLT) ซึ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจริง และฝึกปฏิบัติด้านการฟังและการพูดมากกว่าการท่องจำไวยากรณ์หรือโครงสร้างภาษา (พิมพ์พร บังวัด, 2563) นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Package) ที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ สามารถส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดของผู้เรียนได้ดีกว่าวิธีการสอนแบบเดิม (อาริตติยา งอกสิน, 2564) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ (role-play) เป็นวิธีที่ช่วยสร้างสถานการณ์จำลองใกล้เคียงชีวิตจริง ทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในบริบทการสื่อสารจริง เพิ่มความมั่นใจ และพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของรศสุคนธ์ โทอุบล (2562) พบว่า ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมบทบาทสมมติมีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากปัญหาและสภาพบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อแก้ปัญหาการบอกเวลาเป็นภาษาอังกฤษของนักเรียนในพื้นที่วิจัย มุ่งหวังให้นักเรียนสามารถสื่อสารเกี่ยวกับเวลาได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการเรียนรู้หัวข้อภาษาอังกฤษอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ
- (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนที่เรียนแบบปกติ
- (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาในชีวิตจริง มากกว่าการท่องจำกฎไวยากรณ์ โดยผู้เรียนฝึกทักษะฟัง พูด อ่าน และสื่อสารในบริบทสังคมและวัฒนธรรม (ฉะปะนีย์ นาคริทธิ์, 2561) ตามแนวคิด World Englishes ของ Kachru (1985 อ้างถึงใน Nordquist, 2019) ภาษาอังกฤษแพร่กระจายออกเป็นสามวงกลม ได้แก่ Inner Circle (ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่) Outer Circle (ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง) และ Expanding Circle (ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ) ซึ่งในบริบทของประเทศไทย ภาษาอังกฤษถูกจัดว่าเป็น EFL (English as a Foreign Language) มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการศึกษา การสื่อสารระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันแนวคิดของ Canale & Swain (1980

อ้างอิงใน อัมพร วุฒิจูโก, 2562) ได้แบ่งความสามารถในการสื่อสารออกเป็นสี่ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านกฎเกณฑ์และโครงสร้างของภาษา (Grammatical competence) ความสามารถด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคม (Sociolinguistic competence) ความสามารถด้านความเข้าใจข้อความ (Discourse competence) และความสามารถในการใช้กลวิธี (Strategic competence) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการทักษะทั้งสี่มักใช้กิจกรรมที่มีความหมาย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (role-play) เกมจำลองสถานการณ์ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูล (สถาบันภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 อ้างถึงใน พิมพ์พร บังวัด, 2563)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Package) เป็นสื่อประสมที่จัดรวมหลายองค์ประกอบเป็นชุดในลักษณะต่าง ๆ ประกอบด้วย คู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการประเมินผล ซึ่งมีการวางแผนอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร (อาธิติยา จอกสิน, 2564) โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ และความสนใจ สนับสนุนการฝึกคิดและแก้ปัญหา รวมถึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานทั้งต่อตนเองและส่วนรวม นอกจากนี้ยังทำให้การวัดผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

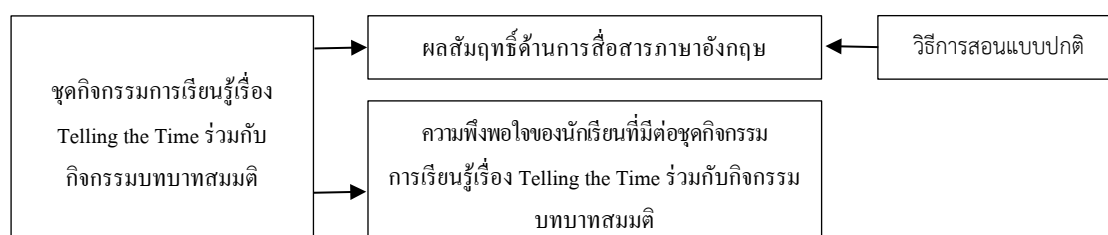
การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Robert Gagne (1985) ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างความสนใจ แจ้งวัตถุประสงค์ กระตุ้นความรู้เดิม นำเสนอความรู้ใหม่ ให้แนวทางการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ให้ข้อมูลป้อนกลับ ประเมินผล และส่งเสริมการถ่ายโอนความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ (สมภพ วัชฤทธิ์, 2560) การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างมีระบบ และสร้างความต่อเนื่องในการเรียนรู้ กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นวิธีการสอนที่จำลองสถานการณ์ใกล้เคียงชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาและทักษะการสื่อสาร พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ขั้นตอนการสอนสำหรับกิจกรรมบทบาทสมมติประกอบด้วย การวางแผนบทเรียน เตรียมความพร้อม กระตุ้นความสนใจ วางแผนการแสดง ฝึกซ้อม แสดงบทบาท และอภิปรายสรุป โดยผู้สอนทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้แนะนำ (Prompter) ผู้มีส่วนร่วม (Participant) และผู้ให้ผลสะท้อน (Spectator) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความมั่นใจในการสื่อสารของผู้เรียน (ณัฐชญา นุปผาชาติ, 2561)

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หัวข้อ Telling the Time การใช้สื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมสามารถช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียน เช่น การเรียงลำดับเวลาและแก้ปัญหาคำนวณเวลาในอดีตและดิจิทัล โดยงานวิจัยของ Sinaga et al. (2021) พบว่า การใช้สื่อและกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การบอกเวลาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

(1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ระเบียบวิธีวิจัย

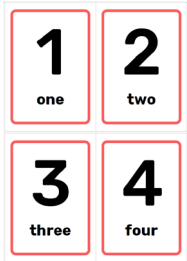
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ที่มีรูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (Pretest Posttest Control Group Design)

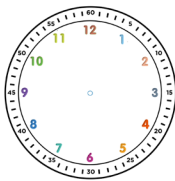
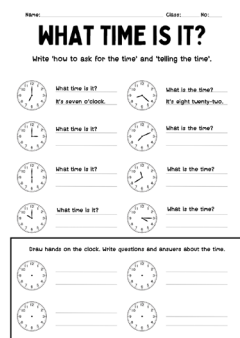
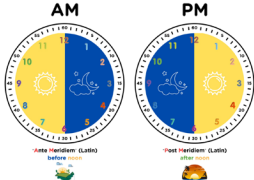
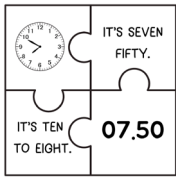
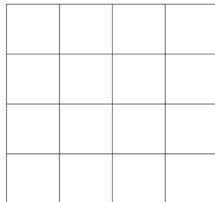
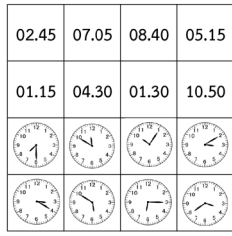
4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 42 คน โดยจัดนักเรียนภายในห้องเรียนแบบละความสามารถ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยกำหนดให้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จากนั้นสุ่มเลือกห้องเรียน 1 ห้องเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ และสุ่มเลือกอีกห้องหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ โดยมีนักเรียนห้องละ 21 คน

4.3 เครื่องมือวิจัย

(1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ

รายการ	สื่อการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้		
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Numbers	คลิปวิดีโอ Numbers Song Count to 100 จาก YouTube ช่อง The Singing Walrus – English Songs For Kids	flashcards ตัวเลข 1-100 	กิจกรรม The ball and sack

รายการ	สื่อการเรียนรู้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้		
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง What time is it?	แบบจำลองนาฬิกา 	ใบงาน "What time is it?" 	กิจกรรมบทบาท สมมติ หัวข้อ Let's go
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Just Another Day	แบบจำลองนาฬิกา 	Flashcards ที่ระบุกิจกรรมและ เวลาของกิจกรรมนั้นๆ พร้อมใบงาน Just Another Day 	กิจกรรมบทบาท สมมติ หัวข้อ School activities
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง What's the time?	แบบจำลองนาฬิกา 	Telling the Time: Jigsaw 	กิจกรรมบทบาท สมมติ หัวข้อ It's time for ...
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Time Word Problems	ตารางบิงโก Telling the Time TELLING THE TIME: BINGO 		กิจกรรมบทบาท สมมติ หัวข้อ An exchange student

(2) แบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

(3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ พร้อมเกณฑ์การประเมินทักษะการพูด (Rubric Score) เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน

(4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ผู้วิจัยเลือกห้องเรียนจำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นห้องทดลอง 1 ห้องเรียน และห้องควบคุม 1 ห้องเรียน ก่อนดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย (IRB) และชี้แจงรายละเอียดการวิจัยให้นักเรียนทุกคนทราบ รวมทั้งได้รับความยินยอมจากนักเรียนและผู้ปกครองเรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองทราบถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ และชี้แจงให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มควบคุมทราบถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง จากนั้นจึงทดสอบก่อนดำเนินการทดลอง (Pre-test) ทั้งสองกลุ่ม

(2) ผู้วิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ จำนวน 5 ชุดกิจกรรม รวม 9 คาบเรียน และจัดเก็บข้อมูลระหว่างเรียนโดยใช้เครื่องมือในการประเมินในแต่ละชุดกิจกรรมไปพร้อมกัน สำหรับกลุ่มควบคุมดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

(3) ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนหลังเรียน (Post-test) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้น ใช้เวลาจำนวน 1 คาบเรียน หรือ 60 นาที โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษฉบับเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ทั้ง 2 กลุ่ม และให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

(4) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) ผู้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยทดสอบค่าที (t-test) แบบ Paired Samples เพื่อดูความก้าวหน้า และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Samples เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในการคำนวณ

(2) ผู้วิจัยวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของระดับคะแนนความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด, 2 = น้อย, 3 = ปานกลาง, 4 = มาก, 5 = มากที่สุด)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ

ตารางที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	Effect size Cohen's d
ก่อนเรียน	21	3.57	2.99	11.2*	< .001	2.44
หลังเรียน	21	10.14	2.81			

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 3.57, S.D. = 2.99) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 10.14, S.D. = 2.81) ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสถิติ t-test พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งมีค่าขนาดอิทธิพล (Cohen's d) เท่ากับ 2.44 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติมีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนอย่างชัดเจน

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ และนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 2

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	Effect size Cohen's d
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	21	10.14	2.81	3.02*	0.004	0.932
รูปแบบปกติ	21	7.61	2.59			

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่า ($\bar{X}$ = 10.14, S.D. = 2.81) ขณะที่นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 7.61, S.D. = 2.59) ผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนระหว่างสองกลุ่มด้วยสถิติ t-test พบว่ากลุ่มที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่ากลุ่มปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งมีค่าขนาดอิทธิพล (Cohen's d) เท่ากับ 0.932 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน และมีผลดีกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแบบปกติอย่างชัดเจน

5.3 ผลการศึกษความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ตารางที่ 3

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Numbers	4.49	0.67	มาก
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง What time is it?	4.39	0.79	มาก
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Just Another Day	4.45	0.65	มาก
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง What's the time?	4.42	0.66	มาก
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Time Word Problems	4.60	0.64	มากที่สุด
สรุปผลรวมทั้ง 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	4.47	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Time Word Problems มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.64) อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ส่วนชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง What time is it? ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.79) แต่ก็ยังอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ตารางที่ 4

รายการประเมิน	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียน ชอบมากที่สุด (เลือกเพียง 1 กิจกรรม)
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง Numbers	4
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง What time is it?	4
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง Just Another Day	3
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง What's the time?	4
ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Time Word Problems	6

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Time Word Problems มาก ที่สุด จำนวน 6 คน รองลงมาคือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 4 อย่างละ 4 คน และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 3 คน

6. สรุปและอภิปรายผล

6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวพัฒนาขึ้นโดยอิงจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวางแผนกิจกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหา จุดประสงค์ และผลการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนและฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง (จิตตา สุขเจริญ และปัทมา ปิยสกุลเสวี, 2565) นอกจากนี้ กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้นักเรียนฝึกสื่อสารตามบริบทจริง สอดคล้องกับหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้น Communicative Competence (สถาบันภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 อ้างถึงใน พิมพ์พร บังวัด, 2563) รวมทั้งงานวิจัยของอมิตา แก้วตา (2566) พบว่ากิจกรรมบทบาทสมมติพัฒนาทักษะการพูดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนมีระดับการพูดตาม CEFR อยู่ที่ B1+ สูงกว่าเกณฑ์ ม.ต้น (A2) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมบทบาทสมมติช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งชุดกิจกรรมถูกออกแบบอย่างเป็นระบบโดยอิงบริบท กลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคู่มือครู แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรม และแบบประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ส่งผลให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง (ประภาศิริ ปราโมทย์, 2561) นอกจากนี้กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยเสริมความมั่นใจและฝึกทักษะการสื่อสารในบริบทใกล้เคียงชีวิตจริง พร้อมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ (ณัฐชญา นุปผาชาติ, 2561) ในทางตรงข้ามนักเรียนที่เรียนแบบปกติแม้หัวข้อเดียวกัน แต่กิจกรรมไม่สามารถกระตุ้นความสนใจหรือฝึกการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสหรัฐ ลักษณะสุด และคณะ (2564) สะท้อนว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง Telling the Time ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.68) ทุกชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าความพึงพอใจอยู่ระหว่าง 4.39–4.60 สะท้อนถึงความสนใจและความกระตือรือร้นของนักเรียน ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์บริบทโรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ทำให้กิจกรรมและสื่อมีความชัดเจน เข้าใจง่าย หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการประเมินยังสอดคล้องกับแนวคิดของอาธิติยา อองสิน (2564) ที่ชี้ว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยเสริมศักยภาพและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ รวมถึงงานวิจัยของจมานนท์ บุตรชาดา และคณะ (2561) ที่พบว่าการใช้ชุดกิจกรรมส่งผลต่อความพึงพอใจด้านภาษาอังกฤษในระดับสูง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างรอบคอบ รวมทั้งเตรียมสื่อและอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้พร้อมใช้งานตลอดกระบวนการจัดกิจกรรม
- (2) ครูผู้สอนควรดำเนินการชี้แจงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของนักเรียนอย่างชัดเจน ก่อนเริ่มการจัดกิจกรรม
- (3) ครูผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมให้คำแนะนำ ชี้แนวทางแก้ไขข้อผิดพลาด และอำนวยความสะดวกตามความต้องการของนักเรียน

(4) ครูผู้สอนสามารถปรับและยืดหยุ่นเวลาที่นักเรียนใช้ในการทำกิจกรรมแต่ละชุดตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจากระดับความยากง่ายของเนื้อหาและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

(5) ครูผู้สอนควรจัดให้มีการฝึกซ้ำและการทบทวนเนื้อหาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการประเมินผลทั้งด้านความเข้าใจเชิงความรู้ (cognitive understanding) และทักษะการสื่อสารเชิงปฏิบัติ (communicative performance)

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมบทบาทสมมติ (role-play) เพื่อประยุกต์ใช้กับการสอนในเนื้อหาภาษาอังกฤษอื่น ๆ รวมทั้งขยายการทดลองไปยังระดับชั้นเรียนที่แตกต่างออกไป

(2) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้เรียน

(3) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคงทนของการเรียนรู้ (learning retention) หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นระยะเวลาอย่างต่อเนื่องหรือในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ อังณะกูร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดา ทับพันธุ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง และเป็นกำลังใจอย่างใกล้ชิดจนงานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนในโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการเก็บข้อมูล รวมถึงครอบครัว เพื่อน และเพื่อนร่วมงานที่เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนที่สำคัญ

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมและช่วยเหลือจนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หากปราศจากความกรุณาดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้คงไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้

9. เอกสารอ้างอิง

จมานนท์ บุตรชาติ, ปราโมทย์ จันทร์เรือง และประทุม ศรีรักษา. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษด้วยข้อมูลท้องถิ่นอ่างทองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารลวงศรี*

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 8(2), 13-28.

จิตตา สุขเจริญ และปติดา ปิยสกุลเสวี. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมทักษะการฟังและการพูด

ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์ชนบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(2), 72-82.

ฉัษปภา โพธิ์พุ่ม, พระปรีชา ชยจุฑา และทองพูล ชุมคา. (2561). การพัฒนาทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนในจังหวัดสุรินทร์โดยใช้กระบวนการทฤษฎี CLT. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567, จาก: <http://mcuir.mcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/355>.

ณัฐชา บุญผาษติ. (2561). การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหอพระอุปถัมภ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ประภาศิริ ปราโมทย์. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือควบคู่กับเกม เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิมพ์พร บังวัด. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รสสุคนธ์ โตอุบล. (2562). ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ. (2568). คำสถิติพื้นฐานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2567. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2568, จาก: <https://www.niets.or.th/th/>
- สมภพ วัชรฤทธิ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของงานเย็บที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องภาคตัดกรวย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก: <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1831.ru>.
- สหรัฐ ลักษณะสุด, พิณทิพา สืบแสง และภูวิชญ์ จั่วลาย. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *Journal of Modern Learning Development*, 6(3), 29-43.
- อมิตา แก้วดา. (2566). การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขามเฒ่าวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อารัตินา ออกลิน. (2564). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวิธีสอนแบบ MIA เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและกลยุทธ์การอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อำพร วุฒิจูโก. (2562). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการละคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Nordquist, R. (2019). *Definition of English as a Second Language (ESL)*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก: <https://www.thoughtco.com/english-as-a-second-language-esl-1690599>.
- PPTV Online. (2567). ทักษะภาษาอังกฤษคนไทย อันดับ 106 จาก 116 ประเทศ เกือบรั้งท้ายอาเซียน. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก: <https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/236947>.
- Sinaga, S. L., Sitorus, C. Y., Sihotang, R. Y. & Saragih, E. (2021). SEQUENCE OF STUDENTS' ACTIVITIES IN TELLING TIME IN ENGLISH TEXTBOOK ENTITLED "WHEN ENGLISH RINGS A BELL" PROJECT. *Professional Journal of English Education*, 4(1), 10-15.

**แนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1**
**Guidelines for Enhancing The Image of Educational Institutions under
Chonburi Primary Educational Service Area Office 1**

ธนากร ปะติคำ

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Tanakorn7126@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Kanporn2512@gmail.com

อาจารย์ ดร.นิวัตต์ น้อยมณี

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

E-mail: Nw.noymanee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 2) ศึกษาแนวทางศึกษาระดับภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยใช้ การวิจัยแบบผสานวิธี ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 306 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 12 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .98 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้ออกการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีจำแนกประเภทข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าหลัก

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการยอมรับ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเชื่อถือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความศรัทธา 2) แนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านความเชื่อถือ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และกล้ารับผิดชอบในหน้าที่ ขระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็น

รูปธรรมพร้อมปลูกฝังคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ด้านการยอมรับ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษามาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เปิดเผยข้อมูลและรายงานความก้าวหน้าต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใส เพื่อสะท้อนความมุ่งมั่นในการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม ด้านความศรัทธา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงความจริงใจและความมุ่งมั่นในจริยธรรมของตนเองและของครู อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of image enhancement of schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. 2) explore approaches to enhancing the image of schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. The study employed a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative research methods. The sample for the quantitative phase consisted of 306 participants selected using multi-stage sampling, while the qualitative data were obtained from 12 key informants chosen through purposive sampling. The research instruments were a questionnaire and in-depth interview questions. The reliability coefficient of the questionnaire was .98 Descriptive statistics used for data analysis included frequency, mean, and standard deviation. Qualitative data from in-depth interviews were analyzed using content categorization and keyword analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall level of image enhancement of schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1 was high. When considering each aspect individually, the highest mean score was in the dimension of acceptance, followed by credibility, with the lowest mean score found in the dimension of faith. 2) Regarding the guidelines for enhancing the image of schools under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 1. In the aspect of credibility, it was found that school administrators should manage with transparency, accountability, and adherence to good governance principles. They should demonstrate honesty, fairness, and responsibility, and work to improve students' academic achievement in concrete ways while instilling values of responsibility and integrity. In the aspect of acceptance, school administrators should consistently maintain educational standards to build confidence among stakeholders, and regularly disclose information and progress reports to the public with transparency, reflecting their commitment to ethical leadership. In the aspect of faith, school administrators should exhibit sincerity and steadfastness in their own ethical conduct and that of the teachers, serving as moral exemplars in their professional duties while promoting ethical behavior among staff and faculty

Keywords: School Image, Office of Primary Educational Service Area

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา (school image) ถือเป็นภาพรวมทั้งหมดขององค์กร ที่บุคคลอื่นหรือประชาชนรับรู้จากประสบการณ์ มีความประทับใจทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับ ภาพรวมทั้งหมดขององค์กรหรือสถาบัน ดังนั้นภาพลักษณ์องค์กร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ถ้าองค์กรใดมีภาพลักษณ์ที่ดีจะได้รับความเชื่อถือไว้วางใจและได้รับความร่วมมือทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงานเพราะการที่ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธาจะทำให้องค์กรและสถาบันนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ในบริบทของสถานศึกษา ภาพลักษณ์ที่ดีไม่เพียงแต่สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อความภาคภูมิใจของนักเรียน ครู และบุคลากรทั้งระบบ ส่งผลให้เกิดความสามัคคีที่แน่นแฟ้นกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งยังส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาตลอดจนการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่าง ๆ การสร้างภาพลักษณ์จึงไม่ใช่เรื่องของการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยการพัฒนาเชิงระบบที่ประกอบด้วยคุณธรรม ความโปร่งใส ความเป็นมืออาชีพ และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสายตาสาธารณชน สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในองค์กร (พินดา กิตติธำรงกุล และสุนันท์ พวงงาม, 2561, หน้า 138-139)

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้น (pilot study) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดสอบถาม ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 50 คน และผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 15 คน ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และพบปัญหาที่เกิดขึ้นภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ได้แก่ 1) ด้านความเชื่อถือ ความเชื่อถือในสถานศึกษาลดลงเมื่อผู้ปกครองหรือนักเรียนมองว่าสถานศึกษาไม่มีความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบ หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 2) ด้านการยอมรับหากสถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ไม่ทันสมัยขาดนวัตกรรม หรือไม่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง ก็อาจทำให้ผู้เรียนและผู้ปกครองไม่ยอมรับในวิธีการเรียนการสอนหรือระบบการบริหาร การไม่มีส่วนร่วมของชุมชนหรือไม่พึงเสียงสะท้อนจากผู้เกี่ยวข้องก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษาขาดการยอมรับในวงกว้าง 3) ด้านความศรัทธา ความศรัทธาต่อสถานศึกษาเกิดจากการประพฤติดนของผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายใน ถ้ามีปัญหาด้านจริยธรรม ขาดจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่ ก็จะทำให้ภาพลักษณ์ลดลง ผู้ปกครอง นักเรียน และสังคมภายนอก ขาดความศรัทธา

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาและสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่น ความศรัทธา ให้กับผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 อยู่ในระดับใด

(2) แนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ควรเป็นอย่างไร

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นกระจกสะท้อนคุณค่าและอุดมการณ์ทางการศึกษา ส่งเสริมความเชื่อมั่นจากสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญต่อความก้าวหน้าและความเป็นเลิศ โดยมีการบริหารจัดการที่ดี ค่านิยมที่งดงาม และบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์เป็นรากฐานสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่มั่นคงและยั่งยืน

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นเสมือนกระจกสะท้อนคุณค่าและอัตลักษณ์ทางการศึกษา ที่ปรากฏผ่านคุณภาพการสอนและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาที่มีภาพลักษณ์ดีย่อมได้รับความเชื่อมั่นและความศรัทธาจากสังคมอย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงความหมายของภาพลักษณ์ของสถานศึกษาไว้ดังนี้

ศุภวัฒน์ คุณานุวัฒน์ (ออนไลน์, 2552) กล่าวว่า ภาพลักษณ์สถานศึกษา หมายถึง ภาพรวมทั้งหมดของสถานศึกษาที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์ หรือมีความรู้ความประทับใจ ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อหน่วยงานหรือสถาบัน โดยการกระทำหรือพฤติกรรมองค์การ การบริหาร ผลลัพธ์การบริหาร และการประชาสัมพันธ์ จะเข้ามามีบทบาทต่อภาพลักษณ์องค์การด้วย

อุมาพร เชื้อวงศ์ (2560, หน้า 45-60) กล่าวโดยสรุปว่า ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา หมายถึง การรับรู้หรือทัศนคติที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวม มีต่อสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นผลจากพฤติกรรม การบริหารจัดการ การให้บริการทางการศึกษา และภาพลักษณ์ที่แสดงออกทั้งทางตรง และทางอ้อม ภาพลักษณ์เหล่านี้สะท้อนถึงคุณค่าทางวิชาการ ความมีจริยธรรม ความโปร่งใส และการตอบสนอง ต่อความคาดหวังของสังคม หากสถานศึกษา มีภาพลักษณ์ที่ดี ย่อมส่งผลต่อการได้รับความเชื่อมั่น ความร่วมมือ และการสนับสนุนจากชุมชนอย่างยั่งยืน โดยภาพลักษณ์ของสถานศึกษานั้น ไม่ได้เกิดจากเพียงการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการกระทำที่สม่ำเสมอและจริงใจ ในด้านการจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน ความสำนึกของนักเรียน ความประพฤติดีของครู การบริหารงานอย่างมีคุณธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรูปธรรมที่ทำให้ภาพลักษณ์ของสถานศึกษามีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว

จากความหมายของภาพลักษณ์ของสถานศึกษาของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา หมายถึง การรับรู้และความรู้สึกที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบด้วย นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวมที่มีต่อสถานศึกษาจากพฤติกรรม การบริหารจัดการ การให้บริการ และความประพฤติของบุคลากร ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความร่วมมือ จากสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ภาพลักษณ์มิได้เกิดขึ้นจากการโฆษณาเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการกระทำอย่างต่อเนื่องจริงใจ ภาพลักษณ์ยังเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์หรือทัศนคติของประชาชนในช่วงเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ภาพลักษณ์ที่ดีจะสร้างศรัทธาและเป็นทุนทางสังคมที่ยั่งยืน ในทางตรงกันข้าม ภาพลักษณ์ที่เสียไปแล้วแก้ไขได้ยาก และอาจส่งผลต่อเนื่องถึงรุ่นต่อไปได้ การบริหารภาพลักษณ์จึงต้องอาศัยการสร้างความคิดอย่างมั่นคง โปร่งใส และชี้แจงข้อเท็จจริงเมื่อเผชิญกับข่าวลือหรือข้อกล่าวหา เพื่อรักษาความเชื่อมั่น ของประชาชนไว้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

องค์ประกอบของภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

องค์ประกอบของภาพลักษณ์สถานศึกษาถูกหล่อหลอมจากคุณภาพการบริหารวิสัยทัศน์ของผู้นำการกระทำที่โปร่งใส และจริยธรรมขององค์กร เมื่อทุกองค์ประกอบประสานกันอย่างสมดุล ย่อมสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้แก่สังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงองค์ประกอบของภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

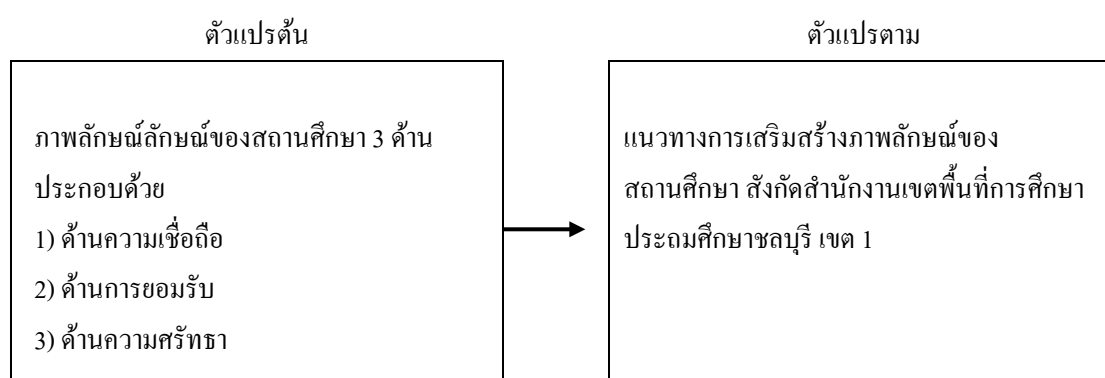
บลูดิง (Boulding, 1975, p. 5) กล่าวว่า องค์ประกอบของกับภาพลักษณ์ มี 4 ด้าน ดังนี้

1) องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (perceptual component) หมายถึง สิ่งที่บุคคล ได้จากการสังเกต โดยตรง สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การรับรู้ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ความคิดหรือวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ 2) องค์ประกอบเชิงความรู้ (cognitive component) หมายถึง ภาพลักษณ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภทความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จาก การสังเกตสิ่ง ที่ถูกรับรู้ 3) องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (affective component) หมายถึง ภาพลักษณ์นี้ ที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ผูกพันยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (ออนไลน์, 2553) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ของสถานศึกษา มี 3 ด้าน ดังนี้

1) ความเชื่อถือ หมายถึง บุคลากร ผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ เป็นผู้มี ความรู้ความสามารถ ประพฤติดี และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ชื่อเสียงของโรงเรียนในด้านใดด้านหนึ่งหรือรวมกัน เช่น ด้านวิชาการ กีฬา ดนตรี ความเหมาะสมของอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนการพัฒนาโรงเรียนจน ได้รับรางวัลและการยกย่อง เช่น โรงเรียนรางวัลพระราชทาน โรงเรียนจัดสิ่งแวดล้อมดีเด่น 2) การยอมรับ หมายถึง ผู้ปกครองนิยมนส่งบุตรหลานมาศึกษาต่อมากขึ้น บุคลากร ในโรงเรียนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมของ ชุมชน โรงเรียนมีโครงการที่ดำเนินการร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน 3) ความเลื่อมใสศรัทธา หมายถึง ความ ภาควุมใจของนักเรียนที่จบจากโรงเรียน แล้วประสบความสำเร็จในการทำงานและเรียนต่อ ความประทับใจของ นักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล

6) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.2 ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 82 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,498 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จากสถานศึกษา จำนวน 82 แห่ง โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจาก ตารางของเครจซ์และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 306 คน และผู้ให้ข้อมูลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบไปด้วย ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารงานวิชาการ หัวหน้างานบริหารงานบุคคล หัวหน้างานบริหารงานงบประมาณ และหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพและแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เขียนคำร้องเสนอถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาละโว้ง เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยกำหนด การส่งแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่างทางระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วส่งคืน ให้ผู้วิจัยทางระบบออนไลน์เช่นเดียวกัน

ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง โดยใช้ระบบออนไลน์ ตามแนวคำถามของการสัมภาษณ์เชิงลึกเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัย ได้ขออนุญาตใช้เครื่องมือบันทึกเสียง และจดบันทึกข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ย ที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของชูศรีวงศ์รัตน์ (2564, หน้า 19) ดังนี้
 - 4.51 – 5.00 หมายถึง การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
 - 3.51 – 4.50 หมายถึง การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
 - 2.51 – 3.50 หมายถึง การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
 - 1.51 – 2.50 หมายถึง การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
 - 1.00 – 1.50 หมายถึง การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด
3. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบความเรียง

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 35.62 รองลงมาคืออายุ 20-30 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 34.64 อายุ 41-50 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.99 อายุ 51-60 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 65.69 รองลงมาคือระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 34.31 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 33.99 รองลงมาคือประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 31.37 ประสบการณ์ทำงาน 11-15 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.93 และประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.71

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา	n = 306		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความเชื่อถือ	4.21	.35	มาก	2
2. ด้านการยอมรับ	4.22	.35	มาก	1
3. ด้านความศรัทธา	4.20	.36	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.21	.33	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=4.21, S.D. = .33$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการยอมรับ ($\bar{X}=4.22, S.D. = .35$) รองลงมาคือ ด้านความเชื่อถือ ($\bar{X}=4.21, S.D. = .35$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความศรัทธา ($\bar{X}=4.20, S.D. = .33$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านความเชื่อถือ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และกล้ารับผิดชอบในหน้าที่ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการยอมรับ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษามาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เปิดเผยข้อมูลและรายงานความก้าวหน้าต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใส เพื่อสะท้อนความมุ่งมั่นในการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม ใช้การสื่อสาร ที่สุภาพ ชัดเจน และต่อเนื่องกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ และด้านความศรัทธา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงความจริงใจ และความตั้งใจ ในจริยธรรมของตนเองและของครูอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพแก่ทั้งนักเรียน และสังคมรอบข้าง

6. อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมพบว่า การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดทิศทางและนโยบายที่ชัดเจนอันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความเชื่อถือนด้านการจัดการศึกษา อีกทั้งการยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความศรัทธาจากผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างยั่งยืน การรักษามาตรฐานทางวิชาการควบคู่กับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทำให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับในฐานะองค์กร ที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือในระดับสังคมโดยรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ เกรกอรี และวิกแมน (Gregory & Wiechmann, 1999, pp. 3-10) ที่กล่าวว่า การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาต้องรับรู้ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หรือนำมากำหนดเป็นภาพลักษณ์ของสถานศึกษาต้องกำหนดทิศทางให้ชัดเจนถึงเป้าหมายในการสร้างภาพลักษณ์

สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดแนวทางให้รู้จักตนเองว่า สถานศึกษานั้นมีภาพลักษณ์เป็นอย่างไร และภาพลักษณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นคืออะไร จุดเน้นต้องรู้ว่าการกำลังทำอะไรอยู่คือการเข้าใจงานบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนมีการสร้างสรรค์งานโดยใช้ความคิดริเริ่มให้ตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของคอร์เนลิเซน (Cornelissen, 2014, p. 7) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์สถานศึกษา เป็นการตอบสนองที่เกิดขึ้นอย่างทันทีของผู้รับสารที่มีต่อสารใดสารหนึ่งหรือหลายลักษณะข้อความที่เกี่ยวกับสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่งที่เกิดขึ้น ณ จุดหนึ่งของเวลา ภาพลักษณ์สถานศึกษาจึงเป็นภาพที่เกิดขึ้นอย่างทันทีในการรับรู้ของผู้รับสารที่มีต่อสถานศึกษานั้น ๆ

2. แนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกเป็นรายด้าน จำนวน 3 ด้าน มีประเด็นที่สำคัญ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ (1) ด้านความเชื่อถือ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และยึดหลักธรรมาภิบาล แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และกล้ารับผิดชอบในหน้าที่ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมปลูกฝังคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และวินัยในการทำงานให้กับครู และบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติเดช สุภารัตน์ (2566) โรงเรียนควรมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงหรือมีผลงานด้านต่าง ๆ ที่เกิดจากคุณลักษณะ และศักยภาพของบุคลากรในโรงเรียนที่มาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรสนับสนุนหรือปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ (2) ด้านการยอมรับ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรรักษามาตรฐานการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลและรายงานความก้าวหน้าต่อสาธารณชนอย่างโปร่งใส เพื่อสะท้อนความมุ่งมั่นในการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสสุต เหล่ามาลา (2561) โรงเรียนควรเป็นสถาบันการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีระบบการบริหารงานที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้และโรงเรียนเป็นสถาบันที่เป็นแบบอย่างที่ดีของสถาบันอื่น ควรเน้นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพทั้งตัวผู้บริหาร ครูนักเรียน รวมทั้งส่วนอื่น ที่ทำให้มีความชัดเจน จึงส่งผลให้ผู้ปกครองมีการยอมรับ (3) ด้านความศรัทธา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกถึงความจริงใจและความมุ่งมั่นในจริยธรรมของตนเองและของครูอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บราวน์ ซี เดลี เอ และ หลิว วาย เอช (Brown C Daly A & Liou Y.H (2016) สถานศึกษาควรมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทดลองและยอมรับแนวคิดใหม่ มีความไว้วางใจระหว่างครูและผู้บริหารในระดับสูง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ด้านความศรัทธา มีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมและการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

(2) ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ของสถานศึกษามีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับความรู้สึกละเอินใจและความศรัทธาของผู้เรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนาคณา

การศึกษาในระยะยาว การเสริมสร้างภาพลักษณ์จึงไม่ควรเป็นเพียงการสร้างภาพลักษณ์ภายนอก แต่ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาคุณภาพภายในให้เป็นที่ประจักษ์ อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางการศึกษาและการยอมรับจากสังคมในวงกว้าง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) ควรศึกษาเรื่องการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ ของสถานศึกษา
- (2) ควรศึกษารูปแบบการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เพื่อจะได้ค้นนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบมาพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
- (3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวทางการเสริมสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ที่ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กัญกร เอี่ยมพญา อาจารย์ ดร.นิวัติ น้อยมณี ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย การสนทนากลุ่มทุกท่าน เจ้าหน้าที่ งานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ คณะครู ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งคอยให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์

9. เอกสารอ้างอิง

- ชุดิเดช สุภารัตน์. (2566). ภาพลักษณ์โรงเรียนที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2564). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- พนิดา กิตติธำรงกุล และสุนันท์ พวงงาม. (2561, ตุลาคม-ธันวาคม). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้กลยุทธ์กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 12 (23), 136-148.
- วิศรุต เหล่ามลา. (2561). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภวัฒน์ คุณานุวัฒน์. (2552). การสร้างภาพลักษณ์ของโรงเรียน [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 4 มกราคม 2568. จาก <https://www.kroobannok.com/blog/14550>.
- อุมาพร เชื้อวังคำ. (2560). ภาพลักษณ์โรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Boulding, K. E. (1975). *The image: Knowledge in life and society*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

- Brown, C., Daly, A., & Liou, Y.-H. (2016, March). Improving trust improving schools Findings from a social network analysis of 43 primary schools in England. *Journal of Professional Capital and Community, 1* (1), 69–91.
- Cornelissen, J. P. (2014). *Corporate communication A guide to theory and practice* (4th ed). London: Sage Publications.
- Gregory, A., & Wiechmann, J. (1999, January). Branding your school Creating a clear and consistent image. *Journal of Education Marketing Quarterly, 10* (1), 2–10.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970, September). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30* (3), 607-610.

**ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน
วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**

**The Results of Online Learning Based on Problem-Based Learning on
Mathematics Subject Entitle Pythagorean Theorem for
Matthayomsuksa 2 Students**

ศุดาฤดี เอี่ยมมาลา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

E-mail: kam.sudarudee@gmail.com

ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ พงศ์กิจวิทุร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

E-mail: rungrote.p@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส กับการเรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก ได้มาจากวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าสถิติที

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้ค่า 73.33/71.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 18.53 / \bar{X} = 8.71$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 20.53 / \bar{X} = 8.60$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ ($\bar{X} = 20.53 / \bar{X} = 17.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์ ปัญหาเป็นฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The purpose of this research were as follow 1) to develop lesson plans of Online Learning based on the Problem-based Learning with effective plans of criteria of 75/75 2) to compare achievement of students learning matthayomsuksa 2 students with the use of Online Learning based on Problem-based Learning on mathematics subject Entitle Pythagorean Theorem and students learning with normal teaching methods. The sample for studies were matthayomsuksa 2 students of Bannongtalumpuk School wereselected as a cluster random sampling. Sample size consisted 30 students of experimental group and 34 students of control group. The research instruments were 1) lesson plans 2) Online Learning based on Problem-based Learning 3) learning achievement test for collected data. Data were analyzed by mean, percentage, standard deviation and t-test.

The results of this study were revealed that the efficiency of Online Learning based on Problem-based Learning was 73.33/71.11 which met 75/75 the prescribed criteria. The learning achievement of The control group after study was significantly higher than before at the .05 level. The learning achievement of The experimental group after study was statistically significant higher than before at the .05 level. And The learning achievement of The experimental group after study was statistically significant higher than The control group.

Keywords: Online lesson, Problem-Based Learning, Achievement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ จำเป็นต้องสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเข้าสู่โลก ยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีมาตรการที่สำคัญและปิดสถานที่สำคัญ เช่น ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สถานประกอบการต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ดังนั้นเพื่อให้การเรียนรู้ยังคงดำเนินต่อไป ทางโรงเรียนต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนต่อไปได้ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนด้วยการไม่ต้องเข้าชั้นเรียน โดยปรับการเรียนการสอน เป็นรูปแบบออนไลน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การใช้บทเรียนออนไลน์ (Online Lesson) สามารถทำการเรียนการสอนได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ นอกจากนั้นการพัฒนาของการสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ตยังมี เครื่องมือที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนและผู้สอนมากมาย ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความหลากหลายในการเรียนรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องสนทนา (Chat room) เว็บบล็อก (Web Blog) เว็บไซต์แลกเปลี่ยนภาพวิดีโอ (YouTube) เป็นต้น จึงเป็นช่องทางที่ผู้สอนสามารถเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก (บุญเลียง ทุมทอง, 2556)

การเรียนรู้คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์เพราะทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้การคำนวณวางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แม้ว่าคณิตศาสตร์จะเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากก็ตาม แต่ยังมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยยังต้องความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การแสดงหรืออ้างเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่างๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรพล พากเพียรกิจ, 2560)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์จะอยู่ในรูปแบบที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง โดยครูจะเป็นผู้บอกวิธีการแก้ปัญหาให้นักเรียนแสดงวิธีทำ ดังนั้น ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนของตนเองให้เข้ากับยุคสมัย โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เทคโนโลยีทางการศึกษาจึงเข้ามา มีบทบาทเป็นอย่างมากในการส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถศึกษาหาความรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญดังกล่าว จึงเห็นควรพัฒนาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนบนออนไลน์ในเรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีผลการเรียนที่ดีขึ้น อีกทั้งผู้เรียนสามารถเรียนเวลาใดก็ได้ หรือเรียนในสถานที่ใดก็ได้ที่มีความพร้อม ผู้วิจัยหวังว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนผ่านกิจกรรมดังกล่าวแล้วจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น รวมถึงมีความใฝ่เรียนรู้จากกิจกรรมดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำไปพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
- (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส กับการเรียนแบบปกติ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทเรียนออนไลน์

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2559 : 59) กล่าวว่า บทเรียนออนไลน์ หมายถึง สื่อที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบ E-learning และเป็นการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน โดยผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากเนื้อหาบทเรียนที่จัดเตรียมไว้ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความต้องการ และความสามารถของบุคคล ซึ่งการเรียนการสอนแบบ E-learning สามารถศึกษาได้ทั้งแบบบุคคลและแบบกลุ่ม

3.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” โดยที่ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ แล้วการเรียนรู้จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง เป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ (2550 : 8) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เชื่อมโยงปัญหาและระบุปัญหาที่เป็นปัญหาที่นักเรียนอยากรู้และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 กำหนดแนวทางที่เป็นไปได้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจอภิปรายปัญหา ระดมสมองคิดวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการหาคำตอบครูกอยช่วยเหลือกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ นักเรียนนำข้อค้นพบความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนสรุปผลงานของตนเองและประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดของตนเองแล้วแก้ปัญหาในภาพรวมอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลายครูประเมินผลการเรียนรู้และทักษะกระบวนการ

3.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

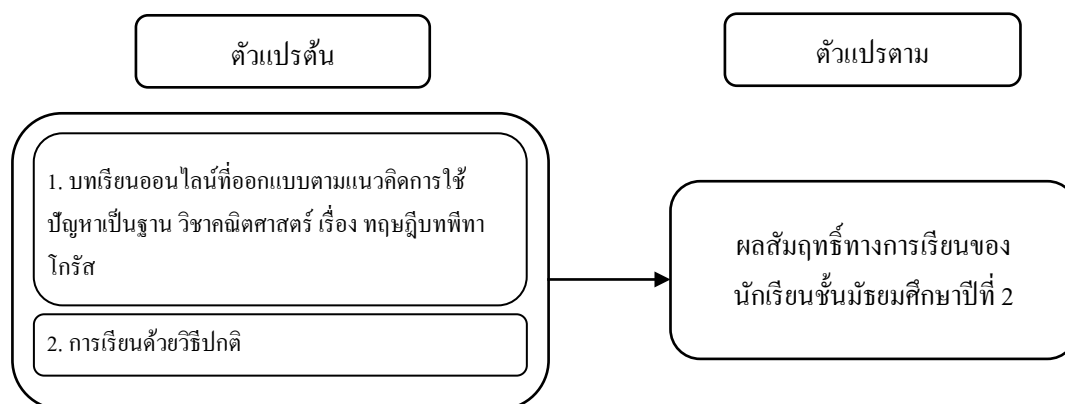
โกยสิทธิ์ อภิระติง (2562) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียน ออนไลน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า การที่มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องจากได้มีการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และขอบเขตเนื้อหา ศึกษาหลักการออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา หรือผู้สอนจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนได้เผชิญปัญหา เพื่อฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา

ของวรวัชร วรรณสุทธิ์ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและสื่อการนำเสนอ มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ทำให้บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.78/89.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ฐิติยาภรณ์ ทวี (2562) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนบนเว็บโดยใช้ Google Apps ร่วมกับแนวคิดปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารเสพติด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บโดยใช้ Google Apps

ร่วมกับแนวคิดปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารเสพติด สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสระเกล้าราษฎร์ และโรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งหมด 103 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการสุ่มแบบจัดกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก ได้มาจำนวน 2 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ในการทดลองจำนวน 1 ห้อง กลุ่มควบคุมจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 64 คน ดังนี้

4.1.2.1 กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์โดยออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส

4.1.2.2 กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนบ้านหนองตะลุงปึก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 34 คน เรียนด้วยการเรียนปกติ

4.1.3 กลุ่มหาประสิทธิภาพ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสระแก้วราชวิทย์ จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 39 คน โดยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนสอบรายบุคคล จำนวน 3 คน ขั้นตอนสอบกลุ่มเล็ก จำนวน 6 คน และขั้นตอนสอบภาคสนาม 30 คน

4.2 เครื่องมือวิจัย

4.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดแบ่งเนื้อหา ดังนี้ ทฤษฎีบทพีทาโกรัส และบทกลับของทฤษฎีบทพีทาโกรัส

4.2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 4 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน

4.2.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลา 4 ชั่วโมง สำหรับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่นแล้ว

ภาพที่ 2 ตัวอย่างสื่อบทเรียนออนไลน์

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

4.3.1 กลุ่มทดลอง

ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ทักษะ/กระบวนการแก้ปัญหา จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอนโดยใช้แผนการสอนที่ใช้กระบวนการแก้ปัญหา จำนวน 2 แผน ใช้เวลาสอนทั้งหมด 4 ชั่วโมง และเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการสอนด้วยตนเอง ตามตารางสอนของสถานศึกษา เมื่อเรียนจบ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ

4.3.2 กลุ่มควบคุม

ให้นักเรียนกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสอนกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการสอนปกติให้ เมื่อเรียนจบ ให้นักเรียนกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที เป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การทดสอบค่าที (t- test) คำนวณเพื่อหาค่าทางสถิติ

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ที่ผู้วิจัยค้นคว้าสร้างขึ้น
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะ/กระบวนการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส
3. เมื่อจบการทดลอง จึงทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฉบับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง
4. นำคำตอบที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาตรวจให้คะแนนแล้วจึงนำไปวิเคราะห์โดยใช้ t - test (Independent Samples)

5. ผลการวิจัย

(1) การหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ได้ทดสอบหาประสิทธิภาพทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนทดสอบรายบุคคล ขั้นตอนทดสอบกลุ่มเล็กและขั้นตอนทดสอบภาคสนาม ได้ผลการทดสอบปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ในการทดสอบรายบุคคล ทดสอบกลุ่มเล็กและทดสอบภาคสนาม

การทดสอบ	N	ค่าประสิทธิภาพ	
		E ₁ (ร้อยละ)	E ₂ (ร้อยละ)
รายบุคคล	3	73.33	71.11
กลุ่มเล็ก	6	74.17	71.67
ภาคสนาม	30	78.67	75.33

จากตาราง 1 พบว่า บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ในขั้นตอนทดสอบรายบุคคล (3 คน) ได้ค่า $E_1/E_2 = 73.33/71.11$ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 พบประเด็นที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก ปรับปรุงการใช้งานออกแบบให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น เพิ่มคำสั่งต่างๆ ในการเชื่อมโยงบทเรียน ผู้วิจัยจึงนำไปปรับปรุงทั้งสามประเด็น ส่วนขั้นตอนทดสอบกลุ่มเล็ก (6 คน) ได้ค่า $E_1/E_2 = 74.17/71.67$ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 พบประเด็นที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ เพิ่มเนื้อหาและจำนวนแบบฝึกหัด ให้นักเรียนได้ฝึกทำโจทย์ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับปรุง จากนั้นนำไปทดสอบภาคสนามได้ค่า $E_1/E_2 = 78.67/75.33$ สรุปได้ว่าบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส กับการเรียนแบบปกติ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีเรียน	n	หลังเรียน			
		$\bar{X}$	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	30	20.53	2.84	6.74**	0.000
กลุ่มควบคุม	34	17.53	2.39		

จากตาราง 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 20.53$, S.D. = 2.84) สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ ($\bar{X} = 17.53$, S.D. = 2.39) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

(1) ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่า $E_1/E_2 = 82.00/83.30$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 พบว่า บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน และออกแบบบทเรียนให้ใช้งานง่าย สะดวกและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และสนุกสนานกับการเรียน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนโดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหา สื่อ เทคนิควิธีการ มีความถูกต้องและเหมาะสม โดยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้มาแก้ไขปรับปรุงนำไปทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามลำดับ เริ่มจากขั้นทดสอบรายบุคคล ขั้นทดสอบกลุ่มเล็ก และขั้นทดสอบภาคสนาม แล้วนำปัญหาที่พบมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง ทำให้บทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการทดสอบประสิทธิภาพสื่อของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, น. 19) ประสิทธิภาพของสื่อการสอนจะกำหนดให้เป็นเกณฑ์ที่ผู้สอน คาดหมายว่านักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมที่น่าพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงาน และการประกอบกิจกรรมของนักเรียนทั้งหมดนั้นคือ E_1/E_2 หรือประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพผลลัพธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวัชร วรรณสุทธิ์ (2566) ได้

ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและสื่อการนำเสนอ มีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ทำให้บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 87.78/89.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกยสิทธิ์ อภิระดัง (2562) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า การที่มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องจากมีการวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และขอบเขตเนื้อหา ศึกษาหลักการออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา เพื่อฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาอย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา

(2) จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน กับการเรียนด้วยวิธีการสอนปกติ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.53 สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนออนไลน์มีการนำแนวคิดทฤษฎีปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารับรู้ (2550 : 8) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ดังนี้ 1) การใช้สถานการณ์ปัญหา ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่าง 2) ผู้เรียนวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเพื่อให้เข้าใจปัญหามากขึ้น 3) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา 4) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสังเคราะห์ข้อมูล 5) นำความรู้มาสรุปผลพร้อมทั้งอธิบายวิธีแก้ปัญหา 6) นำเสนอผลและความรู้ที่ได้ บุญเลี้ยง ทมทอง (2556, น. 215) ได้กล่าวว่า การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้เรียนจะได้สัมผัสกับปัญหาที่พบได้ในสถานการณ์จริง เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้เอง อิสระ ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง ใช้กระบวนการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนสังเคราะห์ความรู้ได้ ทั้งนี้ผู้เรียนจะทำกิจกรรมผ่านบทเรียนออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนสังเคราะห์ความรู้ได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลูติยาภรณ์ ทวี (2562) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนบนเว็บ โดยใช้ Google Apps ร่วมกับแนวคิดปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารเสพติด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ สูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะบทเรียนบนเว็บ โดยใช้ Google Apps ร่วมกับแนวคิดปัญหาเป็นฐานมีการออกแบบบทเรียนให้ใช้งานง่าย สะดวกและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหามาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานกับการเรียนซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานใช้สถานการณ์ปัญหาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมและในกิจกรรมมีแบบทดสอบและงานที่ต้องส่งครูผู้สอน ทำให้นักเรียนทำงานได้เสร็จอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(2) นักเรียนที่เรียนควรมีพื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และการสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้การเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ที่ออกแบบตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการพัฒนาสื่อบทเรียนออนไลน์ ร่วมกับแนวคิดอื่นๆ เช่น การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง Active Learning โครงการเป็นฐาน เป็นต้น นำไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ ในรายวิชาเดียวกันหรือต่างรายวิชา ที่มีเนื้อหาวิชาไม่ยากเกินความสามารถของนักเรียน ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปใช้กับระดับชั้นอื่นๆ ที่ผู้เรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(2) ควรมีการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณความกรุณาจาก ผศ.ดร.รุ่งโรจน์ พงศ์กิจจิตร ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้คำปรึกษาแนะนำในด้านวิชาการ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิภาพวิชาความรู้จนทำให้งานวิจัยเสร็จสมบูรณ์ไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่สนับสนุนให้โอกาสในการศึกษา และให้กำลังใจที่ดีเสมอมา จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *รมศ.ศธ. กิกออฟเปิดห้องเรียนออนไลน์ “โรงเรียนหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุด*

ไม่ได้”. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2563, จาก: <http://www.obec.go.th/archives/252307>

ไกลสิทธิ์ อภิระดิ้ง. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม*. วารสารโครงการวิทยการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, 5(2), 1-9.

เจนณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). *การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). *การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน*. วารสารศิลปการ ศึกษา ศาสตร์วิจัย, 5(1), น. 5-20.

จิตติยาภรณ์ ทวี. (2562). *ผลการใช้บทเรียนบนเว็บโดยใช้ Google Apps ร่วมกับแนวคิดปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารเสพติด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- ธีรพล พากเพียรกิจ. (2560). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิด โมเดลเมธอด และการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้คิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา *An Online Journal of Education*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2566, จาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed>
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เอิร์พรีนติ้ง.
- วรวัชร วรรณสุทธิ์. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21 (มกราคม 2555). กรุงเทพฯ : มูลนิธิ สดศรีศึกษาคีวงศ์.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.

**การสังเคราะห์ผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริม
การรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี**

**Synthesizing the Outcomes of Video Content Development Using Storytelling
Techniques to Enhance Awareness among Undergraduate Students**

บุญยานุช กรุดรูป

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: bunyanuch.grudt@kmutt.ac.th

รศ.ดร.พรปภัสสร ปริญญาญกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: pornpapatsorn.pri@kmutt.ac.th

รศ.ดร.กฤติดา ธรรมวิวัฒน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: kuntida.tha@kmutt.ac.th

ดร.ธีรวันท์ โอภาสบุตร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: teerawan.opas@kmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านลักษณะและรูปแบบ เนื้อหา และเพื่อสังเคราะห์คุณภาพผลการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง โดยศึกษาจากผลงานวิจัยระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในรอบปีการศึกษา 2566 - 2567 ที่พัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง ด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติในรอบ 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะและรูปแบบเป็นสื่อวิดีโอคอนเทนต์ขนาดสั้นไม่เกินขึ้นละ 3 นาทีโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่หลากหลาย ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าอยู่ในระดับดี-ดีมาก ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า

อยู่ในระดับดี-ดีมาก ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าจากผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การสังเคราะห์ วิดีโอคอนเทนต์ เทคนิคการเล่าเรื่อง

ABSTRACT

The objective of this research was to synthesize the outcomes of developing video content using storytelling techniques to enhance awareness among undergraduate students, focusing on characteristics and formats, content, as well as quality, awareness, and satisfaction of the target group. The data were derived from undergraduate research projects in the field of Educational Communications and Technology, Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi, conducted during the academic years 2023–2024. A purposive sampling method was employed to select research works published in national journals within the past two academic years, resulting in three studies being included. The findings revealed that the developed materials were short-form video content with a duration not exceeding three minutes per piece, employing various storytelling techniques. The evaluation of content quality by experts was rated at a good to very good level, while the quality of presentation media was also rated good to very good. Furthermore, the assessment of awareness among the sample group was at a high to the highest level, and satisfaction was reported at a high to the highest level as well. It can be concluded that the development of video content using storytelling techniques to enhance awareness among undergraduate students can be effectively applied with satisfactory quality.

Keywords: Synthesis, Video Content, Storytelling Techniques

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ปัจจุบันวิดีโอคอนเทนต์ถือเป็นหนึ่งในรูปแบบของสื่อดิจิทัลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยมีองค์ประกอบหลักคือ ภาพเคลื่อนไหวและเสียง ซึ่งเป็นลักษณะที่ต่อ ยอดมาจากสื่อรูปแบบเดิมในอดีต และยังคงมีบทบาทต่อเนื่องจนถึงยุคของสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน เมื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลก วิดีโอคอนเทนต์จึงได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะชื่นชอบ "การดู" มากกว่า "การอ่าน" ส่งผลให้สื่อประเภทวิดีโอกลายเป็นสื่อที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการตลาด การใช้วิดีโอในการเรียนรู้สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และช่วยให้การจดจำข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวิดีโอที่มีการออกแบบโครงสร้างที่ชัดเจน มีการใช้เทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และการเชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียนอย่างเหมาะสม หนึ่งในเทคนิคที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของวิดีโอคอนเทนต์คือ เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์ระหว่างเนื้อหาและผู้ชม การเล่าเรื่องที่ีจะ

ช่วยให้เนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าถึงง่าย และมีพลังในการจูงใจให้ผู้เรียนติดตามต่อเนื่อง (Cotactic, 2021) เทคนิคเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการรับรู้และการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณางานวิจัยในบริบทของการศึกษาไทย โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิจัยที่วิเคราะห์เชิงสังเคราะห์ (Synthesis) เกี่ยวกับการใช้เทคนิคการเล่าเรื่องในวิดีโอคอนเทนต์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ยังมีอยู่จำกัด จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้สังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเพื่อพัฒนาคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ร่วมกับกิจกรรมการสื่อสารบนแพลตฟอร์มออนไลน์ให้เป็นประโยชน์แก่การทำวิจัยต่อไป โดยนำแนวทางการศึกษาของธีรวัชร ชุบขุนทด มนตรี วงษ์สะพาน (2564) ที่ว่า การสังเคราะห์งานวิจัย คือการนำหน่วยหนึ่งหรือส่วนต่าง ๆ ของผลการวิจัยที่เป็นข้อความรู้จากงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน ทั้งที่เป็นข้อความรู้ที่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมาสังเคราะห์อย่างมีระบบและนำมาบรรยายสรุปรวมให้เป็นเรื่องเดียวกัน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเผยแพร่โดยคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในรอบปีการศึกษา 2566 - 2567 โดยพิจารณาในด้านลักษณะและรูปแบบ เนื้อหา และสังเคราะห์คุณภาพ ผลการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์ของผู้วิจัยในเฟสต่อไป เหล่านี้เป็นที่มาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อสังเคราะห์ผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านลักษณะและรูปแบบเนื้อหา

(2) เพื่อสังเคราะห์คุณภาพ ผลการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ประกอบด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

1) วิดีโอคอนเทนต์

ปิยะนัฐ อักษรดี และธีราภรณ์ พลาลัย (2563) พบว่า วิดีโอที่สามารถโต้ตอบ (Interactive Video) ช่วยให้นักเรียนจดจำการใช้คำประกอบในการสนทนาได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหลังเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับผลก่อนและหลังดูวิดีโอ

สุเพ็ญภา บุญเพิ่ม และสุรสิทธิ์ อุดมธนวังศ์ (2567) พบว่าวิดีโอสั้นมีผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจของนักเรียน ม.ปลาย ในการเลือกเข้าเรียน ซึ่งสะท้อนถึงพลังของคอนเทนต์สั้นที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร

จากความหมายของวิดีโอคอนเทนต์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิดีโอคอนเทนต์ถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ เช่น การให้ความรู้ การสร้างความบันเทิง การประชาสัมพันธ์ หรือการส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กร โดยลักษณะของวิดีโอคอนเทนต์จะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของเนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย คำว่า

"วิดีโอ" สะท้อนถึงสื่อที่แสดงภาพเคลื่อนไหว ซึ่งมักจะมาพร้อมเสียงเพื่อช่วยถ่ายทอดข้อมูลหรือเรื่องราวได้อย่างชัดเจน ส่วนคำว่า "คอนเทนต์" หมายถึง เนื้อหา หรือสารที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ อาจเป็นการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร ความบันเทิง หรือแม้แต่การให้ข้อคิด ดังนั้น "วิดีโอคอนเทนต์" จึงหมายถึงการนำเสนอสาระหรือเรื่องราวผ่านสื่อที่ประกอบด้วยทั้งภาพและเสียง ซึ่งสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างครบถ้วนทั้งในเชิงเหตุผลและอารมณ์

2) เทคนิคการเล่าเรื่อง

จารุวรรณ ไกรลาศ และคณะ (2565) กล่าวว่า การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องร่วมกับกิจกรรมการสื่อสาร มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยในการศึกษาดังกล่าวได้ใช้วิดีโอเล่าเรื่องควบคู่กับกิจกรรมการสื่อสารในกระบวนการผลิตรายการข่าวออนไลน์ "3PlusNews" ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ในระดับสูง และสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

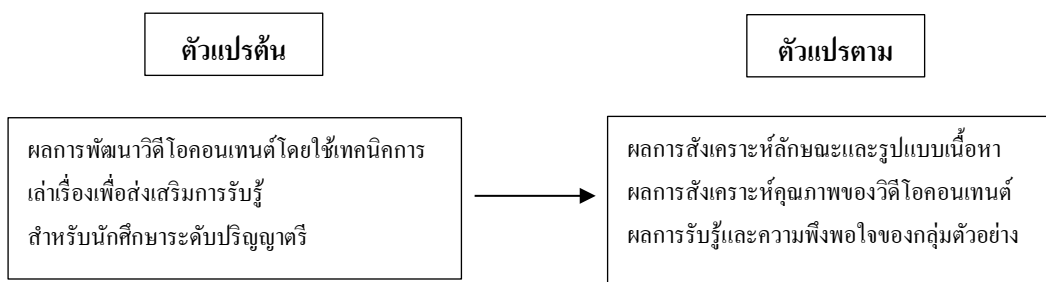
เกียรติกุลมัย อายุวงศ์ และคณะ (2566) กล่าวว่า การผลิตวิดีโอในระบบดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) ช่วยให้การนำเสนอเนื้อหา โดยเฉพาะเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เช่น "เส้นทางรถไฟสายมรณะ" มีความน่าสนใจและเข้าถึงผู้ชมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เทคนิคการเล่าเรื่องช่วยสร้างการเชื่อมโยงทางอารมณ์ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีพลัง และกระตุ้นการรับรู้ของผู้ชมได้ดีกว่าวิธีการนำเสนอแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ประเภทอื่นในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเล่าเรื่องเป็นกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้ โดยเฉพาะความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) ซึ่งไม่ปรากฏในรูปแบบลายลักษณ์อักษร เช่น ทักษะเฉพาะตัวหรือบทเรียนจากประสบการณ์ตรง เทคนิคนี้มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยสามารถถ่ายทอดผ่านหลายรูปแบบ เช่น งานเขียน การพูดคุย หรือสื่อมัลติมีเดีย ซึ่ง เทคนิคที่นิยมใช้คือ Before-After-Bridge โดยเริ่มจากการนำเสนอปัญหา (Before) ตามด้วยภาพของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลังแก้ปัญหา (After) และเชื่อมโยงด้วยแนวทางแก้ไข (Bridge) วิธีนี้ช่วยสร้างอารมณ์ร่วม ทำให้เรื่องราวน่าติดตาม และเกิดแรงจูงใจในกลุ่มเป้าหมาย

3) การสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยหลายแหล่งอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมและลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษา รวมถึงการเปรียบเทียบผลการวิจัยที่แตกต่างกันเพื่อระบุแนวโน้มและช่องว่างความรู้ที่ยังต้องการการศึกษาต่อไป กระบวนการนี้ช่วยให้นักวิจัยสามารถสรุปข้อค้นพบเชิงทฤษฎีและนำไปประยุกต์ใช้ในงานวิจัยหรือการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรพร ขุบขุนทด และมนตรี วงษ์สะพาน, 2564) ในที่นี้คือ การสังเคราะห์ผลพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี จากงานวิจัยที่เลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยระดับปริญญาตรีที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติในรอบ 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมาของสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสาร การศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

(1) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่างานวิจัยมีคุณภาพในระดับดี มีผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างในระดับมาก และมีความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในระดับมากขึ้นไป

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาจากผลงานวิจัยระดับปริญญาตรีของสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2568) ในปีการศึกษา 2566 - 2567 พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 5 เรื่อง ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่เลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

- 1) การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Feature Advantage Benefit เพื่อประชาสัมพันธ์รายการ 9th Stadium (กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ, 2023) (งานวิจัยเรื่องที่ 1)
- 2) การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องร่วมกับกิจกรรมการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้เรื่องการผลิตรายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (จารุวรรณ ไกรลาศ และคณะ, 2024) (งานวิจัยเรื่องที่ 2)
- 3) การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์เพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure (กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ, 2023) (งานวิจัยเรื่องที่ 3)

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ งานวิจัยระดับปริญญาตรีของสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2568) ในปีการศึกษา 2566-2567 จำนวนทั้งสิ้น 5 เรื่อง โดยในที่นี้ได้กำหนดวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารระดับชาติ ที่อยู่บนฐาน TCI ทั้งนี้ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย หรือ ศูนย์ TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่พัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้นผลงานวิจัยและผลงานวิชาการตลอดจนข้อมูลการอ้างอิงของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการไทย และจากเกณฑ์ดังกล่าวพบว่าผลงานวิจัยระดับปริญญาตรีที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับชาติบนฐาน TCI 2 ในรอบ 2 ปีการศึกษาที่ผ่านมา

ของสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง

4.2 วิธีการดำเนินการ

1. กำหนดประเด็นในผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ใน 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) ลักษณะรูปแบบของวิดีโอคอนเทนต์
- 2) เนื้อหาวิดีโอคอนเทนต์
- 3) คุณภาพของวิดีโอคอนเทนต์
- 4) ผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้

5) ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้

2. ศึกษางานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่ค้นพบตามประเด็นที่กำหนดไว้

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติและเกณฑ์การให้คะแนน

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก/มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี/มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

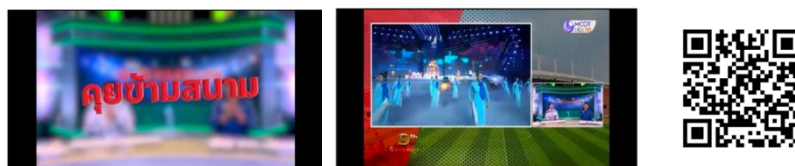
ผลจากการสังเคราะห์ผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังต่อไปนี้

1. ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของวิดีโอคอนเทนต์

ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของวิดีโอคอนเทนต์

งานวิจัย	ลักษณะและรูปแบบของสื่อวิดีโอ
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	เป็นวิดีโอคอนเทนต์แบบสั้นโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Feature Advantage Benefit เพื่อประชาสัมพันธ์รายการ 9 th Stadium
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	เป็นวิดีโอคอนเทนต์แบบสั้นโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องร่วมกับกิจกรรมการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้เรื่องการผลิตรายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	เป็นวิดีโอคอนเทนต์แบบสั้นเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของวิดีโอคอนเทนต์พบว่า งานวิจัยทุกชิ้นเป็นวิดีโอคอนเทนต์แบบสั้น ความยาวประมาณ 3 นาที ทุกเรื่องใช้เทคนิคการเล่าเรื่องในการนำเสนอ

รูปที่ 1 คลิปวิดีโอโปรโมทรายการ 9th Stadium แบ่งตามช่วงรายการ ได้แก่ ลุยข้ามสนาม พักครึ่งเวลา เทียวไทย หัวใจสปอร์ต และสปอร์ตแซทเทก โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Feature Advantage Benefit

รูปที่ 2 คลิปวิดีโอคอนเทนต์รายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews และภาพกิจกรรมการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้เรื่องการผลิตรายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews

รูปที่ 3 คลิปวิดีโอคอนเทนต์เพื่อการประชาสัมพันธ์ห้องจักร โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure

2. ผลการสังเคราะห์เนื้อหาของวิดีโอคอนเทนต์

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์เนื้อหาของวิดีโอคอนเทนต์

งานวิจัย	เนื้อหาของชุดสื่อประชาสัมพันธ์
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	เป็นการสร้างการรับรู้โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Feature Advantage Benefit เพื่อประชาสัมพันธ์รายการ 9 th Stadium
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	เป็นการสร้างการรับรู้โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องร่วมกับกิจกรรมการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้เรื่องการผลิตรายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	เป็นการสร้างการรับรู้โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure

จากตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์เนื้อหาพบว่า เป็นเนื้อหาที่สร้างการรับรู้แก่กลุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ แบบ Feature Advantage Benefit และแบบ Three-act Structure

3. ผลการสังเคราะห์คุณภาพของวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอ คือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับวิดีโอคอนเทนต์ และเทคนิคการเล่าเรื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ข้างต้น เพื่อประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอของสื่อจำนวนด้านละ 3 ท่าน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนด้านละ 3 ท่าน

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับคุณภาพด้านเนื้อหา
	$\bar{x}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.67	0.48	ดี
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.54	0.79	ดีมาก
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	5.00	0.00	ดีมาก

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนด้านละ 3 ท่าน

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับคุณภาพด้านสื่อการนำเสนอ
	$\bar{x}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.72	0.45	ดีมาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.44	0.19	ดี
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.76	0.42	ดีมาก

จากตารางที่ 3 และ 4 ผลการสังเคราะห์คุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอของวิดีโอคอนเทนต์พบว่า ผลการประเมินคุณภาพวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี-ดีมาก และคุณภาพด้านสื่อการนำเสนออยู่ในระดับดี-ดีมาก

4. ผลการสังเคราะห์การประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ตารางที่ 5 ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับการรับรู้
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.43	0.66	มาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.51	0.17	มากที่สุด
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.83	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์ผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีพัฒนาขึ้น พบว่า อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด

5. ผลการสังเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.40	0.66	มาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.75	0.39	มากที่สุด
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.93	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

6. สรุปและอภิปรายผล

จากการสังเคราะห์ผลการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่าวิดีโอคอนเทนต์ที่พัฒนาขึ้นมานั้นนำเสนอเนื้อหาในลักษณะวิดีโอคอนเทนต์แบบสั้น โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบแตกต่างกัน เช่น แบบ Feature Advantage Benefit คือ การเล่าถึงคุณสมบัติ ข้อได้เปรียบและประโยชน์ต่อผู้ชม ผู้ฟัง และเทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างง่าย ๆ คือ หลัก 3 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 = เปิดเรื่อง ปูพื้นเรื่องและปมปัญหา องค์ที่ 2 = ดำเนินเรื่องการเผชิญหน้า และทางออกของปมปัญหา องค์ที่ 3 = Climax การแก้ปมปัญหา และบทสรุป เป็นต้น ดังนั้นแนวทางในการทำวิจัยและการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์ในครั้งต่อไปจึงสามารถหยิบยกเอาประเด็นต่าง ๆ มาพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีได้ตามเหมาะสม ด้วยเหตุนี้เทคนิคการเล่าเรื่องจึงเป็นอีกเทคนิคหนึ่งซึ่งผู้ผลิตวิดีโอคอนเทนต์ควรใช้ (บริษัท ศูนย์พัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ จำกัด, 2567)

ผลจากการประเมินคุณภาพของการพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่าผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา อยู่ในระดับดี-ดีมาก ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด โดยวิดีโอคอนเทนต์ทั้ง 3 เรื่องใช้หลักการออกแบบตามแนวทาง ADDIE Model (Untoroseto, D., & Triayudi, A., 2023) มาประยุกต์ใช้ดังนี้ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาความต้องการขององค์กรและนำมาปรึกษากับสมาชิกและอาจารย์ที่ปรึกษา 2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design) กำหนดรูปแบบและวิธีในการนำเสนอสื่อ 3) ขั้นตอนการพัฒนา (Development) นำรูปแบบของสื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และทำการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม จากนั้นนำสื่อไปตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอ และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) นำสื่อไปเผยแพร่ และ 5) ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) โดยประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง นำผลการประเมินที่ได้ไปวิเคราะห์ด้านทฤษฎีและสรุปผล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรจิรา ไว่วังรบ และคณะ, 2565) ซึ่งศึกษาเรื่องการสังเคราะห์ผลการพัฒนาชุดเนื้อหาบนสื่อสังคม

ออนไลน์ตามกระบวนการ ADDIE Model เพื่อส่งเสริมการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า กระบวนการดังกล่าวทำให้ได้สื่อที่ออกแบบและพัฒนาที่มีคุณภาพดี สามารถส่งเสริมการรับรู้และความพึงพอใจแก่กลุ่มตัวอย่างในระดับมาก ทั้งนี้งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องที่นำมาศึกษาได้ดำเนินการได้ใช้หลักการผลิตวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเผยแพร่บนแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันมีการแพร่ข่าวสารกันได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นและสื่อต่าง ๆ ได้เข้ามาอิทธิพลต่อผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก ดังที่ คิวรี่ ประภาณต์ และปฐมมา สตะเวทิน (2564) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้จากผู้ชม ผู้ฟังผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน ดังนั้นนักประชาสัมพันธ์ยุคใหม่จึงควรมีทักษะการออกแบบและพัฒนาสื่อวิดีโอสั้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

(1) การพัฒนาสื่อวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จัดทำควรนำเสนอในรูปแบบวิดีโอสั้น ความยาวไม่เกินชุดละ 3 นาที และใช้เทคนิคการเล่าเรื่องเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในเนื้อหาการนำเสนอ ทั้งนี้เทคนิคดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรเรียนรู้และนำมาใช้อย่างต่อเนื่องจะทำให้การเล่าเรื่องมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) การผลิตวิดีโอคอนเทนต์สามารถนำเสนอบนแพลตฟอร์มออนไลน์ได้หลากหลาย โดยเฉพาะบนแพลตฟอร์มดีจิตอล และอินสตาแกรมซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่นิยมมากในกลุ่มนักศึกษา ดังนั้นฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาจึงควรออกแบบและพัฒนาสื่อดังกล่าวเพื่อส่งเสริมการรับรู้ในเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารประชาสัมพันธ์กิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ได้ดี โดยสามารถเพิ่มความน่าสนใจโดยใช้อินฟลูเอนเซอร์ของสถาบันมาร่วมนำเสนอด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ, (2023). การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Feature Advantage Benefit เพื่อประชาสัมพันธ์รายการ 9th Stadium : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีวิทยาลัยเซาท์อีสต์บางกอก*, 3(1), 53 – 66.
- กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ, (2023). การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์เพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องแบบ Three-act Structure : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารวิชาการนิเทศสยามปริทัศน์*, 22(2), 128-143.
- เกียรติภูมิ อาวุ่งศ์ และคณะ. (2566). การผลิตวิดีโอในระบบดิจิทัลโดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) เรื่องเส้นทางรถไฟสายมรณะ : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 5(1), 55-67.
- จารุวรรณ ไกรลาศ และคณะ. (2565). การพัฒนาวิดีโอคอนเทนต์โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องร่วมกับกิจกรรมการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการรับรู้เรื่องการผลิตรายการข่าวออนไลน์ 3PlusNews สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารเซนต์จอห์น (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 27(40), 279-294

- ควิษ ประภาณต์ และปฐมา สตะเวทิน. (2564). พฤติกรรมผู้บริโภคและรูปแบบการรับสื่อของกลุ่มผู้ฟัง Podcast เพื่อสร้างรูปแบบการนำเสนอและโปรโมทช่องรายการ Podcast ที่มีประสิทธิภาพบนแพลตฟอร์ม Facebook ในประเทศไทย : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 15(2), 251-265.
- บริษัท ศูนย์พัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ จำกัด. (2567). 7 เทคนิคการเล่าเรื่องให้น่าจดจำ เพื่อเปลี่ยน การนำเสนอของคุณให้ทรงพลัง. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.sbdc.co.th/knowledge/article/266/7/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิริยาสาน
- ปิยะนัฐ อักษรดี และธีรารักษ์ พลายเล็ก. (2563). การสร้างสื่อการเรียนรู้ผ่านวิดีโอคอนเทนต์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำการใช้คำประกอบการสนทนาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(7), 331-343.
- พรจิรา ไวกวีน และคณะ. (2565). การสังเคราะห์ผลการพัฒนาชุดเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ตามกระบวนการ ADDIE Model เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 12 ประจำปี 2565, วันที่ 18 - 20 พฤษภาคม 2565 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. (2568). หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารมวลชน. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.fiet.kmutt.ac.th/home4/education/curriculum-exhibition/bachelor/ect-b.html>
- สุเพ็ญภา บุญเพิ่ม และสุรสิทธิ์ อุดมธนวงศ์. (2567). อิทธิพลการเรียนรู้ผ่านคลิปปิดิโอต้นและภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยเอกชนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 6(1), 21-34.
- ธีรวัชร ชุบขุนทด มนตรี วงษ์สะพาน. (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 4(1), 151-161.
- Cotactic. (2021). *VIDEO MARKETING คืออะไรทำไมถึงสำคัญกับธุรกิจในปัจจุบัน* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.cotactic.com/blog/what-is-video-marketing/>
- Untoroso, D., & Triayudi, A. (2023). Analysis of Blended Learning Development in Distance Learning in Variation of Borg & Gall and Addie Models. : ข้อค้นพบเบื้องต้น. *Journal La Multiapp*, 4(6), 231-242.

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Developing English Instructional Model by Classroom Research to Promote Learning Skills in the 21st Century

ศิริวรรณ ลักิจเจริญผล

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

E-mail: slee200902@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดย
ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัญหาและ
ความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 2. สร้างและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. ทดลองใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดราชบุรี จำนวน 437 โรงเรียน
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และ โรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 โรงเรียน
ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากความสมัครใจและความพร้อมของครู/
สถานศึกษา และต้องเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลองและใช้รูปแบบการเรียน
การสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการ
เรียนการสอนจริงในห้องเรียน และพร้อมรับการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ การสอบถาม การประเมินความพึง
พอใจเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
(Unstructured Interview) 2) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม 3) แบบบันทึกข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ 4) แบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของรูปแบบ/
องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญ 5) แบบประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพ
ของรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการ
เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 6) แบบสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้น
เรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 7) แบบสังเกตการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 8) แบบประเมินการ
ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนยังเน้นการสอบและการท่องจำมากกว่าการสื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน ครูเน้นสอนไวยากรณ์มากกว่าทักษะการสื่อสาร ขาดการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี การวิจัยในชั้นเรียน การสร้างและผลิตสื่อ การใช้ ICT, AI เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ การออกแบบการสอนและการเขียนแผนการสอน ขาดงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน ครูมีภาระงานมาก นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจ ไม่มั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงน้อย 2) รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ RPEO Model มี 4 ขั้นตอน คือ 1. R = Research 2. P = Process 3. E = Evaluation 4. O = Oral และมี 6 องค์ประกอบ คือ 1. แนวคิดและทฤษฎี 2. วัตถุประสงค์ 3. การจัดการเรียนรู้ 4. สื่อและแหล่งเรียนรู้ 5. การวัดและประเมินผล 6. ปัจจัยความสำเร็จ ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ พบว่า มีคุณภาพด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์สอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบจริงในห้องเรียนกับโรงเรียน 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า ผลลัพธ์เชิงบวกที่เหมือนกันคือผู้เรียนมีแรงจูงใจและพัฒนาทักษะภาษาเพิ่มขึ้น แต่พบความแตกต่างตามบริบท โรงเรียนขนาดใหญ่ มีทรัพยากรมากและขยายผลได้หลายชั้นเรียนแต่จัดการความแตกต่างของผู้เรียนยาก โรงเรียนขนาดกลางมีความสมดุลด้านการใช้สื่อแต่เผชิญข้อจำกัดด้านเวลา ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กแม้ขาดสื่อแต่ครูดูแลนักเรียนใกล้ชิด ทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกและการสื่อสารเด่นชัดขึ้น และจากการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” และพบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ RPEO Model/องค์ประกอบ มีระดับความคิดเห็นมากเป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (RPEO Model) มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทั้งพัฒนาการของครูและนักเรียน โดยครูมีความสามารถในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ดีขึ้น ขณะที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนจากผลการประเมินคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิและผลการปฏิบัติงานจริงในห้องเรียนที่อยู่ในระดับ “มากที่สุด”

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research employed the Research and Development (R&D) approach using a Mixed Methods Research design. The study aimed to: 1) investigate the problems and needs in English language teaching, 2) develop an English learning and teaching model using Classroom Action Research (CAR) to enhance 21st-century learning skills, and 3) implement and evaluate the effectiveness of the model in practice. The population consisted of teachers and educational personnel from 437 schools in Ratchaburi Province. The sample consisted of three schools selected through purposive sampling based on teachers' willingness and readiness to participate.

The participants were English teachers who applied the teaching model in actual classrooms and engaged in observations, interviews, surveys, and satisfaction assessments. Research instruments included: unstructured interviews, focus group discussion guides, expert comment recording forms, evaluation forms for assessing appropriateness, clarity, and feasibility, quality assessment forms of the model, interview protocols on model implementation, observation forms, and experimental evaluation forms. Data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The results indicated that: 1) English teaching was still exam-oriented and grammar-focused, with limited opportunities for authentic communication, continuous teacher development, and use of ICT and AI, (2) the developed RPEO Model comprised four steps—Research, Process, Evaluation, and Oral—and six components, achieving the highest ratings for feasibility, appropriateness, accuracy, comprehensiveness, and usefulness, and (3) experimental implementation showed that all students showed increased motivation and improved language skills. Contextual differences were observed: large schools had abundant resources but faced challenges managing student diversity; medium schools balanced material use but experienced time constraints; small schools, despite limited resources, benefited from close teacher-student interaction, enhancing confidence and communication. Overall evaluation indicated the highest level of effectiveness, with significant gains in knowledge, skills, and perceived benefits. The findings demonstrate that the RPEO Model effectively promotes both teacher and student development in 21st-century English learning. Expert assessments and classroom observations confirmed these outcomes at the “highest” level.

Keywords: English Instructional Model, Classroom Research, Learning Skills in the 21st Century

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในยุคศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องก้าวข้ามการเน้นเพียงความรู้เชิงท่องจำหรือไวยากรณ์ภาษา แต่ต้องมุ่งสร้างทักษะที่หลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Partnership for 21st Century Learning, 2019). อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังคงประสบปัญหาหลายประการ ทั้งด้านคุณภาพของการสอน วิธีการประเมิน และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยทั่วไปยังเน้นการสอนเชิงโครงสร้าง การท่องจำ และการสอบวัดผลที่เน้นความรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าการใช้ภาษาจริง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการสื่อสารที่จำเป็นต่อการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตจริงและการทำงาน (Songsiri, 2007)

ผลการศึกษาล่าสุดในประเทศไทยสะท้อนปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างเช่น Beding และ Inthapthim (2019) ศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเชิงภารกิจ (Task-Based Language Teaching: TBLT) พบว่าผู้เรียนไทยในระดับมหาวิทยาลัยมีพัฒนาการด้านการพูดที่ชัดเจนหลังการทดลอง ขณะที่ Muntrikaeo และ Poonpon (2022) รายงานว่า การใช้ TBLT ผสมผสานกับเกมออนไลน์และการเรียนแบบพลิกกลับ (flipped learning) ส่งผลให้ผู้เรียนมัธยมศึกษาพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารปากเปล่าได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาดังกล่าวยืนยันว่าการใช้กิจกรรมที่เน้นภารกิจจริงสามารถกระตุ้นแรงจูงใจและสร้าง

บรรดาการศึกษารับรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยได้ ในระดับสากล มีงานวิจัยเชิงระบบจำนวนมากที่ยืนยันประสิทธิผลของการใช้ TBLT และ Communicative Language Teaching (CLT) ในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาไม่สูง เช่น งานวิจัย “Task-Based Language Teaching in Academic English Higher Education: A Case of Low-Proficiency Learners in Thailand” พบว่าผู้เรียนที่มีความสามารถทางภาษาคำสามารถพัฒนาทักษะการพูดและการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ทางวิชาการได้อย่างมีนัยสำคัญ (ResearchGate, 2023). นอกจากนี้ Ramaila และ Molwele (2022) ระบุว่า การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการสื่อสาร การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา ซึ่งสนับสนุนการออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ และจากสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในพื้นที่จังหวัดราชบุรี พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นทักษะการสื่อสาร ขาดการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ขณะเดียวกันนักเรียนยังขาดแรงจูงใจและโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่บูรณาการกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เข้ากับแนวทาง การสอนที่เน้นการกิจ (TBLT/CLT) จึงเป็นแนวทางที่มีความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งรูปแบบ RPEO ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และมุ่งส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

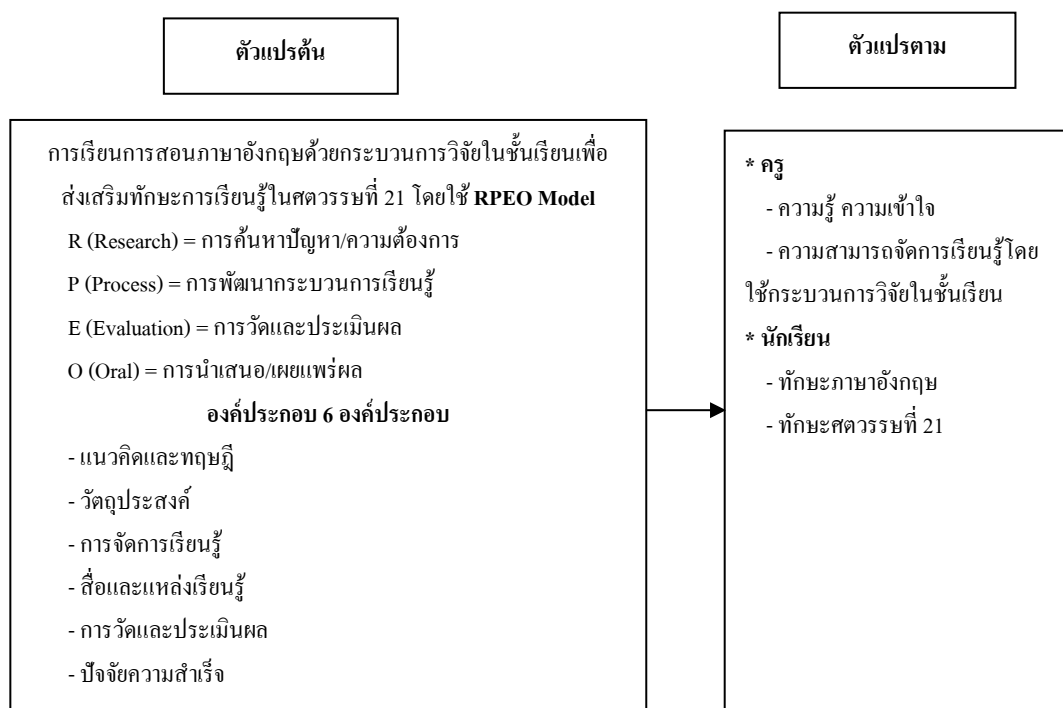
- (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
- (2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- (3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ (1) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist Theory) (2) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory) (3) ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) (4) การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (5) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (6) เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ TBLT (Task-Based Language Teaching) และ CLT (Communicative Language Teaching) (7) การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสนับสนุนโครงสร้างและกระบวนการของรูปแบบ และประยุกต์แนวคิดของจอยและคณะ (Joyce et al. 2011) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

3.3.1 ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ RPEO Model หลังการเข้าร่วมโครงการ

3.3.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ สามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษและมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังเรียน เพิ่มขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการ ใน 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์จริง

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดราชบุรี จำนวน 437 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากสถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากความสมัครใจและความพร้อมของครู/สถานศึกษา และต้องเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษที่สมัครใจเข้าร่วมเป็นกลุ่มทดลอง และ ใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการเรียนการสอนจริงในห้องเรียน และพร้อมรับการสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ การสอบถาม การประเมินความพึงพอใจ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ 1) โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย (โรงเรียนขนาดใหญ่) 2) โรงเรียนวัดน้ำพุ (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 54) (โรงเรียนขนาดกลาง) 3) โรงเรียนบ้านหนองขาม (โรงเรียนขนาดเล็ก)

4.3 เครื่องมือวิจัย

4.3.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

4.3.2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

4.3.3 แบบบันทึกข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.3.4 แบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญ

4.3.5 แบบประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพของรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.3.6 แบบสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.3.7 แบบสังเกตการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.3.8 แบบประเมินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 กลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน และ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาระดับสูง จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน แล้วบันทึกเสียงการสนทนาและจดบันทึกข้อมูลไว้และใช้ใน

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ครั้งที่ 1) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

4.4.2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การสังเคราะห์ร่างรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ตรวจสอบร่างรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 2.1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ครั้งที่ 2) เพื่อวิพากษ์ ขักร่างรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน 2.2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) (ครั้งที่ 3) เพื่อประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน และ 2.3) การประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพของรูปแบบ/องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

4.4.3 ทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์จริง โดยใช้วิธีการ คือ 1) การสัมภาษณ์การใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจริงในห้องเรียน การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครู นักเรียน (กลุ่มทดลอง) จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย (โรงเรียนขนาดใหญ่) จำนวน 3 คน (2) โรงเรียนวัดน้ำพุ (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 54) (โรงเรียนขนาดกลาง) จำนวน 3 คน (3) โรงเรียนบ้านหนองขาม (โรงเรียนขนาดเล็ก) จำนวน 2 คน รวมจำนวน 8 คน โดยกำหนดประเด็นการสอบถาม คือ การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ดำเนินการแล้วหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีข้อดี และข้อจำกัดในการดำเนินการอย่างไร 2) การสังเกตการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 3) การประเมินการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.5.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

4.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นต้นรูปแบบ RPEO Model / องค์ประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการวิเคราะห์แบบประเมินคุณภาพความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความชัดเจนและความเป็นไปได้ คุณภาพของรูปแบบ และการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง เป็นตัวแปรของความสอดคล้อง ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เป็นตัวแปรของความสอดคล้อง ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง เป็นตัวแปรของความสอดคล้อง ในระดับปานกลาง

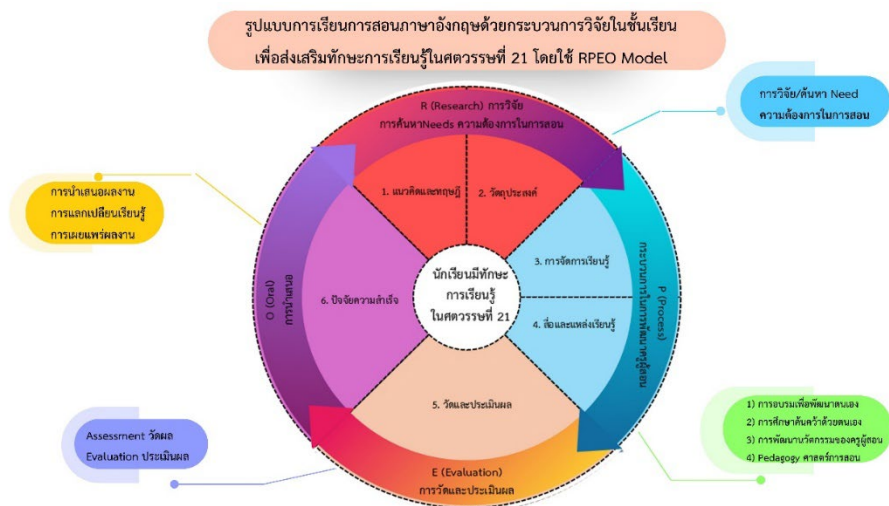
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เป็นตัวแปรของความสอดคล้อง ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง เป็นตัวแปรของความสอดคล้อง ในระดับน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น (Needs) ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียน ยังเน้นการสอบและการท่องจำมากกว่าการสื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน ครูเน้นสอนไวยากรณ์มากกว่าทักษะการสื่อสาร ขาดการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี การวิจัยในชั้นเรียน การสร้างและผลิตสื่อ การใช้ ICT, AI เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ การออกแบบการสอนและการเขียนแผนการสอน ขาดงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุน ครูมีภาระงานมาก นักเรียนส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจ ไม่มั่นใจ ไม่กล้าแสดงออก มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงน้อย

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ได้แก่ (1) ทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivist Theory) (2) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory) (3) ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) (4) การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (5) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (6) เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษ TBLT (Task-Based Language Teaching) และ CLT (Communicative Language Teaching) (7) การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสนับสนุน โครงสร้างและกระบวนการของรูปแบบ และประยุกต์แนวคิดของจอยและคณะ (Joyce et al. 2011) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ RPEO Model มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 R = Research การวิจัย/การค้นห Needs ความต้องการที่แท้จริงในการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 2 P = Process กระบวนการในการพัฒนาครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของครู 2.2) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 3) การพัฒนานวัตกรรมของครูผู้สอน 2.4) Pedagogy ศาสตร์การสอนของครู ขั้นตอนที่ 3 E = Evaluation การวัดและประเมินผล/เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ขั้นตอนที่ 4 O = Oral การนำเสนอผลการดำเนินการ/การเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำเสนอบทความวิจัย โดยมี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) แนวคิดและทฤษฎี (Concepts and Theories) (2) วัตถุประสงค์ (Objective) (3) การจัดการเรียนรู้ (Learning styles) (4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ (Media and Resources) (5) การวัดและประเมินผล (Assessment/Evaluation) และ (6) ปัจจัยความสำเร็จ (Success Factors) และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับ “มากที่สุด” แสดงดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ RPEO Model

5.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์สอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบจริง ในห้องเรียนกับโรงเรียน 3 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่า มีการดำเนินการต่อเนื่องในหลายชั้นเรียน ข้อดีที่พบ คือ นักเรียนตื่นตัว สนใจเรียน กล้าพูด กล้าแสดงออก เป็นผู้นำและผู้ตามในการทำกิจกรรมกลุ่ม สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ ครูใช้สื่อ ทั้งสื่อรูปภาพ บัตรคำ สื่อของจริง และสื่อ Digital ครูมีเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตรงประเด็น ข้อจำกัด คือ ขาดงบประมาณ และสื่อสนับสนุน ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนทำให้ครูจัดกิจกรรมได้ยากขึ้น ขาดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในสถานการณ์จริง จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์สอนของกลุ่มทดลองใช้รูปแบบจริงในห้องเรียน (n = 8)

ขนาดโรงเรียน	การทดลองใช้รูปแบบ	ระดับการใช้	ข้อดี	ข้อจำกัด
ขนาดใหญ่ (โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย)	ดำเนินการต่อเนื่องในหลายชั้นเรียน	มาก	- นักเรียนตื่นตัว สนใจเรียน เป็นผู้นำ และผู้ตามในการทำกิจกรรมกลุ่ม - ครูใช้สื่อ ทั้งสื่อรูปภาพ บัตรคำ สื่อของจริง และสื่อ Digital - ครูมีเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ - สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารและคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้	- ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ทำให้ครูจัดกิจกรรมได้ยากขึ้น
ขนาดกลาง (โรงเรียนวัดน้ำพุ)	ดำเนินการต่อเนื่องในหลายชั้นเรียน	มาก	- นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น - ครูใช้สื่อ ทั้งสื่อรูปภาพ บัตรคำ สื่อของจริง และสื่อ Digital และนักเรียนได้ใช้สื่อการสอนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนอย่างทั่วถึง	- ขาดสื่อสนับสนุน - เวลาสอนไม่เพียงพอ

			- ครูมีเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลครอบคลุม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ - สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตรงประเด็น	- การเตรียมสื่อและ กิจกรรมต้องใช้ เวลามาก
ขนาดเล็ก (โรงเรียน บ้านหนอง ขาม)	ดำเนินการ ต่อเนื่อง 1 ชั้นเรียน	มาก	- นักเรียนตื่นเต้น สนใจเรียน กล้าพูด กล้าแสดงออก - นักเรียนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด - ครูสามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตรงประเด็นตามกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนที่ออกแบบไว้	- ขาดสื่อและ อุปกรณ์ - ขาดเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตารางที่ 1 พบว่า ผลลัพธ์เชิงบวกที่เหมือนกันคือผู้เรียนมีแรงจูงใจและพัฒนาทักษะภาษาเพิ่มขึ้น แต่พบความแตกต่างตามบริบท โรงเรียนขนาดใหญ่ มีทรัพยากรมากและขยายผลได้หลายชั้นเรียนแต่จัดการความแตกต่างของผู้เรียนยาก โรงเรียนขนาดกลางมีความสมดุลด้านการใช้สื่อแต่เผชิญข้อจำกัดด้านเวลา ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กแม้ขาดสื่อแต่ครูดูแลนักเรียนใกล้ชิด ทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกและการสื่อสารเด่นชัดขึ้น

และจากการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มากที่สุด” โดยพบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ RPEO Model/องค์ประกอบ มีระดับความคิดเห็น มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (n = 8)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านความรู้ ความเข้าใจ RPEO Model/องค์ประกอบ			
1. มีความรู้ ความเข้าใจ รูปแบบ RPEO Model (Ratchaburi Provincial Education Office) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 R = Research การวิจัย /การค้นหา Needs ขั้นตอนที่ 2 P = Process กระบวนการในการพัฒนาครู ได้แก่ 2.1) การอบรมเพื่อพัฒนาตนเองของครู 2.2) การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2.3) การพัฒนานวัตกรรมของครูผู้สอน 2.4) Pedagogy ศาสตร์การสอนของครู ขั้นตอนที่ 3 E = Evaluation การวัดและประเมินผล ขั้นตอนที่ 4 O = Oral การนำเสนอผลการดำเนินการ	4.88	0.35	มากที่สุด
2. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผล 6) ปัจจัยความสำเร็จ	4.88	0.35	มากที่สุด
3. มีความรู้ ความเข้าใจ ในจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.88	0.35	มากที่สุด
4. มีความรู้ ความเข้าใจด้านระเบียบวิธีวิจัย/ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน 7 ขั้นตอน คือ 1. ระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2. วางแผนการแก้ไข (แผนวิจัย) 3. ออกแบบเครื่องมือและเก็บข้อมูล 4. ดำเนินการในห้องเรียน 5. เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 6. สรุปผลและอภิปราย และ 7. รายงานผลและเผยแพร่	4.88	0.35	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบ ถูกต้อง ชัดเจน สามารถดำเนินการตามองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ ครบถ้วน	4.38	0.52	มาก
6. หลักการของรูปแบบมีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี พื้นฐาน สามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	4.13	0.35	มาก
รวมเฉลี่ย	4.67	0.38	มากที่สุด
ด้านทักษะ			
1. กระบวนการพัฒนามีความสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของครู	4.75	0.46	มากที่สุด
2. กระบวนการพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.63	0.52	มากที่สุด
3. กระบวนการพัฒนามีความสอดคล้องกับเป้าหมาย	4.50	0.53	มากที่สุด
4. ครูสามารถปฏิบัติตามกระบวนการวิจัยได้จริง	4.63	0.52	มากที่สุด
5. ครูสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้ และทราบผลลัพธ์ของแต่ละขั้น RPEO Model	4.75	0.46	มากที่สุด
6. ครูสามารถศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนของผู้เรียนได้	4.38	0.52	มาก
7. ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนได้	4.75	0.46	มากที่สุด
8. มีการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	4.50	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์แบบประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

(n = 8)

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
9. มีการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน	4.63	0.52	มากที่สุด
10. หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาครูได้ อย่างเหมาะสม	4.75	0.46	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.61	0.50	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
1. ช่วยสร้างความตระหนักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.88	0.35	มากที่สุด
2. ช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วย กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.38	0.52	มาก
3. ช่วยให้ครูทำงานง่าย ไม่เพิ่มภาระงานของครู ครูเข้าใจลำดับขั้น การดำเนินการแต่ละขั้นตอน ชัดเจน	4.50	0.53	มากที่สุด
4. ช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน	4.25	0.46	มาก
5. ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	4.88	0.35	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58	0.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทุกด้าน	4.63	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัย ในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.63$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ RPEO Model/องค์ประกอบมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.38) มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่ ด้านทักษะ มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.61$, S.D.=0.50) และด้านประโยชน์ที่ได้รับมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.67$, S.D.=0.38) ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทั้งครูและนักเรียน โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเกิดจากกระบวนการ Research ที่ช่วยให้ครูและนักเรียนวิเคราะห์ปัญหาเชิงบริบทอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน Process และ Evaluation ที่ทำให้เกิดการออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลที่สอดคล้องกับความต้องการจริง และขั้นตอน Oral ที่พัฒนาความกล้าแสดงออกและการนำเสนอ (Armstrong, 2024; OECD, 2020) ผลลัพธ์สอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศไทยที่พบว่า การสอนภาษาอังกฤษเชิงภารกิจร่วมกับเกมออนไลน์และการเรียนแบบพลิกกลับช่วยพัฒนาทักษะการพูดและความมั่นใจของผู้เรียน อย่างมีนัยสำคัญ (Muntrikaeo & Poonpon, 2022) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทัศน์ สังคะพันธ์ (2559). พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบมีทักษะการฟังและการพูดหลังเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ที่จัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยต่างประเทศที่ยืนยันว่าการบูรณาการเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม (Ramaila & Molwele, 2022; Osorio Vanegas et al., 2025) ซึ่งการใช้ TBLT และ CLT ร่วมกับการวิจัยในชั้นเรียน ช่วยเพิ่มพูนทักษะภาษาและแรงจูงใจในการเรียนของผู้เรียน เช่น Beding และ Inthapthim (2019) พบว่า ผู้เรียนมหาวิทยาลัยไทยที่เรียนภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรม TBLT มีพัฒนาการด้านการพูดที่ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ และ Muntrikaeo และ Poonpon (2022) รายงานว่า การใช้ TBLT ร่วมกับเกมออนไลน์และการเรียนแบบพลิกกลับสามารถเพิ่มความมั่นใจและทักษะการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาได้ นอกจากนี้ งานวิจัยนานาชาติยังยืนยันผลลัพธ์ที่คล้ายกัน โดยเฉพาะผลงานวิจัยของ Ramaila และ Molwele (2022) ที่ชี้ว่า การใช้เทคโนโลยีร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้เชิงภารกิจส่งผลบวกต่อการสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ในหลากหลายบริบทการเรียนรู้ ผลลัพธ์จากงานวิจัยนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาระหว่างประเทศที่พบว่า ผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาไม่สูง สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างก้าวกระโดด เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมที่มีบริบทจริงและมีการให้ feedback อย่างเป็นระบบ (Task-Based Language Teaching in Academic English Higher Education: A Case of Low-Proficiency Learners in Thailand (ResearchGate. (2023) นอกจากนี้ การใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขนาดต่าง ๆ พบผลลัพธ์เชิงบวกที่เหมือนกันคือผู้เรียนมีแรงจูงใจและพัฒนาทักษะภาษาเพิ่มขึ้น แต่มีความแตกต่างตามบริบท โรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากรมากและขยายผลได้หลายชั้นเรียนแต่จัดการความแตกต่างของผู้เรียนยาก โรงเรียนขนาดกลางมีความสมดุลด้านการใช้สื่อแต่เผชิญข้อจำกัดด้านเวลา ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กแม้ขาดสื่อแต่ครูดูแลนักเรียนใกล้ชิด ทำให้ผู้เรียนมีความกล้า

แสดงออกและการสื่อสารเด่นชัดขึ้น สอดคล้องกับข้อค้นพบว่า ความสำเร็จของการใช้รูปแบบซ่อมขึ้นอยู่กับการสนับสนุนทรัพยากรและเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละบริบทการศึกษา (OECD, 2020; Osorio Vanegas et al., 2025)

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การผสมผสานกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนกับการออกแบบกิจกรรมเชิงภารกิจ เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนไทย และสอดคล้องกับแนวโน้มการวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้ภาษาในบริบทจริง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

(1) ครูควรนำวงจร $R \rightarrow P \rightarrow E \rightarrow O$ (RPEO Model) ไปปฏิบัติเป็นรูปการพัฒนาตนเอง โดยระบุปัญหา ทดลอง ปรับปรุง และเผยแพร่ผลอย่างต่อเนื่อง

(2) สนับสนุนงบประมาณและสื่อดิจิทัลพื้นฐานสำหรับการทดลองใช้ รูปแบบ เช่น อุปกรณ์บันทึกเสียง/วิดีโอ แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนผลการวิจัย

(3) หน่วยงานทางการศึกษควรนำ RPEO Model เป็นกรอบการพัฒนาครูในเขตพื้นที่ เพื่อจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการให้คำปรึกษาเชิงปฏิบัติอย่างชัดเจน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ขยายการทดลองใช้ RPEO Model ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้นและในบริบทที่หลากหลาย เช่น เมือง/ชนบท ขนาดโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อทดสอบความทั่วไป

(2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำรูปแบบไปใช้ เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร งบประมาณ โครงสร้างเวลา และเครือข่ายครู

(3) ศึกษาผลระยะยาว (longitudinal study) เพื่อดูความยั่งยืนของผลการพัฒนาทักษะภาษาและทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ก่อนอื่น ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรี ดร. สมชาย งามสุขสวัสดิ์ ศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่าในการดำเนินงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ท่านอาจารย์ ดร.นพดล ทุมเชื้อ และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง คณะศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้คำแนะนำด้านทฤษฎี กระบวนการวิจัย และการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน จากสถานศึกษาต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณ ครอบครัว เพื่อน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจและแรงกายตลอดระยะเวลาการทำงานวิจัยนี้

9. เอกสารอ้างอิง

- สุทัศน์ สักกะพันธ์. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการสื่อสารในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปรินญาปรัชญาคุณูปบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- Armstrong, D. (2024). The transformative power of action research. *Educational Action Research*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/09650792.2024.2321728>
- Beding, B. P., & Inthapthim, D. (2019). The effects of using a task-based language teaching approach on the speaking skill of Thai EFL learners. *Journal of Humanities & Social Sciences (JHUSOC)*, 17(1), 105-122. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/197154>
- Joyce B., Weil, M., Calhoun E. (2011). *Models of Teaching*. 11th ed. Boston, MA : Pearson Education, Inc.,
- Muntrikaeo, K., & Poonpon, K. (2022). The effects of task-based instruction using online language games in a flipped learning environment (TGF) on English oral communication ability of Thai secondary students. *English Language Teaching*, 15(3), 9-21. <https://doi.org/10.5539/elt.v15n3p9>
- OECD. (2020). *What students learn matters: Towards a 21st century curriculum*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/d86d4d9a-en>
- Osorio Vanegas, H. D., Segovia Cifuentes, Y. d. M., & Sobrino Morrás, A. (2025). Educational technology in teacher training: A systematic review of competencies, skills, models, and methods. *Education Sciences*, 15(8), Article 1036. <https://doi.org/10.3390/educsci15081036>
- Partnership for 21st Century Learning. (2019). *Framework for 21st century learning*. Battelle for Kids. https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf
- Ramaila, S., & Molwele, A. J. (2022). The role of technology integration in the development of 21st century skills and competencies in life sciences teaching and learning. *International Journal of Higher Education*, 11(5), 9–17. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v11n5p9>
- ResearchGate. (2023). *Task-Based Language Teaching in Academic English Higher Education: A Case of Low-Proficiency Learners in Thailand*. https://www.researchgate.net/publication/384295756_Task-Based_Language_Teaching_in_Academic_English_Higher_Education_A_Case_of_Low-Proficiency_Learners_in_Thailand
- Songsiri, M. (2007). *An action research study of promoting students' confidence in speaking English*. (Doctoral dissertation, Victoria University). <https://vuir.vu.edu.au/1439/>

**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหแบบ IDEAL
ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**

**Development of An Instructional Model Using The Ideal Problem-Solving
Approach Combined With Bar Models to Enhance Mathematical
Problem-Solving Ability of Grade 6 Students**

สรินทร สนธาท

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

E-mail: Fssarinthorn@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดล และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไทร(สินศึกษาลัย) จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดล และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย 1) แนวคิด/ปรัชญา/หลักการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน 2) จุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) เนื้อหา สื่อ และการวางแผนกิจกรรม 4) กิจกรรมและขั้นตอนการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียน

2. หลังการเรียนด้วยรูปแบบดังกล่าว นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กระบวนการคิดเป็นลำดับขั้นตามแบบ IDEAL ร่วมกับการใช้รูปบาร์โมเดล ช่วยให้นักเรียนเข้าใจปัญหา วิเคราะห์ข้อมูล และแก้โจทย์ได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้คือ ควรส่งเสริมให้ครูนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ในระดับชั้นอื่น และควรมีการศึกษาต่อในระยะยาวเพื่อวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คงทน รวมถึงผลต่อเจตคติทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน

คำสำคัญ: การแก้ปัญหแบบ IDEAL, รูปบาร์โมเดล

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop an instructional model using the IDEAL problem-solving process in combination with bar models, and to compare the mathematical problem-solving abilities of Grade 6 students before and after instruction. The sample consisted of 24 Grade 6 students from Wat Sai (Sinsuksalai) School, obtained through simple random sampling.

The research instruments included lesson plans incorporating the IDEAL problem-solving process with bar models, and a mathematical problem-solving ability test. Data were analyzed using descriptive statistics and the t-test.

The research findings were as follows:

The instructional model for enhancing mathematical problem-solving abilities of Grade 6 students consisted of: (1) concepts, philosophy, and principles underlying the model, (2) objectives of the model, (3) content, instructional media, and activity planning, (4) teaching activities and procedures, and (5) assessment and evaluation methods.

After learning through this model, students' post-test mean scores were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level. This indicates that the model effectively improved students' problem-solving abilities. The step-by-step thinking process of IDEAL combined with the use of bar models enabled students to better understand problems, analyze information, and solve problems more accurately.

It is recommended that teachers be encouraged to implement this instructional model in other grade levels, and that further longitudinal studies be conducted to examine the durability of learning outcomes as well as the impact on students' attitudes toward mathematics.

Keywords: IDEAL problem-solving process, bar models.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบระเบียบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังช่วยให้มนุษย์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ช่างสังเกต มีความคิดเป็นลำดับขั้นตอน มีเหตุผล มีระเบียบวินัย สามารถคิดคำนวณและแก้ปัญหา ใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่เหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น.1)

คณิตศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น.1) อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประเทศ เช่น O-NET และการศึกษาระดับนานาชาติอย่าง PISA พบว่านักเรียนไทยยังมีความสามารถในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะทักษะการวิเคราะห์โจทย์ การวางแผน และการหาคำตอบอย่างเป็นระบบ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2568, น.4) จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา

2567 รายวิชาคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ย 37.12 คะแนน ซึ่งลดลงจากปีการศึกษา 2566 ที่มีคะแนนเฉลี่ย 38.06 คะแนน แสดงให้เห็นว่านักเรียนยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง นอกจากนี้ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหา มีคะแนนผลการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำ ทั้งที่เป็นเนื้อหาในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด ซึ่งสาเหตุอาจมาจากตัวนักเรียนยังขาดความสามารถในการแก้ปัญหา หรือครูผู้สอนยังขาดเทคนิคการสอนที่จะไปช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้เข้าใจง่ายขึ้น

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องเจอกับปัญหาอยู่ทุก ๆ วัน นักเรียนที่สามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ได้ดีก็มีความสามารถในการเข้าใจบริบทของโจทย์ มีความยืดหยุ่นในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา และสามารถอธิบายเหตุผลของคำตอบได้อย่างชัดเจน (Mullis, 2020, p.16) ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็น สถานการณ์ที่ต้องการคำตอบ ซึ่งอาจอยู่ในรูปปริมาณหรือคำอธิบายให้เหตุผล โดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ความรู้ ประสบการณ์ในการแก้ปัญหา และต้องรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ผสมผสานเป็นแนวทางในการแก้ปัญหานั้นๆ ให้สำเร็จ แบรินส์ฟอร์ด และสไตน์ (Bransford and Stein, 1984, p.4) เป็นผู้ริเริ่มการสอนการแก้ปัญหาแบบ IDEAL ซึ่งเป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนของการแก้ปัญหาและให้นักเรียนใช้ความคิดแบบวิจารณ์เพื่อแก้ปัญหา เพื่อให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาคิดรวบยอดในการค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งมีขั้นตอนหลักๆ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชื่นบอและกำหนดปัญหา 2) ชื่นตีความหมายและระบุปัญหาให้ชัดเจน 3) การหาวิธีการแก้ปัญหา 4) ลงมือแก้ปัญหา 5) ติดตามตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นนอกจากนี้เรายังสามารถประยุกต์การสอนการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบ IDEAL เป็นการสอนเพื่อใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยอาจจะใช้รูปภาพหรือเทคนิควิธีต่างๆ ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์รูปแบบของปัญหา การจัดการเรียนการสอนในประเทศสิงคโปร์ใช้เทคนิคบาร์โมเดลการวาดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแต่ละแท่งใช้สีที่แตกต่างกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเหมือน และความแตกต่างได้มากขึ้น อีกทั้งยังทำให้เด็กผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการสอนด้วยเทคนิคนี้ทำให้นักเรียนสามารถคิดแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้โดยมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับต้น ๆ ของการวัดและประเมินผลระดับนานาชาติ (สรันย์ เปรมปรีดา, 2557)

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการสอนการแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้และส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในวิชาคณิตศาสตร์ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปแบบบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปแบบบาร์โมเดล

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการเรียนการสอน

ทิสนา เขมมณี (2560, น.222) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอน หรือ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีขั้นตอนการดำเนินการที่เป็นลำดับขั้น สอดคล้องเชื่อมโยงและหนุนเสริมกันและการทางการเรียนรู้ รวมถึงมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎี หรือแนวปฏิบัติตามหลักวิชาการมารองรับ โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะประกอบกันส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและกิริติ นันทพงษ์ (2565, น.51) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง ระบบกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาศัยหลักการ ทฤษฎีหรือแนวคิดทางวิชาการมาจัดรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนซึ่งเป็นการจัดสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันให้มีลำดับขั้นตอนให้มีระเบียบวิธีการในแต่ละองค์ประกอบและขั้นตอนนั้น ๆ อย่างเป็นระบบระเบียบ สรุปได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนของการสอนที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆในการสอนได้รับการทดสอบว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ มีจุดเน้นที่เฉพาะเจาะจงเพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมตามที่รูปแบบต้องการและองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1) แนวคิด ปรัชญาและหลักการเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน 2) จุดประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) เนื้อหา สื่อ และการวางแผนกิจกรรม 4) กิจกรรมและขั้นตอนการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน

การสอนการแก้ปัญหาแบบ IDEAL

แบรนส์ฟอร์ด และสไตน์ (Bransford and Stein, 1984, p.4) กล่าวว่า การสอนการแก้ปัญหาแบบIDEAL หมายถึงการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนของการแก้ปัญหาและให้นักเรียนใช้ความคิดแบบวิจารณ์เพื่อแก้ปัญหา โดย Bransford เป็นผู้ริเริ่มกลวิธีแก้ปัญหานี้ การสอนกับการใช้กลวิธีนี้ใช้เพื่อให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาคิดรวบยอดในการค้นคว้าหาคำตอบฝึกการคิดพิจารณาการคิดวิเคราะห์การสอนการแก้ปัญหาแบบจะต้องใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ต้องอาศัยความคิดในระดับสูงคือการสังเคราะห์การประเมินผลและการวิเคราะห์เพื่อสามารถเข้าใจและพัฒนาให้เกิดการแก้ปัญหาและณัฐชานัน จันทรวงศ์ (2565, น.77) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาไปทีละขั้นตอน โดยวิเคราะห์ ทำความเข้าใจและค้นหาข้อมูลที่สำคัญ นำไปสู่การทำความเข้าใจปัญหา การวางแผน การเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการแก้โจทย์ปัญหารวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ สรุปได้ว่า การสอนการแก้ปัญหาแบบ IDEAL หมายถึง วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้ขั้นตอนของการแก้ปัญหาที่ให้นักเรียนใช้ความคิดแบบวิจารณ์ เพื่อให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาคิดรวบยอดในการค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา มีขั้นตอนการสอนการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบ IDEALข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนการแก้ปัญหาโดยใช้รูปแบบ IDEAL มีขั้นตอนหลักๆ 5 ขั้นตอน 1) ขั้นค้นหาปัญหา(Identifying the problem) โดยหาข้อมูลจากโจทย์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2) ขั้นกำหนดปัญหา (Defining the problem) โดยให้คำจำกัดความและระบุรายละเอียดของปัญหา3) การหาวิธีการแก้ปัญหา (Exploring Strategies) เลือกใช้วิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา4) ลงมือแก้ปัญหา (Acting on Ideal) แก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบ5) ติดตามตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น(Looking) ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินสมเหตุสมผลของคำตอบ

รูปแบบโมเดล

ยิปและซิม (Yip and Sim, 1990) ในปี ค.ศ.1980 สถาบันเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสิงคโปร์(CDIS) ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยทีมวิจัยที่มีความสามารถและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ ที่เรียกว่า “ทีม

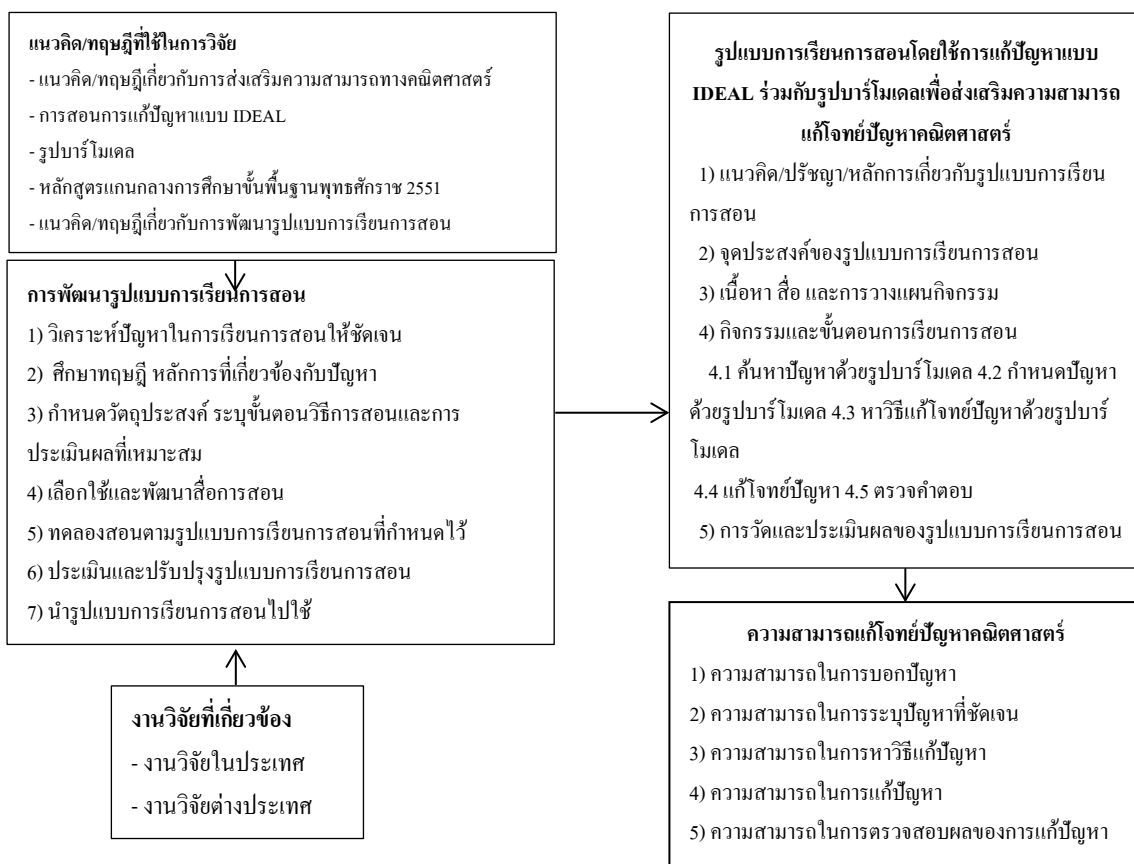
วิจัยคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา” หรือ “PMP” ซึ่งนำโดย Dr.Kho Tek Hong ได้จัดสร้างวัสดุการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา นั่นคือ PMP ได้สร้างลักษณะการสอนที่สนับสนุน “The Concrete-Pictorial-Abstract approach” นั่นคือทฤษฎีของบรูเนอร์ จากวัตถุที่ใช้เป็นของจริงมีลักษณะเป็นรูปธรรม เปลี่ยนเป็นภาพและ นามธรรมในที่สุด ในแนวทางนี้นักเรียนจะได้รู้จักใช้สิ่งต่างๆ ในประสบการณ์การเรียนรู้และเป็นบริบทที่มีความหมาย โดยเปลี่ยนแปลงวัตถุของจริงและนำเสนอในลักษณะของรูปภาพในการช่วยให้นักเรียนได้เรียนวิชาคณิตศาสตร์ให้เข้าใจมากขึ้น และได้เรียกเทคนิคนี้ว่า Model Method หรือ Bar Model และนภสร เสนาพร (2564, น.4) กล่าวว่า บาร์โมเดล หมายถึงสื่อแผนภาพแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ที่ช่วยในการตีความจากข้อความของโจทย์จากนามธรรมให้เป็นทั้งรูปธรรม โดยการวาดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แทนสถานการณ์หรือเรื่องราวที่โจทย์กำหนดให้ เพื่อช่วยอธิบายให้เข้าใจปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า รูปบาร์โมเดล หมายถึง การวาดภาพบาร์โมเดลหรือรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความยาวแทนจำนวนหรือปริมาณที่วิเคราะห์จากโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยการเปลี่ยนข้อความเป็นรูปภาพ ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดและสามารถแก้โจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น

ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

นฤกวิน วัฒนรัตน์ (2565: น.9) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาทำความเข้าใจปัญหา วางแผนการแก้ปัญหาย่อยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เลือกวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา ดำเนินการแก้ปัญหาลงตามลำดับขั้นตอนและวิธีการที่วางแผนไว้ และตรวจสอบความสมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้จากการดำเนินการแก้ปัญหามาโดยสามารถวัดได้จากการทำแบบวัดทักษะทางคณิตศาสตร์หลังเรียน เรื่อง ร้อยละ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบอัตนัย และ ธนพร ชินประเสริฐ (2566, น.23) ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา หมายถึง การแปลความหมายของปัญหา พิจารณาปัญหาว่าต้องการอะไร ปัญหาคำหนดอะไรให้บ้าง จะใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา คำตอบของปัญหาต้องอยู่ในรูปแบบใดและจะใช้วิธีการใดในการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาวัดได้จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และเศษส่วนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ดังนั้น ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหามาและตรวจสอบคำตอบและความสมเหตุสมผลของปัญหาโดยมีความสามารถด้านต่างๆที่ช่วยส่งเสริม ดังนี้ 1) ความสามารถในการการบอกปัญหา 2) ความสามารถในการระบุปัญหาที่ชัดเจน 3) ความสามารถในการหาวิธีแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการแก้ปัญหา 5) ความสามารถในการตรวจสอบผลของการแก้ปัญหา

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการตามกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลมีความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนเรียนและสอบหลังเรียน(One-Group Pretest – Post-Test Design) (ถ้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543, น. 249) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 1 ตารางแบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อนการทดลอง	ทดลอง	ทดสอบหลังการทดลอง
O1	X	O2

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดไทร (สินศึกษาลัย) อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 49 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดไทร (สินศึกษาลัย) อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน เวลา 16 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการตามแบบการทดลอง ดังนี้

3.2.1 วัดความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (Pretest)

3.2.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน รวมเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

3.2.3 วัดความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (Posttest)

3.2.4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.5.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.5.2 เปรียบเทียบความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนโดยการทดสอบค่าที (t-test for dependent sample)

5. ผลการวิจัย

การทดลองใช้รูปแบบการสอน โดยการใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการโดยนำการจัดกระบวนการเรียนการสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนโดยเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการสอน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนทดลองใช้รูปแบบการสอน	24	51.50	11.25		
หลังทดลองใช้รูปแบบการสอน	24	75.50	11.44	26.23	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอน โดยการใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอน โดยการใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ฝึกฝนตามขั้นตอนกระบวนการของรูปแบบ ซึ่งมีกระบวนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ค้นหาปัญหาคด้วยรูปบาร์โมเดล ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาคด้วยรูปบาร์โมเดล ขั้นที่ 3 หาวิธีแก้โจทย์ปัญหาคด้วยรูปบาร์โมเดล ขั้นที่ 4 แก้โจทย์ปัญหาคขั้นที่ 5 ตรวจสอบคำตอบ เมื่อได้คำตอบแล้วตรวจสอบความถูกต้องคำตอบ เมื่อนักเรียนเรียนจบทุกขั้นตอนแล้วนักเรียนจะมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการบอกปัญหา 2) ความสามารถในการระบุปัญหาที่ชัดเจน 3) ความสามารถในการหาวิธีแก้ปัญหาค 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาค 5) ความสามารถในการตรวจสอบผลของการแก้ปัญหาค การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอน โดยการใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดล ถือว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามกระบวนการเรียนการสอน

สอนของรูปแบบการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เมื่อผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ฝึกฝน ตามขั้นตอนกระบวนการของรูปแบบ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ก่อนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้ครูผู้สอนควรศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งแรก เนื่องจากเป็นวิธีการสอนรูปแบบใหม่ นักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมและการทำใบงาน ครูผู้สอนจึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเกิดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเองสนุกสนาน ไม่นั่นถูกผิดแต่ให้คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างและพัฒนา รูปแบบการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ และระดับชั้นอื่นๆ

2. ควรมีการสร้างและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การแก้ปัญหาแบบ IDEAL ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

3. ควรมีการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้อื่นๆ ร่วมกับรูปบาร์โมเดลเพื่อพัฒนาความสามารถแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์

8. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์ และดร.เพ็ญพร ทองคำสุข โดยได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่เป็นอย่างมากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงจนเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผงกมล เพ็ชรเกลี้ยง ดร.ธีระพงษ์ ศรีโพธิ์ และนางสาวสมพิศ พูนเพิ่มพันธ์ ที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นที่ให้ความช่วยเหลือ ขอบคุณนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไทร(ลินศึกษาลัย) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 ที่ตั้งใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*.
กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิริติ นันทพงษ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับ
กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและ
การรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐชนัน จันทรวงศ์. (2565). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัด
กิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้วยเทคนิค IDEAL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- ทิตินา แฉมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*.
(พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนพร ชินประเสริฐ. (2566). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ และ
เศษส่วน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับรูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิก
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา.
- นภสร เสนาพร. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการแก้ปัญหาของโพลยาพร้อมกับบาร์โมเดล ที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้ปัญหา และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เรื่องร้อยละ สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.
- นฤกวิณ วัฒนรัตน์. (2565). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาพร้อมกับ
เทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องร้อยละ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สรันย์ เปรมปรีดา. (2557). การพัฒนาชุดฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยทฤษฎีบาร์โมเดล
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2568). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ*. กรุงเทพฯ :
สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ.
- Bransford, J. D., & Stein, B. S. (1984). *The IDEAL problem solver : A guide for improving thinking, learning,
and creativity*. New York: W.H. Freeman.
- Mullis, I. V. and Martin, M. O. (2017). *TIMSS 2019 Assessment Frameworks*. Chestnut Hill, MA:TIMSS &
PIRLS International Study Center.
- Yip, J. S. K., & Sim, W. K. (1990). *Evolution of educational excellence: 25 years of education in the Republic
of Singapore*. Singapore: Longman.

**การสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้
สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี**

**Synthesizing the Outcomes of Digital Content Development in the Metaverse to
Enhance Awareness among Undergraduate Students**

ภัทรวดี โจนกระโทก

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: phattarawadee.konkr@kmutt.ac.th

รศ.ดร.กฤติดา ธรรมวิวัฒน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: kuntida.tha@kmutt.ac.th

รศ.ดร.พรปภัตสร ปริญญาญกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: pornpapatsorn.pri@kmutt.ac.th

ดร.ธีรวัฒน์ โอภาสบุตร

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: teerawan.opas@kmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านลักษณะและรูปแบบเนื้อหา และเพื่อสังเคราะห์คุณภาพผลการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส โดยศึกษาจากผลงานวิจัยในสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในปีการศึกษา 2566–2567 ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยของคณาจารย์และนักวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ มีจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะและรูปแบบการสื่อสารหลากหลาย เช่น นิทรรศการออนไลน์ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกม ชุดดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม และดิจิทัลคอนเทนต์แบบมีส่วนร่วมกับผู้นำศาสนาเพื่อสร้างการรับรู้ด้านวัฒนธรรม

ชุมชน ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าอยู่ในระดับดี-ดีมาก ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเป็นแนวทางการสื่อสารที่ดี สามารถส่งเสริมการรับรู้และสร้างความพึงพอใจให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ดี

คำสำคัญ: การสังเคราะห์ ดิจิทัลคอนเทนต์ เมตาเวิร์ส การรับรู้

ABSTRACT

This research aimed to synthesize the outcomes of digital content development in Metaverse to enhance awareness among undergraduate students, focusing on content characteristics and formats, as well as the quality, perception, and satisfaction of the participants regarding Metaverse-based digital content. The study examined research conducted in the field of Educational Communications and Technology at the Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi, during the academic years 2023–2024, specifically related to the development of digital content in the Metaverse. A purposive sampling method was used to select three studies published by lecturers and researchers in national and international journals. The findings revealed that the developed Metaverse digital content featured diverse characteristics and various formats, such as online exhibitions combined with game-based learning activities, digital content sets for promoting university activities, and interactive digital content involving religious leaders to foster community cultural awareness. Expert evaluations of content and presentation quality rated the materials as good to very good. Participants' perceived awareness was rated high to the highest, and their satisfaction with the digital content was rated high to the highest level. In conclusion, the development of digital content in the Metaverse is a high-quality communication approach that effectively enhances awareness and generates satisfaction among undergraduate students.

Keywords: Synthesis, Digital Content, Metaverse, Perception

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันประเด็นเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ขณะเดียวกันเทคโนโลยีดิจิทัลก็มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ ทำให้การเข้าถึงแหล่งความรู้ทำได้สะดวก รวดเร็ว และมีความหลากหลายมากขึ้น มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันการศึกษาระดับสูงจึงต้องปรับตัวเพื่อบูรณาการแนวคิดด้านความยั่งยืนเข้ากับการเรียนการสอนและการวิจัย ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนโดยรอบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) มีเป้าหมายสำคัญในการเป็น “มหาวิทยาลัยสีเขียวยั่งยืน” (Sustainable Green University) โดยเริ่มจากการปลูกจิตสำนึกและความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงานให้แก่นักศึกษา ขยายไปสู่การริเริ่มกิจกรรมเพื่อความยั่งยืนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โครงการ Green Heart ที่ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีบทบาทในการสร้างนวัตกรรมด้าน

สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์พลังงาน และความปลอดภัย พร้อมทั้งสนับสนุนการเชื่อมโยงองค์ความรู้กับชุมชน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2568)

นอกจากนี้ มจร. ยังเป็นสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือด้านความยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ได้แก่ Sustainable University Network of Thailand (SUN Thailand), Asian Sustainable Campus Network (ASCN) และ International Sustainable Campus Network (ISCN) รวมถึงการเข้าร่วมโครงการ Youth Education and Advocacy Program ของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ที่ส่งเสริมแนวคิด Little Book of Green Nudges (ค.ศ. 2020) โดยใช้ทฤษฎี Nudge Theory ในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้เกิด “หัวใจสีเขียว” (Green Heart) อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องปรับการจัดกิจกรรมและการสื่อสารเข้าสู่รูปแบบออนไลน์มากขึ้น เกิดความท้าทายในการสร้างการมีส่วนร่วมของนักศึกษา จึงนำไปสู่การพัฒนา นิทรรศการอิเล็กทรอนิกส์ (e-exhibition) และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงเกม (Game-based Learning) เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ แนวทางดังกล่าวต่อยอดไปสู่การพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส ซึ่งเป็นพื้นที่การเรียนรู้เสมือนจริงที่มีความได้ตอบสูง เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วม แลกเปลี่ยน และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Kaewsomnues, A., et al., 2023)

การบูรณาการเทคโนโลยีเมตาเวิร์สเข้ากับการเรียนรู้อย่างยั่งยืนจึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ทั้งยังสามารถเสริมสร้างการรับรู้ และความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเชิงบวกได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สกำหนดประเด็นการสังเคราะห์ – รวบรวมด้าน 5 ด้านต่อไปนี้ 1) ลักษณะและรูปแบบของดิจิทัลคอนเทนต์ 2) เนื้อหาและสาระสำคัญ 3) คุณภาพของสื่อ 4) ผลการรับรู้ และ 5) ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ในฐานะที่เทคโนโลยีเมตาเวิร์สเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างการรับรู้ข้อมูลสำคัญที่สถาบันการศึกษาต้องการสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักซึ่งคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีพฤติกรรมเปิดรับสื่อบนแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบดิจิทัลคอนเทนต์และมีความชอบในเทคโนโลยีการนำเสนอแบบแปลกใหม่ที่ สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาได้ จึงเป็นที่มาของการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในด้านลักษณะและรูปแบบเนื้อหา

(2) เพื่อสังเคราะห์คุณภาพ ผลการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยแนวคิดที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ดิจิทัลคอนเทนต์

ชัยณรงค์ บุญชื่น และคณะ (2566) ได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบ 3 มิติผ่านเมตาเวิร์ส (กรณีศึกษา คลองแม่ข่า) โดยพบว่าเมตาเวิร์สเป็นสื่อที่สร้างความสนุกสนาน กระตุ้นการมีส่วนร่วม และได้รับการตอบรับในแง่ความพึงพอใจจากกลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจน

ชัยพิพัฒน์ ศรีณชัย (2565) ได้ศึกษาลักษณะการใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลคอนเทนต์ในกลุ่มผู้เรียนระดับ ม.ปลายและปริญญาตรี พบว่าเนื้อหาที่รวมภาพกราฟิก คลิปวิดีโอสั้น และอินโฟกราฟิกเป็นที่นิยมมากที่สุด และแนวโน้มความต้องการในอนาคตสูงมากสำหรับแพลตฟอร์มที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้เสมือนจริง

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ดิจิทัลคอนเทนต์หมายถึงสื่อที่ผลิตขึ้นในรูปแบบดิจิทัล เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก หรือสื่อ 3 มิติ เพื่อใช้ในการให้ความรู้ ความบันเทิง หรือส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ โดยมีจุดเด่นในการสร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นความสนใจ และสามารถพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ที่เสมือนจริงมากขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือเมตาเวิร์ส สื่อในรูปแบบดิจิทัลที่ผสมผสานข้อมูล ภาพ เสียง วิดีโอ และสื่อโต้ตอบ เพื่อสื่อสารความรู้ ความบันเทิง และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีส่วนร่วม โดยมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

1) เมตาเวิร์ส

สุรพล บุญลือ (2565) อธิบายว่า “เมตาเวิร์สสำหรับการศึกษา” เป็นการเชื่อมโยงโลกเสมือนจริงกับโลกแห่งความจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบดื่มด่ำ (Immersion) อย่างแท้จริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

ธนาธิป แสงเงิน และคณะ (2566) ได้ศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยบนเมตาเวิร์สโดยใช้เทคนิค OK5R ร่วมกับกิจกรรมการทำงานเป็นทีม พบว่า ตัวแผนการเรียนรู้มีคุณภาพระดับ “มากที่สุด” และพัฒนาทักษะการสื่อสารร่วมกับความร่วมมือในทีมอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมกับระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่สูงมาก

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เมตาเวิร์สในด้านการศึกษเป็นเทคโนโลยีที่จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริงผสมผสานกับโลกแห่งความจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบ มีส่วนร่วม และได้รับประสบการณ์เรียนรู้ที่ลึกซึ้งและสมจริง ซึ่งช่วยเสริมทั้งทักษะด้านวิชาการและทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นพื้นที่เสมือนจริงที่เชื่อมโยงโลกจริงกับโลกดิจิทัล ช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ผ่านการปฏิสัมพันธ์เชิงลึก ซึ่งเสริมสร้างทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และความเข้าใจเชิงประสบการณ์

2) การสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นกระบวนการรวบรวม วิเคราะห์ และเปรียบเทียบข้อมูลจากงานวิจัยหลายแหล่งอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ครอบคลุมและลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษารวมถึงการตรวจสอบความเหมือน ความแตกต่าง และการหาข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ (ธีวัลพร ชุบขุนทด และมนตรี วงษ์สะพาน, 2564) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Synthesis) โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

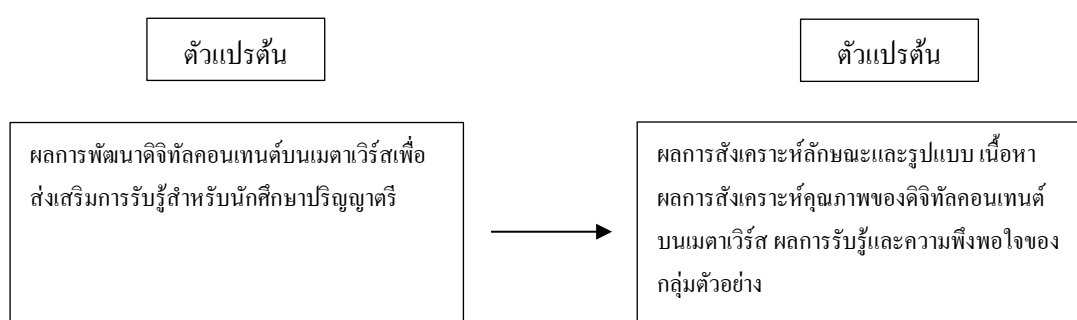
ขั้นตอนการสังเคราะห์ประกอบด้วย

1. การกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัย – ต้องเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สหรืองานใกล้เคียง ดิพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติภายในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา
2. การรวบรวมข้อมูล – เลือกลงงานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์จากสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
3. การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา – อ่าน วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด เช่น ลักษณะรูปแบบสื่อ เนื้อหา คุณภาพ ผลการรับรู้ และความพึงพอใจ

4. การสังเคราะห์ข้อมูล – เปรียบเทียบข้อค้นพบของแต่ละงานวิจัย สรุปความเหมือน ความแตกต่าง และแนวโน้มองค์ความรู้ใหม่

จากการดำเนินการดังกล่าว พบว่างานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์และสามารถนำมาสังเคราะห์ได้ทั้งหมด 3 เรื่องจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดที่อ้างอิงจาก (1) ทฤษฎี Nudge (UNEP, 2020) เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวก (2) แนวคิดการเรียนรู้แบบดื่มด่ำ (Immersion Learning) (สุรพล บุญลือ, 2565) ที่เชื่อมโยงโลกเสมือนกับโลกจริงเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และ (3) กระบวนการออกแบบการเรียนรู้ ADDIE Model (Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation) (พรจิรา ไวกิ่งรบ และคณะ, 2565) เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาจิตัลคอนเทนต์และการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

(1) การสังเคราะห์ผลการพัฒนาจิตัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี พบว่างานวิจัยมีคุณภาพในระดับดี มีผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างในระดับมาก และมีความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในระดับมากขึ้นไป

4. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ผลการพัฒนาจิตัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาจากผลงานวิจัยที่เผยแพร่ใน วารสารระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของคณาจารย์และนักวิจัยสาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2568) ในช่วงปีการศึกษา 2566–2567

จากการสืบค้นพบว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์ แต่ในการศึกษานี้ได้เลือกแบบเจาะจงจากผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีคุณภาพ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

1) Development of an E-exhibition in conjunction with a Game-based Learning Communication Activity (Kaewsomnues,A., et al., 2023) (งานวิจัยเรื่องที่ 1)

2) การพัฒนาชุดดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีบนเมตาเวิร์ส (กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์และคณะ, 2568). (งานวิจัยเรื่องที่ 2)

3) The Development of Digital Content in the Metaverse Combined with Participatory Communication and Learning with Religious Leader to Enhance Students' Perception of the Community Mosque (Thamwipat,K. et al, 2024) (งานวิจัยเรื่องที่ 3)

4.1 ประชากรและตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้ใช้ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ช่วงปี พ.ศ. 2566–2567 โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ต้องเป็นงานวิจัยที่เน้นการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์หรือการประยุกต์ใช้เมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้หรืองานประชาสัมพันธ์ ตีพิมพ์ในวารสารที่ผ่านการประเมินคุณภาพ (peer-reviewed journal) และมีข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ จากการสืบค้นพบว่างานวิจัยที่ตรงตามเกณฑ์ดังกล่าวทั้งหมด 3 เรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.2 วิธีการดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย (Qualitative Research Synthesis) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) การกำหนดประเด็นการสังเคราะห์ – ครอบคลุมด้าน 1. ลักษณะและรูปแบบของดิจิทัลคอนเทนต์ 2. เนื้อหาและสาระสำคัญ 3. คุณภาพของสื่อ 4. ผลการรับรู้ และ 5. ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง
- 2) การรวบรวมข้อมูล – ศึกษาและคัดเลือกรายงานวิจัยที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 3 เรื่อง
- 3) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) – ทำการอ่าน วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด
- 4) การสังเคราะห์ข้อมูล (Research Synthesis) – เปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่าง และสรุปแนวโน้มร่วมที่ได้จากแต่ละงานวิจัย
- 5) การสรุปผล – นำข้อค้นพบทั้งหมดมาอธิบายเชื่อมโยงกับแนวคิด/ทฤษฎี เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงวิชาการและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติและเกณฑ์การให้คะแนน การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก/มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี/มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

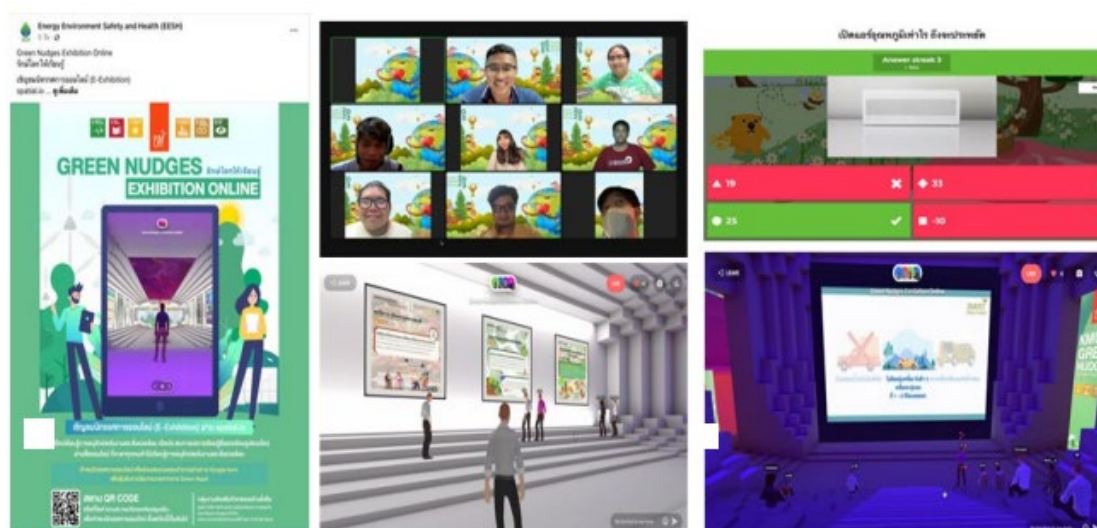
ผลจากการสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ดังต่อไปนี้

1. ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส

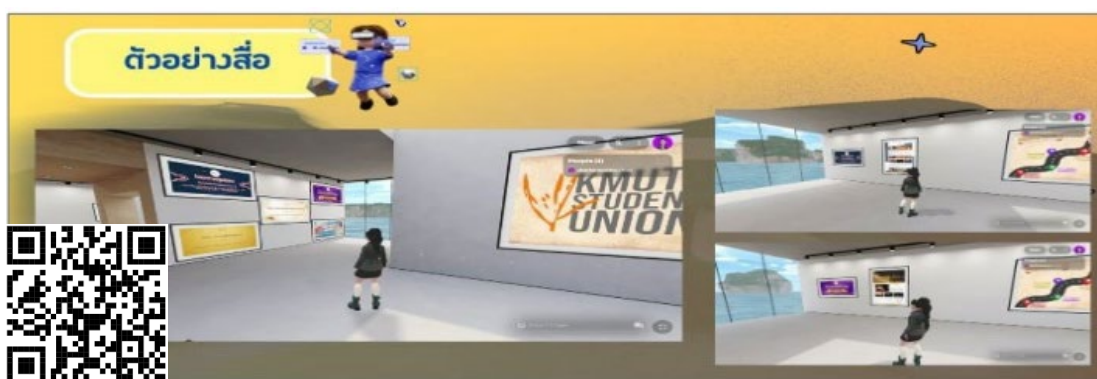
ตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส

งานวิจัย	ลักษณะและรูปแบบของสื่อวิทัศน์
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	เป็นนิทรรศการออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีเมตาเวิร์สที่พัฒนาร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมเพื่อนำเสนอแนวคิด Green Nudges ด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ และกิจกรรมออนไลน์
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	เป็นการพัฒนาชุดดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส ประกอบด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอ เพื่อประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับของนักศึกษา
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	เป็นการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์แบบมีส่วนร่วมบนเมตาเวิร์ส ประกอบด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอโดยผสานการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำศาสนาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับมัสยิดและชุมชน

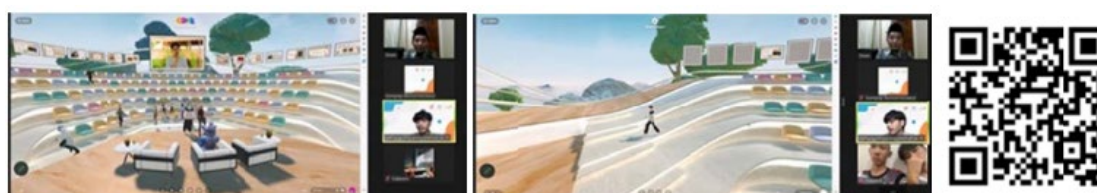
จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์ลักษณะและรูปแบบของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สพบว่า งานวิจัยทุกชิ้นเป็นการพัฒนาชุดดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส ประกอบด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การประชาสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาและชุมชน

รูปที่ 1 ตัวอย่างนิทรรศการออนไลน์บนเมตาเวิร์สร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิด Green Nudges สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

รูปที่ 2 ตัวอย่างชุดดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รูปที่ 3 ตัวอย่างดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สร่วมกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำศาสนาเพื่อส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับมัสยิดและชุมชน

2. ผลการสังเคราะห์เนื้อหาของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์เนื้อหาของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส

งานวิจัย	เนื้อหาของชุดสื่อประชาสัมพันธ์
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	เป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด Green Nudges โดยใช้รูปแบบดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	เป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับของมหาวิทยาลัย โดยใช้ชุดดิจิทัลคอนเทนต์นำเสนอในแพลตฟอร์มเมตาเวิร์ส
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	เป็นการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับมัสยิดและชุมชนท้องถิ่นผ่านดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สร่วมกับกิจกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำศาสนา

จากตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์เนื้อหาของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส พบว่า เป็นเนื้อหาที่สร้างการรับรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แนวคิด Green Nudges ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับของมหาวิทยาลัย และมัสยิดและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายเหมาะกับการประชาสัมพันธ์บนแพลตฟอร์มออนไลน์

3. ผลการสังเคราะห์คุณภาพของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอ คือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไปและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับดิจิทัลคอนเทนต์และการสื่อสารเชิงการศึกษาเรื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ข้างต้น เพื่อประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อการนำเสนอของสื่อจำนวนด้านละ 3 ท่าน

ตารางที่ 3 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนด้านละ 3 ท่าน

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับคุณภาพด้านเนื้อหา
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.60	0.50	ดีมาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.55	0.48	ดีมาก
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.80	0.40	ดีมาก

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวนด้านละ 3 ท่าน

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับคุณภาพด้านสื่อการนำเสนอ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.70	0.46	ดีมาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.50	0.52	ดี
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.85	0.35	ดีมาก

จากตารางที่ 3-4 ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก และคุณภาพด้านสื่อการนำเสนออยู่ในระดับดี-ดีมาก

5. ผลการสังเคราะห์การประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

6.

ตารางที่ 5 ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับการรับรู้
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.45	0.60	มาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.70	0.40	มากที่สุด
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.85	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการสังเคราะห์ผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น พบว่า อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด

5. ผลการสังเคราะห์การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์ส เพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

รายการที่ประเมิน	ผลการวิเคราะห์		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. งานวิจัยเรื่องที่ 1	4.50	0.55	มาก
2. งานวิจัยเรื่องที่ 2	4.80	0.38	มากที่สุด
3. งานวิจัยเรื่องที่ 3	4.90	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการสังเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด

6. สรุปอภิปรายผล

งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สที่นำมาสังเคราะห์มีลักษณะและรูปแบบการสื่อสารหลากหลาย ได้แก่ นิทรรศการออนไลน์ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกม ชุดดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม และดิจิทัลคอนเทนต์แบบมีส่วนร่วมกับผู้นำเสนอเพื่อสร้างการรับรู้ด้านวัฒนธรรมชุมชน ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและการนำเสนอโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าอยู่ในระดับดี-ดีมาก ผลการประเมินการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

ในส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สทั้ง 3 เรื่องที่นำมาสังเคราะห์ พบว่าดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สมีศักยภาพในการเสริมสร้างการรับรู้และสร้างความพึงพอใจแก่นักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล บุญลือ (2565) ที่กล่าวว่าเมตาเวิร์สช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แบบเต็มคำ และสอดคล้องกับการศึกษาของพรจิรา ไหว้รุ่งรบ และคณะ (2565) ที่ใช้ ADDIE Model ในการพัฒนาสื่อเพื่อเสริมการรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษา งานวิจัยนี้จึงตอบย้ำว่าการใช้เมตาเวิร์สเป็นสื่อกลางการเรียนรู้และประชาสัมพันธ์สามารถสร้างผลเชิงบวกทั้งต่อคุณภาพสื่อและการตอบรับของผู้เรียน อีกทั้งยังขยายแนวคิดของ Nudge Theory (UNEP, 2020) ที่เน้นการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ผ่านกิจกรรมเชิงโต้ตอบและการออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษา

จากการสังเคราะห์ผลการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สเพื่อส่งเสริมการรับรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าดิจิทัลคอนเทนต์ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะและการนำเสนอประกอบด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิก และคลิปวิดีโอ เพื่อส่งเสริมการรับรู้การประชาสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาและชุมชน ในส่วนของการเนื้อหาบนเมตาเวิร์สสามารถนำเสนอได้หลากหลาย มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์สถาบันการศึกษาหรือชุมชน เช่น การจัดทำนิทรรศการออนไลน์บนเมตาเวิร์สร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกม เพื่อส่งเสริมการรับรู้แนวคิด Green Nudges การจัดทำชุดดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับของมหาวิทยาลัยบนเมตาเวิร์ส และการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สร่วมกับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับผู้นำเสนอเพื่อส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับมัสยิดและชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเมตาเวิร์ส

สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายทั้งด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษา และสังคมวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล บุญลือ (2565) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้เกิดความแปรปรวนในชีวิต การทำงาน อาชีพ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ โลกจริงและโลกเสมือนจริงจึงผสานกันมากขึ้น จนเกิดแนวคิด “จักรวาลที่ไม่มีขอบเขต” (Metaverse) ซึ่งเชื่อมโยงผู้คนให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกันเสมือนอยู่ในที่เดียวในด้านการศึกษา แนวคิดนี้ถูกนำมาใช้ เช่น ห้องเรียนเสมือนจริงที่นักเรียนและครูสามารถพบกัน เรียนรู้ และสื่อสารออนไลน์ได้ นักการศึกษายุคใหม่จึงควรนำเทคโนโลยีเมตาเวิร์สมาใช้สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้ชมอย่างต่อเนื่องและสามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้งานแต่ละครั้ง

ผลการประเมินคุณภาพของดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สที่พัฒนาขึ้น พบว่า คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับ ดี-ดีมาก และคุณภาพด้านการนำเสนออยู่ในระดับ ดีมาก ทั้งนี้เป็นผลจากการออกแบบสื่อที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับแนวคิดการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง สำหรับผลการสังเคราะห์ผลการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการรับรู้อยู่ในระดับ มาก-มากที่สุด ขณะที่ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สอยู่ในระดับ มากและมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนให้การตอบรับที่ดีต่อรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ ทันสมัย และสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้การพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สในงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องใช้กระบวนการที่สอดคล้องกับ ADDIE Model ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ (Analysis) ความต้องการและปัญหาของกลุ่มเป้าหมาย (2) การออกแบบ (Design) เนื้อหาและรูปแบบสื่อ (3) การพัฒนา (Development) และการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ (4) การนำไปใช้ (Implementation) ผ่านแพลตฟอร์มเมตาเวิร์ส และ (5) การประเมินผล (Evaluation) โดยการวัดการรับรู้และความพึงพอใจของนักศึกษา กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรจิรา ไว่วังรบ และคณะ (2565) ที่สังเคราะห์การพัฒนาชุดเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ตามกระบวนการ ADDIE Model เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่าสื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ด้านการรับรู้ และความพึงพอใจแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ในระดับมาก

นอกจากนี้ งานวิจัยทั้ง 3 เรื่องยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเผยแพร่สื่อดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโลกเสมือนจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรปภัตสร ปริญญากุล และคณะ (2564) ที่กล่าวถึงการนำสื่อประสมประเภทมัลติมีเดียมาใช้ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคหลังโควิด-19 ว่า สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความพึงพอใจนักศึกษาในระดับมาก ดังนั้นการพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สถือเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้ผลิตสื่อการเรียนรู้และการประชาสัมพันธ์ควรนำมาประยุกต์ใช้ เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และสร้างการเรียนรู้ได้อย่างดี

7. ข้อเสนอแนะ

ผลการสังเคราะห์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ควรออกแบบและพัฒนาดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สประกอบด้วยโปสเตอร์อินโฟกราฟิกและคลิปวิดีโอแบบสั้น เพราะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และความพึงพอใจแก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ดี ด้วยข้อเด่นของเทคโนโลยีเมตาเวิร์สที่ส่งเสริมให้ผู้ชมมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาได้ เช่น การแต่งกาย การเดิน การวิ่งไปชมเนื้อหาต่าง ๆ ที่ทางสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต้องการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างเป็นหมวดหมู่

2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้พบว่า ควรนำดิจิทัลคอนเทนต์บนเมตาเวิร์สที่พัฒนาขึ้นไปใช้ร่วมกับกิจกรรมการสื่อสาร เช่น การสื่อสารแบบเกม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การใช้สื่อร่วมกับกิจกรรมจะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่การสื่อสารประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

ผลการสังเคราะห์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. เชิงวิชาการ ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เมตาเวิร์สในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนรู้ เช่น การแนะแนวอาชีพ การส่งเสริมสุขภาพ และการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายศักยภาพการใช้งาน

2. เชิงปฏิบัติการ สถาบันการศึกษาและผู้สอนควรพิจารณานำเทคโนโลยีเมตาเวิร์สมาปรับใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความพร้อมด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงของผู้เรียน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล

3. เชิงนโยบาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มและโครงสร้างพื้นฐานด้านเมตาเวิร์ส รวมถึงจัดอบรมและพัฒนาทักษะครูผู้สอน เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้ได้อย่างเต็มที่

8. เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์ และคณะ. (2568). การพัฒนาชุดดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อประชาสัมพันธ์ปฏิทินกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาคบังคับสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีบนเมตาเวิร์ส. : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, 3(1), 77-92.
- ชัยณรงค์ บุญชื่น และคณะ. (2566). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบ 3 มิติผ่านเมตาเวิร์ส (กรณีศึกษาคลองแม่ข่า). : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 24(1), 120-135.
- ชัยพัฒน์ ศรีณิชัย. (2565). การใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัลคอนเทนต์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา. : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารเทคโนโลยีการศึกษาและการพัฒนา, 14(2), 45-60.
- ชนาธิป แสงเงิน และคณะ. (2566). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยบนเมตาเวิร์สโดยใช้เทคนิค OK5R ร่วมกับกิจกรรมการทำงานเป็นทีม. : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารพิภพสาร, 46(2), 105-122.
- ธีรวัชร ชุบขุนทด และ มนต์รี วงษ์สะพาน. (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 4(1), 151-161.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิริยาสาน.
- พรจิรา ไว่วังรบ และคณะ. (2565). การสังเคราะห์ผลการพัฒนาชุดเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ตามกระบวนการ ADDIE Model เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 12 ประจำปี 2565, วันที่ 18-20 พฤษภาคม 2565 ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พรภัสสร ปริญญาญกุล และคณะ. (2564). ผลการพัฒนาสื่อประสมและกิจกรรมพิเศษเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการระดมทุนช่วยเหลือนักศึกษาครูศาสตร์อุตสาหกรรมฯขาดแคลนผ่านการเรียนรู้รูปแบบร่วมมือ. : ข้อค้นพบเบื้องต้น. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี 1(2), 51-61.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2568). *มจธ.ที่ยั่งยืน*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2568, จาก

<https://www.kmutt.ac.th/sustainability-sdgs/>

สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. (2568). *หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารมวลชน*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2568, จาก

<https://www.fiet.kmutt.ac.th/home4/education/curriculum-exhibition/bachelor/ect-b.html>

สุรพล บุญลือ. (2565). เมตาเวิร์สสำหรับการศึกษา: การเชื่อมต่อระหว่างจักรวาลนามิตกับโลกความจริงของการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบเต็มคำ.: ข้อค้นพบเบื้องต้น. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 11(1), 9-16.

Kaewsomnues,A., et al. (2023). Development of an E-exhibition in conjunction with a Game-based Learning Communication Activity to Promote Awareness of Green Nudges among Undergraduate Students: Preliminary findings.: ข้อค้นพบเบื้องต้น. *Science, Engineering and Health Studies*, 8(2), 121–134.

Participatory Communication and Learning with Religious Leaders to enhance Students' Perception of the Community Mosque: Preliminary findings.: ข้อค้นพบเบื้องต้น. *International Education Studies*, 9(1), 101–115.

Thamwipat,K. et al. (2024). The Development of Digital Content in the Metaverse combined with

ทักษะ “3R8C2L” กุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการทำงานในธุรกิจท่องเที่ยวยุคใหม่ 3R8C2L Skills: The Key to Success in the Modern Tourism Industry

ผ่องพรรณ ทวีเลิศทรัพย์

คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาจีนสื่อสารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

E-mail: phongpan.ta@spu.ac.th

คุณิตา เดชะโชติ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

E-mail: kunita.d@pkru.ac.th

กฤตพร สินชัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

E-mail: krittaporn.s@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจากผลกระทบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยวัตถุประสงค์ของบทความวิชาการนี้ เพื่อนำเสนอแนวคิด “3R8C2L” อันเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นำไปซึ่งการวิเคราะห์เทคนิคและวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะ “3R8C2L” ตลอดจนนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในการทำงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าการส่งเสริมและบูรณาการทักษะ “3R8C2L” ในการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยให้กำลังคนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ยุคดิจิทัล, ธุรกิจท่องเที่ยว, ทักษะการทำงานในอนาคต, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, ทักษะ 3R8C2L

ABSTRACT

In the rapidly evolving digital era and response to the impacts of the COVID-19 pandemic, the tourism industry must continuously adapt and develop to enhance its competitiveness. This academic article aims to presents the “3R8C2L” framework that a crucial set of skills for 21st-century learners, and to analyze teaching techniques and methods that can effectively promote the development of these skills. Furthermore, the article proposes practical approaches to apply the “3R8C2L” skills in the tourism industry. Through the analysis of relevant literature, the study found that promoting and integrating “3R8C2L” skills in educational management can effectively prepare the tourism industry personnel to handle ongoing changes and effectively respond to the demands of the future labor market.

Keywords: Digital Era, Tourism Business, Future Work Skills, 21st Century Learning, 3R8C2L Skills

1. บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นบทเรียนสำคัญที่สะท้อนให้เห็นความเปราะบางของเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ จากภายใต้สถานการณ์ที่เคยเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงนี้ การวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงมีประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2565 โดยมีเป้าหมายหลัก 4 ด้าน เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยไปข้างหน้า ได้แก่

- (1) การปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม
- (2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่
- (3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม
- (4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริการไปสู่ความยั่งยืน

ในส่วนของการพัฒนากำลังคนสำหรับโลกยุคใหม่ กลยุทธ์ที่ 1 เน้นให้คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 5 ช่วงวัย ได้แก่

ช่วงที่ 1 เด็กตั้งแต่ในครรภ์จนถึงปฐมวัยเน้นพัฒนารอบด้าน

ช่วงที่ 2 ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นสร้างการตระหนักรู้ในตนเอง พัฒนาทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน

ช่วงที่ 3 ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเน้นพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อโลกของการทำงานในอนาคตรวมถึงความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ช่วงที่ 4 วัยแรงงาน เน้นพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและเชื่อมโยงกับของการทำงานในอนาคต

ช่วงที่ 5 ผู้สูงอายุ เน้นการพัฒนาสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคม

โดยเฉพาะการพัฒนาวัยแรงงานนั้น ซึ่งเป็นช่วงวัยของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงมุ่งพัฒนาวัยแรงงานนี้ไปสู่ความสำเร็จหรือยกระดับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับการเปลี่ยนแปลงในโลกของการทำงานศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570) ในยุทธศาสตร์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 2.4 ว่าด้วยการยกระดับบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศ

เหนือขวัญ บัวเผื่อน (2564) ชี้ให้เห็นถึงประเทศที่ใช้ภาษาจีนในการสื่อสารมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากผู้คนในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงและมาเก๊าที่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้ ผู้คนในประเทศอินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซียจำนวนไม่น้อยสามารถสื่อสารภาษาจีนได้เช่นกัน อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้ยังเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวและทำธุรกิจที่ประเทศไทย จากข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวในประเทศไทยของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา(2568) ตั้งแต่เดือนมกราคม-สิงหาคม 2568 สะท้อนให้เห็นถึง 8 ลำดับนักท่องเที่ยวเอเชียที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทย โดยมีนักท่องเที่ยวชาวจีนมากเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวชาวฮ่องกง ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ มาเก๊า มองโกเลีย ใต้หวัน ตามลำดับ อีกทั้งข้อมูลจากกอง

เศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่าในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม 2567 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนสร้างรายได้ให้แก่ประเทศสูงที่สุดถึง 25,819.87 ล้านบาท สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) อย่างเด่นชัด

ในอีกด้านหนึ่ง กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2567) ได้เสนอยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อกระจายรายได้และสร้างอาชีพในท้องถิ่น โดยพัฒนา 55 จังหวัดนอกเขตเมืองหลักให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ (1) การท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ (Micro Tourism) (2) การท่องเที่ยวแบบค้างคืนเพื่อสร้างประสบการณ์ (Experience-based Overnight Tourism) และ (3) การท่องเที่ยวแบบกลุ่มจังหวัด (Tourism Cluster)

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การขนส่ง ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก และการบริการนำเที่ยว ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์เหล่านี้ล้วนพึ่งพาทักษะและศักยภาพของแรงงานคุณภาพสูง โดยเฉพาะจากผู้เรียนในระบบการศึกษา

จากแนวคิด “เด็กคืออนาคตของชาติ” การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพจึงถือเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทักษะพื้นฐานและทักษะระดับสูง อันประกอบด้วยแนวคิด “3R8C2L” ได้แก่

3R: Reading (อ่านออก), Writing (เขียนได้), Arithmetic (คิดเป็น)

8C2L: Critical Thinking, Creativity, Collaboration, Cross-cultural Understanding, Communication, Computing, Career Skills, Change, Learning Skills และ Leadership

บทความวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวคิด “3R8C2L” อันเป็นชุดทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนและแรงงานในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างศักยภาพบุคลากรและการประยุกต์ใช้ทักษะ 3R8C2L” ในการทำงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างต่อเนื่องตลอดระดับการศึกษา จะเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพของแรงงานในอนาคต และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็ว

2. วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อนำเสนอแนวคิด “3R8C2L” อันเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
- (2) เพื่อวิเคราะห์เทคนิคและวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะ “3R8C2L”
- (3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในการทำงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3. แนวคิด “3R8C2L” ทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศาสตราจารย์นายแพทย์

วิจารณ์ พานิช

การพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการเตรียมพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะชีวิต ซึ่งแนวคิด “3R8C2L” ที่พัฒนาโดย ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21

แนวคิด “3R8C2L” ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่

(1) ทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ได้แก่ 3R

R1: Reading (อ่านเป็น) มุ่งเน้นการเข้าใจเนื้อหาที่อ่านอย่างลึกซึ้งและเกิดสุนทรียะในการเรียนรู้

R2: Writing (เขียนเป็น) คือการเขียนเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

R3: Arithmetics (คิดเป็น) เน้นการคิดเชิงนามธรรมและการประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์

(2) ทักษะขั้นสูง (Higher-Order Skills) ได้แก่ 8C2L

C1: Critical Thinking and Problem Solving (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา)

C2: Creativity and Innovation (ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม)

C3: Collaboration, Teamwork and Leadership (การทำงานร่วมกันและภาวะผู้นำ)

C4: Cross-cultural Understanding (ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลาย)

C5: Communication, Information and Media Literacy (การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ)

C6: Computing and Media Literacy (ทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ)

C7: Career and Learning Self-Reliance (ทักษะอาชีพและการเรียนรู้อย่างพึ่งพาตนเอง)

C8: Change (การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง)

L1: Learning Skills (ทักษะการเรียนรู้)

L2: Leadership (ภาวะผู้นำ)

ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ยังเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะ Learning Skills ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยยึดถึงกระบวนการ 3 ขั้น ได้แก่

การเรียนรู้ (Learning)

การลบล้างความรู้เดิมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ทันสมัย (Delearning)

การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Relearning)

นอกจากนี้ สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2561) ได้ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของระบบการศึกษาไทยที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แบ่งออกเป็น 4 ยุค คือ

การศึกษา 1.0: ครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนรับความรู้แบบทางเดียว

การศึกษา 2.0: เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามความสนใจ

การศึกษา 3.0: เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การศึกษา 4.0: ครูเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผู้เรียนเน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสร้างนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องมูลนิธิสยามกัมมาจล (2556) ได้รวบรวมแนวคิดด้านบทบาทของครูและผู้เรียนในการศึกษา 4.0 “สอนให้น้อย เรียนให้มาก” ที่ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เน้นย้ำ จึงกลายเป็นหลักคิดสำคัญในการเปลี่ยนบทบาทของครูให้กลายเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ดังนั้น กรอบแนวคิด “3R8C2L” จึงไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการวัดทักษะ แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพทั้งในการเรียนรู้ การทำงาน และการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในยุคแห่งความไม่แน่นอนของศตวรรษที่ 21

4. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ “3R8C2L”

ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากพลังของเทคโนโลยีและนวัตกรรม แนวคิดด้านทักษะได้กลายเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ โดยเฉพาะการผสมผสานระหว่าง “Hard Skill” ทักษะเฉพาะทางวิชาชีพ และ “Soft Skill” ทักษะด้านอารมณ์ สังคม และการสื่อสาร เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งสำหรับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต

จากความจำเป็นอย่างยิ่ง การปรับตัวต่อพลวัตสังคมโลก จึงเกิดแนวคิด “Up Skills” และ “Re Skills” เพื่อพัฒนาทักษะเดิมให้ทันสมัย และเสริมสร้างทักษะใหม่อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (พ.ศ. 2563-2570) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตที่มีคุณธรรม สมรรถนะ และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ให้ประชาชนสามารถแข่งขันในระดับสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่:

(1) การพัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) – ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning for All) การพัฒนาและยกระดับทักษะ (Re Skills, Up Skills and New Skills) เพื่อการทำงานและการดำรงชีวิต ควบคู่กันกับการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างเสริมบุคลากรให้มีศักยภาพสูงและความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)

(2) การสร้างระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building) – สนับสนุนการผลิตองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำไปใช้ได้จริง และสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะผู้ประกอบการและพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจ (Corporate University, Start-up, Spin-off, Incubator and Accelerator) รวมถึงระบบทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ

(3) การจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation) –การบริหารจัดการทรัพยากรในระบบอุดมศึกษาให้เกิดคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/ พื้นที่/ ประเทศ จนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นการพัฒนา “สมรรถนะ” ของผู้เรียนผ่านกระบวนการ Up Skills และ Re Skills พร้อมทั้งสร้างโมเดลการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบูรณาการข้ามรายวิชา การเรียนรู้จากโครงงาน การวัดผลตามสภาพจริง และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้นับสนับสนุน Active Learning และ Personalized Learning อย่างเป็นรูปธรรม

สพฐ. ยังได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 โดยชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือการพัฒนาผู้เรียนให้มี สมรรถนะและทักษะที่จำเป็น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

แนวทางการจัดการเรียนรู้จึงเน้นไปที่:

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การวัดผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning)

การเรียนรู้รายบุคคล (Personalized Learning)

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล ศรีชัยทุ่ง และคณะ (2567) ที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบและจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ “3R8C2L” ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

3R: Reading (การอ่าน), wRiting (การเขียน), aRithmetics (การคิดคำนวณ)

8C: Critical Thinking (การคิดอย่างมีวิจารณญาณ), Creativity (ความคิดสร้างสรรค์), Collaboration (การทำงานร่วมกัน), Cross-cultural Understanding (ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม), Communication (การสื่อสาร), Computing (การใช้เทคโนโลยี), Career Self-Reliance (ความสามารถในการประกอบอาชีพ), Change/Adaptability (ความสามารถในการปรับตัว)

2L: Learning Skills (ทักษะการเรียนรู้), Leadership (ภาวะผู้นำ)

ไม่เพียงเฉพาะในระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้น การพัฒนาทักษะดังกล่าวยังสะท้อนอยู่ใน กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ที่กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่:

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านทักษะทางปัญญา
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
5. ด้านการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ทักษะทั้ง 5 ด้านของ TQF ล้วนสะท้อนองค์ประกอบของทักษะในกรอบ 3R8C2L อย่างชัดเจน

การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับอุดมศึกษานอกจากจะดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) แล้วนั้นยังได้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่าง ทักษะ 3R8C2L ผ่านกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตสามารถเชื่อมโยงทักษะภาษาเข้ากับการทำงานด้านการท่องเที่ยว ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความพร้อมของผู้เรียนในตลาดแรงงานในโลกอนาคตเพราะฉะนั้นสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะ “3R8C2L” ถือเป็นแนวทางสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียนรู้ การทำงาน หรือการใช้ชีวิตในสังคม เพราะผู้เรียนในวันนี้คือกำลังแรงงานของวันพรุ่งนี้ การพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องจึงเป็นพันธกิจสำคัญของระบบการศึกษาในทุกระดับ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเทคนิคและวิธีการสอนที่ช่วยในการพัฒนาทักษะ “3R8C2L”

ทักษะ	ความหมาย	เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสม
R1	Reading (อ่านออก)	- เทคนิค 5W1H - เทคนิค KWPL - เทคนิค SQ3R
R2	Writing (เขียนได้)	- การใช้ Graphic Organizer เช่น Mind Map, Concept Map, Spider Map, Fishbone, Sequential Map, Venn Diagram
R3	Arithmetics (คิดเป็น)	- การใช้คำถาม (Questioning Method) - การสะท้อนคิด (Reflective Thinking) - หมวก 6 ใบ (Six Thinking Hats)

ทักษะ	ความหมาย	เทคนิคและวิธีการสอนที่เหมาะสม
C1	Critical Thinking & Problem Solving	- สถานการณ์จำลอง (Simulation) - การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem -Based learning-PBL) - การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research -Based learning-RBL)
C2	Creativity & Innovation	- การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning-CBL) - การเรียนรู้แบบ Macro Model - การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
C3	Collaboration & Teamwork	- การเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) - การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) - การเรียนรู้แบบระดมสมอง (Brainstorming)
C4	Cross-cultural Understanding	- การสัมมนา (Seminar) - การทัศนศึกษา (Field Trip)
C5	Communication & Media Literacy	- การเรียนรู้แบบบทบาทสมมติ (Role Playing) - การเรียนรู้โดยการแสดงละคร (Dramatization) - การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning-BBL)
C6	Computing & Media Literacy	- การใช้อินโฟกราฟิก (Infographic) - การใช้บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed) Instruction - การใช้โปรแกรมเสมือนจริง (VR/AR)
C7	Career & Self-Reliance	- การเรียนรู้คู่กับการทำงาน (Work-Based Learning) - การเรียนรู้คู่การบริการ (Service Learning) - การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning)
C8	Change/Adaptability	- การเรียนรู้แบบสืบค้น (Learning to Search) - การเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry-Based Instruction) - การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)
L1	Learning Skills	- การศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ (Independent Study) - การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Learning to Construct) - การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning)
L2	Leadership	- การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน Peer-Assisted Learning (PAL) - การอภิปรายกลุ่ม Group Discussion - กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยวิศวกรรมสังคม

จากตารางที่ 1 ได้กล่าวถึงตัวอย่างเทคนิคและวิธีการสอนที่ช่วยในการพัฒนาทักษะ “3R8C2L” เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องออกแบบให้ตอบโจทย์การพัฒนาทักษะที่หลากหลาย โดยเฉพาะทักษะในกรอบ 3R8C2L ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ดังนี้

ทักษะ 3R (พื้นฐานการเรียนรู้):

R1 (อ่านออก): เทคนิค 5W1H, KWPL, SQ3R ช่วยพัฒนาการอ่านอย่างเข้าใจ การวิเคราะห์เนื้อหา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

R2 (เขียนได้): การใช้ Graphic Organizer เช่น Mind Map, Concept Map, Fishbone ฯลฯ ช่วย วางโครงสร้างความคิด จัดระบบเนื้อหา และสื่อสารผ่านการเขียนได้ชัดเจน

R3 (คิดเป็น): การใช้ Questioning, Reflective Thinking, Six Thinking Hats ช่วยกระตุ้นการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดเชิงเหตุผลและการมองมุมต่าง ๆ ของปัญหา

ทักษะ 8C (ทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21):

C1 (คิดวิเคราะห์/แก้ปัญหา): การใช้ Simulation, Problem -Based learning-PBL, Research -Based learning-RBL ช่วยฝึกคิดแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง คิดเป็นระบบและตั้งคำถามวิจัยได้

C2 (สร้างสรรค์/นวัตกรรม): การใช้ Creativity-based learning-CBL, Macro Model, Active Learning ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบนวัตกรรมและการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น

C3 (ทำงานเป็นทีม): การใช้ Jigsaw, Cooperative Learning, Brainstorming ช่วยสร้างความร่วมมือ แบ่งหน้าที่และพัฒนาภาวะผู้นำในการทำงานกลุ่ม

C4 (เข้าใจวัฒนธรรม): การใช้ Seminar, Field Trip ช่วยเปิดมุมมอง เข้าใจความหลากหลายและเรียนรู้จากบริบทจริง

C5 (สื่อสาร/ข้อมูล/สื่อ): การใช้ Role Playing, Dramatization, Brain-Based Learning-BBL ช่วย ฝึกทักษะการสื่อสาร การแสดงออกและการใช้สมองเชิงสร้างสรรค์

C6 (เทคโนโลยี): การใช้ Infographic, Programmed Instruction, VR/AR ช่วยใช้สื่อดิจิทัลสื่อความหมายได้ดี พัฒนาเท่าทันเทคโนโลยี

C7 (อาชีพ/พึ่งตนเอง): การใช้ Work-Based Learning, Service Learning, Community-Based Learning ช่วยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สร้างทักษะอาชีพและพึ่งพาตนเองได้

C8 (การเปลี่ยนแปลง): การใช้ Learning to Search, Inquiry-Based, Flipped Classroom ช่วย สร้างนิสัยใฝ่รู้ ปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2L (ทักษะเสริม):

L1 (การเรียนรู้): การใช้ Independent Study, Learning to Construct, Experiential Learning ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักค้นคว้าและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

L2 (ภาวะผู้นำ): PAL, Group Discussion, Social Engineering Process ช่วยพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน

5. การประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในการทำงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาทิเช่น เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี ภัยพิบัติ เป็นต้น และต้องการบุคลากรที่มีทักษะรอบด้าน เพื่อรองรับการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้น การประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรบุคคลในการทำงาน ทักษะเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สื่อสารและแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง ซึ่งการประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในการทำงานภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ในธุรกิจท่องเที่ยว

ทักษะ (3R8C2L)	วิธีการที่ประยุกต์ใช้	ตัวอย่างการนำไปใช้ในงานธุรกิจท่องเที่ยว
R1 (Reading/อ่านออก)	เทคนิค 5W1H	วิเคราะห์ข้อมูลจาก Job Order เช่น ลูกค้าเป็นใคร ต้องการบริการอะไร เวลาที่ต้องการรับบริการ สถานที่ปฏิบัติงาน
R2 (Writing/เขียนได้)	ผังลำดับขั้นตอน Sequential Map	การเขียนบทบรรยายหรือขั้นตอนการบริการทัวร์ เช่น การอธิบายโปรแกรมทัวร์จากจุดเริ่มต้นจนจบ การจองทัวร์ การจัดการเดินทาง และการบริการลูกค้า
R3 (Arithmetics/คิดเป็น)	หมวก 6 ใบ Six Thinking Hats	- วิเคราะห์ต้นทุนและกำไรของทัวร์ - วิเคราะห์ความเสี่ยงและโอกาสทางการตลาดในการวางแผนธุรกิจท่องเที่ยว
C1 (Critical Thinking/ทักษะการแก้ปัญหา)	วิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning)	วิเคราะห์ปัญหาและปรับปรุงบริการ เพื่อลดข้อร้องเรียนและหาแนวทางป้องกันเพื่อเพิ่มคุณภาพบริการ
C2 (Creativity and Innovation/สร้างสรรค์)	Active Learning และกิจกรรมระดมสมอง	ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์และสร้างกิจกรรมเพิ่มประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบใหม่
C3 (Collaboration and Leadership/ทำงานเป็นทีม)	เทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw)	ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือในทีมและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง
C4 (Cross-cultural Understanding/เข้าใจวัฒนธรรม)	ทัศนศึกษา (Field Trip)	เรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น วัฒนธรรมต่างชาติ ต่างภาษา นำความรู้มาให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม
C5 (Communication & Media Literacy/เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร)	การใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning-BBL)	ใช้เทคโนโลยีในการประชุมหรือสื่อสารออนไลน์กับลูกค้าต่างชาติ
C6 (Computing and Media Literacy/เทคโนโลยี)	การใช้เทคโนโลยี VR และ AR	พัฒนาทัวร์เสมือนจริง, สร้างแอปพลิเคชันนำเที่ยว

ทักษะ (3R8C2L)	วิธีการที่ประยุกต์ใช้	ตัวอย่างการนำไปใช้ในงานธุรกิจท่องเที่ยว
C7 (Career and Learning Self-Reliancy/ทักษะอาชีพ)	การใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning)	ศึกษาเทรนอาชีพใหม่ๆ จากเครือข่ายชุมชนและธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น Digital Tour Guide, Travel Blogger
C8 (Change/การเปลี่ยนแปลง)	การสืบค้น (Learning to Search)	อัปเดตข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น AI นำเที่ยว
L1 (Learning Skills/ทักษะการเรียนรู้)	การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	พัฒนาแอปจองทัวร์ หรือบริการใหม่ที่ตอบโจทย์ลูกค้าจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
L2 (Leadership/ภาวะผู้นำ)	Peer-Assisted Learning (PAL)	นำทีมผ่านวิกฤต ปรับแผน ส่งเสริมความร่วมมือในทีม

จากตารางที่ 2 ได้กล่าวถึงวิธีการประยุกต์ใช้ทักษะ “3R8C2L” ร่วมกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามบริบทของงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่าสามารถส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในสถานการณ์จริงได้อย่างรอบด้าน ทั้งในด้านการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้เทคโนโลยีสื่อสารและการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง โดยสามารถเชื่อมโยงทักษะเหล่านี้เข้ากับกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะตามความต้องการของสถานประกอบการในยุคปัจจุบันและในอนาคตได้ ดังนี้

R1 (Reading): พัฒนาทักษะการอ่านจับใจความจากเอกสารงาน เช่น Job Order ด้วยเทคนิค 5W1H เพื่อแยกแยะข้อมูลสำคัญ เช่น ลูกค้า จุดประสงค์ เวลา สถานที่ และแนวทางให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

R2 (Writing): ส่งเสริมการเขียนบทบรรยายหรือขั้นตอนการบริการทัวร์อย่างมีระบบ ด้วยการใช้แผนผังลำดับ (Sequential Map) เพื่อความเข้าใจง่ายและต่อเนื่องของลูกค้า

R3 (Arithmetics): ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงตรรกะ เช่น เทคนิคหมวก 6 ใบ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของทัวร์ วิเคราะห์ต้นทุน กำไร ความเสี่ยง และโอกาสทางการตลาด

C1 (Critical Thinking & Problem Solving): ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาจากข้อร้องเรียนของลูกค้า เพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพบริการ

C2 (Creativity & Innovation): สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์หรือผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ผ่านกิจกรรมระดมสมอง และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง

C3 (Collaboration & Teamwork): พัฒนา teamwork skill ด้วยการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการแบ่งปันข้อมูลระหว่างทีมงานและหน่วยงานพันธมิตร

C4 (Cross-cultural Understanding): เรียนรู้และเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมทัศนศึกษา ซึ่งช่วยเสริมทักษะการปฏิบัติตนกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างเหมาะสม

C5 (Communication & Media Literacy): ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร เช่น การประชุมออนไลน์ การใช้แชท หรืออีเมล รวมถึงการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและเข้าใจง่ายแก่ลูกค้าต่างชาติ

C6 (Computing & Media Literacy): นำเทคโนโลยีเสมือนจริง (VR/AR) มาใช้ในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงดิจิทัล เช่น การจองสถานที่ท่องเที่ยว หรือทัวร์เสมือนจริง

C7 (Career & Self-Reliance): ส่งเสริมการเรียนรู้จากชุมชนและเทรนด์อาชีพใหม่ ๆ เพื่อสร้างความสามารถในการวางแผนและพัฒนาอาชีพในสายธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

C8 (Change/Adaptability): พัฒนาทักษะการสืบค้นและการเรียนรู้แนวโน้มใหม่ ๆ เช่น การใช้ AI ในงานนำเที่ยว เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

L1 (Learning Skills): ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์ เช่น การคิดค้นบริการหรือแอปพลิเคชันท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์ลูกค้า

L2 (Leadership): พัฒนาภาวะผู้นำผ่านการทำงานเป็นทีมและการบริหารสถานการณ์วิกฤต เช่น การปรับแผนงาน การสื่อสารเพื่อกระตุ้นทีม และสร้างความร่วมมือเพื่อผลสำเร็จของงาน

6. สรุป

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลและผลกระทบหลังจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ความต้องการแรงงานที่มีทักษะ “3R8C2L” ซึ่งเป็นทักษะที่ครอบคลุมทั้งทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูง เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจให้สามารถแข่งขันและฟื้นตัวได้อย่างยั่งยืน บทความวิชาการนี้เสนอแนวคิด “3R8C2L” ซึ่งเป็นชุดทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนและแรงงานในศตวรรษที่ 21 โดยประกอบด้วย 3 ทักษะพื้นฐาน (อ่าน เขียน คิดคำนวณ) และ 10 ทักษะขั้นสูง อาทิ การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และภาวะผู้นำ แนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบโดยควรมุ่งเน้นการผสมผสานทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการประเมินผลตามสภาพจริง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาระดับหลักสูตรระยะยาว (Degree) และการศึกษาลักษณะระยะสั้น (Non Degree) หรือการฝึกอบรม เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนอกวัยเรียนสามารถพัฒนาความรู้ในทักษะเดิม (Re Skills) การยกระดับทักษะเดิม (Up Skills) รวมทั้งการเพิ่มพูนทักษะใหม่ (New Skills) ให้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ เป็นการสร้างความพร้อมให้แก่กำลังคนให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาเหล่านี้ทั้งหลักสูตรการศึกษาระยะยาวและหลักสูตรระยะสั้นหากได้ร่วมกับภาคเอกชน จะเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ เช่น วิทยากรสถานประกอบการและขนาดย่อม (SME) ผู้ประกอบอาชีพอิสระ และบุคคลทั่วไปพัฒนาทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลิตกำลังคนมีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงตามความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีความซับซ้อนและต้องการทักษะที่หลากหลาย

ดังนั้น การส่งเสริมทักษะ “3R8C2L” ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเตรียมบุคลากรคุณภาพสูง ที่สอดคล้องกับนโยบายของชาติด้านการพัฒนาคนและเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ที่มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในระดับสากลอย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่ช่วยกระตุ้นและสร้างรายได้เศรษฐกิจของไทย ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะภาษาจีนควบคู่กับการพัฒนาทักษะ “3R8C2L” เพื่อเพิ่มศักยภาพทรัพยากรบุคคลในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย นอกจากนี้ควรมีการดำเนินการวิจัยต่อยอดเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

8. เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *Tourism situation in October 2024*[ภาพ]. สืบค้นจาก [https://thailandcertify.com/storage/v2022-\(17333260876194\).jpg](https://thailandcertify.com/storage/v2022-(17333260876194).jpg)
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). *Tourism situation in October 2024*[ภาพ]. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/806>
- คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566–2570)*. สืบค้นจาก <https://planning.dusit.ac.th/main/wp-content/uploads/2023/06/>
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์, & เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2566). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กับการพัฒนาประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*, 8(1), 413–435.
- นริศลักษณ์ ศิริวรรณ. (2567). การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง. *วิจัยปริทัศน์ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*, (45), 1–14.
- แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 –2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 – 2570 สืบค้นจาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/00003f2023013115075483.pdf
- ไพศาล ศรีชัยทุ่ง, และคณะ. (2567). ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาต่อทักษะการรับรู้ทักษะใน ศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสุขภาพและการศึกษาพยาบาล*, 30(2), 137–152.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 1). ส.เจริญการพิมพ์.
- สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สทวช.). (2566). *กรอบนโยบายและ ยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น สมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. พิมพ์ที่โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุนันท์ สีพาย, & ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2561). บทบาทของครูไทยในการศึกษา 4.0. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 25(2), 3–14.
- เหนือขวัญ บัวเผื่อน. (2564). การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตาม เส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน. *วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 14(1), 220–243.
- PricewaterhouseCoopers. (2021). *Megatrends*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2021, จาก <https://www.pwc.co.uk/issues/megatrends.html>

การศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษา ปฏิบัติสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน

A Study and Comparison of Problems and Solutions in English Communication of Cooperative Education Students in Government and Private Organizations

มณี อินทพันธ์

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: manee.in@skru.ac.th

ประกายทิพย์ เกอเกลี้ยง

นักศึกษา หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: 644339015@parichat.skru.ac.th

ธนภรณ์ ประภาศรีวิน

นักศึกษา หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: 644339004@parichat.skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อจำแนกประเภทสถานที่ฝึกงานของนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษา 2) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน 3) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับประเภทสถานประกอบการ (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ (3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า (1) สถานประกอบการในหน่วยงานราชการ มี 2 หน่วยงาน ได้แก่ ด้านศุลกากรและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสถานประกอบการในหน่วยงานเอกชน มี 3 หน่วยงาน ได้แก่ โรงแรม อุตสาหกรรมการบิน และบริษัททัวร์ (2) ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมพบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มเผชิญกับปัญหาที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะปัญหาหลักด้านการฟังคือการไม่เข้าใจคำศัพท์บางคำและสำเนียงของชาวต่างชาติและปัญหาด้านการพูดคือความวิตกกังวลรวมถึงการพูดซ้ำจากการแปลภาษา อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างตามบริบทที่คือนักศึกษาในหน่วยงานเอกชนมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหา เรื่อง ไม่สามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษได้เมื่อพูดคุยกับชาวต่างชาติสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่นักศึกษาในหน่วยงานราชการ มีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาเรื่องการฟังคำแสดงและภาษาที่ไม่เป็นทางการมากกว่า (3) แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารภาษาอังกฤษ พบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่มใช้กลยุทธ์ที่แตกต่างกันตามความจำเป็นของงาน นักศึกษาในหน่วยงานเอกชนเน้นการใช้แนวทางที่มุ่งเน้นความคล่องแคล่ว เช่น การฝึกคิดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดเวลาการแปลและฝึกฟังสำเนียงที่หลากหลาย ในขณะที่นักศึกษาในหน่วยงานราชการ

เน้นการใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นความแม่นยำในการรับสารสูงกว่า คือการฝึกฟังโดยไม่ดูภาษากายและการทบทวนไวยากรณ์

คำสำคัญ: ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ,แนวทางแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษ,หน่วยงานราชการและเอกชน

ABSTRACT

This research aimed 1) to classify the types of training sites for cooperative education students, 2) to study and compare English communication problems of cooperative education students in government and private organizations, and 3) to study and compare the solutions for English communication of cooperative education students in government and private organizations. The sample consisted of 27 fourth-year students from the English for service Sectors Program at Songkhla Rajabhat University. The instrument used was a questionnaire divided into three parts: (1) a questionnaire on the types of organizations, (2) a questionnaire on English communication problems, and (3) solutions for English communication problems. The results of the study were as follows (1) Types of Organizations: The organizations in the government sector included 2 organizations (the Customs Department and the Immigration Bureau), and the organizations in the private sector included 3 organizations (hotels, the aviation industry, and tourism companies). (2)English Communication Problems: Overall, students in both groups faced similar problems, particularly the main listening problem of not understanding some vocabulary and foreign accents, and the main speaking problem of anxiety, including slow speaking due to language translation. However, a contextual difference was found students in private organizations were significantly more likely to experience the problem of "inability to converse in English with foreigners," while students in government organizations were more likely to experience problems with listening to slang and informal language. (3) Solutions for English Communication Problems: Students in both groups used different strategies based on the needs of their work. Students in private organizations emphasized approaches focused on fluency, such as practicing thinking in English to reduce translation time and practicing listening to various accents. In contrast, students in government organizations emphasized strategies focused on accuracy in reception, such as practicing listening without visual cues (body language) and reviewing grammar.

Keywords: English communication problems, solutions to English communication problems, government and private organizations.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ การศึกษา หรือการบริการ องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทยต่างให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากความสามารถดังกล่าวช่วยเพิ่มคุณภาพการทำงาน สร้างความน่าเชื่อถือ และยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงจัดให้มีการปฏิบัติสหกิจศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงและพัฒนาทักษะการสื่อสารในสถานประกอบการ อย่างไรก็ตาม แม้นักศึกษาจะได้รับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในหลักสูตร แต่เมื่อเข้าสู่การทำงานจริงกลับพบว่าหลายคนยังคงประสบปัญหาในการใช้ภาษา โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูดที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้รับบริการ

นอกจากนี้ ลักษณะของการใช้ภาษาอังกฤษยังแตกต่างกันระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน ภาครัฐมักเน้นการใช้ภาษาที่เป็นทางการและถูกต้องตามระเบียบ ขณะที่ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับความเร็ว ความคล่องตัว และการสื่อสารกับผู้คนหลากหลายวัฒนธรรม ความแตกต่างดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายและต้องปรับตัวตามบริบทการทำงาน

ดังนั้น งานวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาปฏิบัติสหกิจในหน่วยงานราชการและเอกชน โดยมีเป้าหมายเพื่อระบุอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบลักษณะปัญหาของแต่ละประเภทหน่วยงาน และสังเคราะห์แนวทางแก้ไขที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร การเตรียมความพร้อมนักศึกษา และการเสริมสร้างศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจำแนกประเภทสถานที่ปฏิบัติสหกิจของนักศึกษาสหกิจศึกษา
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในบริบทปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การสื่อสารในชีวิตจริง (English for Communication) ซึ่งถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การเรียนรู้หลักไวยากรณ์หรือคำศัพท์เท่านั้น สุทธิพร ปานี (2564) ได้ทำการศึกษาและพบว่า การบูรณาการเทคโนโลยีที่ผู้เรียนคุ้นเคย เช่น แอปพลิเคชัน TikTok เข้ากับการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการพูดและความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยของ เกศกนก พลาละหาร (2564) ยังได้ยืนยันว่าการใช้กลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การ

แสดงบทบาทสมมติ (Role-playing) และการเรียนรู้แบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการสื่อสารในบริบทการศึกษา

ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

แม้จะมีแนวทางการสอนที่หลากหลาย แต่ผู้เรียนภาษาอังกฤษยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ขัดขวางการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ หนึ่งในปัญหาที่สำคัญที่สุดคือการขาดความมั่นใจและความกังวล ศุภางค์ อินทร์ชู (2566) พบว่าปัญหาหลักของผู้เรียนคือการขาดความมั่นใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ไม่กล้าใช้ภาษา งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ ปัญหาการสื่อสารไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน งานวิจัยของ กริช ลิทซ์ และคณะ (2568) ได้ทำการศึกษาในบริบทของการท่องเที่ยว และระบุว่าผู้ประกอบการขาดโอกาสในการฝึกพูดกับชาวต่างชาติ และมีความสับสนเรื่องสำเนียงภาษาอังกฤษที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีหลายแนวทางที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขและส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น งานวิจัยของ อัครเดช ทองสว่าง และคณะ (2566) ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการสร้าง คู่มือภาษาอังกฤษ ที่เน้นคำและประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ พร้อมภาพประกอบ ซึ่งช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าใจง่ายขึ้น นอกจากนี้ ชีโรธ บัวหลวงงาม (2568) ได้แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยผลการวิจัยพบว่าการใช้เทคโนโลยีร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติช่วยพัฒนาความคล่องแคล่วและความถูกต้องในการออกเสียงและโครงสร้างประโยคได้ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมทักษะการสื่อสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ (สุภาพร เจริญสุข และคณะ, 2562) ศึกษารูปแบบของสถานประกอบการ ปัญหา และกลยุทธ์การแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกงานระดับมหาวิทยาลัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 116 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาฝึกงานใน 4 ประเภทสถานประกอบการ ได้แก่ โรงแรม สำนักงานทั่วไป การบิน และสำนักงานนำเข้า ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษที่พบบ่อยที่สุดคือปัญหาด้านการฟัง รองลงมาคือการพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับกลยุทธ์ที่นักศึกษาใช้ในการแก้ปัญหาการสื่อสาร พบว่าในการฟังนักศึกษามักใช้กลยุทธ์การตีความขณะฟัง ส่วนการพูดนิยมใช้การสื่อสารด้วยท่าทางหรืออวัจนภาษา ทั้งนี้ปัญหาการฟังและการพูดยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่นักศึกษาฝึกงานต้องเผชิญ และต้องอาศัยการฝึกฝนเพิ่มเติม

งานวิจัยของ (Chotika Pitchaiyutthakit, 2023) พบว่า นักเรียนเตรียมทหารอากาศไทยยังมีปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการพูดเนื้อหาที่ซับซ้อนและการฟังสำเนียงต่างชาติ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ขณะเดียวกันก็มีความต้องการสูงในการพัฒนาทักษะการพูดและการฟัง รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรให้เข้าร่วมอบรมหรือกิจกรรมภาษาอังกฤษทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษในบริบทนานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

4.วิธีการดำเนินวิจัย

4.1 วิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบเปรียบเทียบ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาในสถานประกอบการหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน

4.2 ประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ได้ปฏิบัติสหกิจศึกษา ในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน จำนวน 27 คน

4.3 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน (1)ตามประเภทสถานประกอบการ (2)ตามปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ (3)ตามแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน Likert Scale

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามผ่าน Google Forms ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเวลาในการรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์

4.5 การวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และผลการทดสอบทางสถิติ (T-test)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทสถานประกอบการ

ตารางที่ 5.1.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของสถานประกอบการ

ประเภทสถานประกอบการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ด้านอุตสาหกรรม	1	3.7
สำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	5	18.5
โรงแรม	16	59.3
อุตสาหกรรมสายการบิน	3	11.1
บริษัททัวร์	2	7.4
ทั้งหมด	27	100

จากตารางที่ 5.1.1 พบว่า สถานประกอบการที่นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษามี 5 หน่วยงาน

ตารางที่ 5.1.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของสถานประกอบการ

ประเภทสถานประกอบการ (ราชการและเอกชน)	จำนวน (หน่วยงาน)	ร้อยละ
ราชการ	2	40
เอกชน	3	60
ทั้งหมด	5	100

จากตารางที่ 5.1.2 พบว่า สถานประกอบการที่นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาเป็นหน่วยงานราชการ 2 หน่วยงาน และเอกชนจำนวน 3 หน่วยงาน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 5.2.1 ตารางเปรียบเทียบปัญหาทักษะการฟังภาษาอังกฤษระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน

ปัญหาทักษะการฟัง	ราชการ		เอกชน		เปรียบเทียบ
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	T-value
1. ฉันไม่เข้าใจคำบางคำเมื่อชาวต่างชาติพูด	3.83	0.75	3.81	0.87	0.04
2. ฉันไม่เข้าใจสำนวนบางอย่างที่ชาวต่างชาติใช้	3.67	0.52	3.29	0.78	1.41
3. ฉันมีปัญหาในการฟังสำเนียงของชาวต่างชาติ	3.67	0.82	3.67	0.91	0.00
4. ฉันไม่เข้าใจเมื่อชาวต่างชาติพูดเร็วหรือออกเสียงไม่ชัด	3.67	0.82	3.38	1.02	0.82
5. ฉันไม่เข้าใจอารมณ์ขันและมุกตลกของชาวต่างชาติ	3.67	0.82	3.29	0.90	1.05
6. ฉันไม่เข้าใจคำบางคำที่ชาวต่างชาติพูดเพราะความรู้ด้านไวยากรณ์ของฉันมีจำกัด	3.67	0.52	3.62	1.07	0.12
7. ฉันไม่สามารถฟังเพื่อเข้าใจประโยคทั้งหมดเมื่อสนทนากับชาวต่างชาติ	3.33	0.52	3.24	1.00	0.23
8. ฉันมีปัญหาในการฟังเมื่อชาวต่างชาติใช้คำแสลง	3.67	0.52	3.19	0.98	1.54
9. ฉันรู้สึกประหม่าและวิตกกังวลเมื่อฉันไม่เข้าใจว่าชาวต่างชาติพูดอะไร	2.83	1.17	3.24	1.18	-0.73
10. ฉันพบว่ามันยากที่จะเข้าใจถ้าฉันไม่สามารถเห็นภาษากายของพวกเขา	2.86	1.03	3.14	1.11	-0.56
ทั้งหมด	3.34	0.75	3.39	0.98	

จากตารางที่ 5.2.1 พบว่า นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาในทั้งสองหน่วยงานประสบปัญหาด้านการฟังในระดับใกล้เคียงกัน โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ที่สุดในภาพรวมคือ "ฉันไม่เข้าใจคำศัพท์บางคำที่ชาวต่างชาติพูด" (Mean ราชการ 3.83, Mean เอกชน 3.81) และ "ฉันมีปัญหาในการฟังสำเนียงของชาวต่างชาติ" (Mean 3.67 ทั้งสองกลุ่ม) การเปรียบเทียบความแตกต่าง (ตามค่า T-value) เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างหน่วยงาน พบว่า นักศึกษาใน หน่วยงานราชการ มีแนวโน้มประสบปัญหาในการฟังสูงกว่าอย่างชัดเจนในรายการที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะปัญหา "ฉันมีปัญหาในการฟังเมื่อชาวต่างชาติใช้คำแสลง" ($T = 1.54$) ในทางกลับกัน นักศึกษาใน หน่วยงานเอกชน มีแนวโน้มสูงกว่าในปัญหาด้าน จิตวิทยา คือ "ฉันรู้สึกประหม่าและวิตกกังวลเมื่อฉันไม่เข้าใจว่าชาวต่างชาติพูดอะไร" ($T = -0.73$)

ตารางที่ 5.2.2 ตารางเปรียบเทียบปัญหาทักษะการพูดภาษาอังกฤษระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน

ปัญหาทักษะการพูด	ราชการ		เอกชน		เปรียบเทียบ
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	T-value
1. ฉันคิดคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ออกขณะพูด	2.67	1.21	2.38	1.28	0.58
2. ฉันมีปัญหาในการใช้คำกริยาที่เหมาะสมกับประธานเมื่อพูดภาษาอังกฤษ	2.67	1.63	2.48	1.33	0.35
3. ฉันมีปัญหาในการใช้กาลในการพูดภาษาอังกฤษ (เช่น กาลปัจจุบัน กาลอดีต และ กาลอนาคต)	2.67	1.63	2.57	1.08	0.16
4. ฉันไม่สามารถเรียบเรียงประโยคที่จะพูดได้เพราะกังวลเรื่องไวยากรณ์	2.50	1.38	2.76	1.34	-0.49
5. ฉันไม่สามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษได้เมื่อพูดคุยกับชาวต่างชาติ	3.00	1.10	3.86	1.00	-2.06
6. ฉันมีปัญหาในการใช้คำนำหน้านามในการเรียกชื่อเพศหญิงและเพศชาย (Mr./Mrs./Ms.)	3.67	1.21	4.10	0.91	-0.83
7. ฉันไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษเพราะขาดความมั่นใจ	3.67	1.21	3.62	0.83	0.10
8. ฉันรู้สึกประหม่าและวิตกกังวลเมื่อพูดคุยกับชาวต่างชาติ	3.67	1.03	3.67	0.92	0.00
9. ฉันไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษเพราะกลัวออกเสียงผิด	3.83	1.17	3.67	0.86	0.35
10. ฉันพูดช้าเพราะฉันแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษก่อนเสมอ	3.67	1.68	3.67	1.06	0.00
ทั้งหมด	3.20	1.33	3.19	1.06	

จากตารางที่ 5.2.2 พบว่า ปัญหาการพูดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสำหรับทั้งสองหน่วยงานคือ "ฉันรู้สึกวิตกกังวลและความประหม่าในขณะที่ฉันพยายามที่จะพูดภาษาอังกฤษ" และ "ฉันพูดช้าเพราะฉันจะต้องแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษก่อนเสมอ" (Mean 3.67 สำหรับทั้งสองกลุ่ม) การเปรียบเทียบความแตกต่าง (ตามค่า T-value) เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างหน่วยงาน พบว่า รายการที่มีความแตกต่างมากที่สุดในทุกปัญหาคือ "ฉันไม่สามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษได้เมื่อพูดคุยกับชาวต่างชาติ" โดยนักศึกษาใน หน่วยงานเอกชน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ($T = -2.06$, Mean 3.86) ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาในหน่วยงานเอกชนเผชิญกับปัญหาในการสื่อสารจริงและการเข้าสู่บทสนทนาที่สูงกว่านักศึกษาในหน่วยงานราชการ

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหาการการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 5.3.1 ตารางเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาทักษะการฟังภาษาอังกฤษระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน

แนวทางการแก้ไขทักษะการฟัง	ราชการ		เอกชน		เปรียบเทียบ
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	T-value
1. ฉันมักจะขอให้ชาวต่างชาติปรับคำพูดให้ง่ายขึ้นหรือใช้คำอื่นแทน	3.33	1.03	3.71	0.96	-0.84
2. ฉันมักจะเรียนรู้สำนวนภาษาอังกฤษจากแหล่งต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน (Application) หรือเข้าคอร์สเรียนภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับงานบริการ	3.33	1.21	3.05	1.12	0.44
3. ฉันมักจะฝึกฟังสำเนียงที่หลากหลายจากวิดีโอหรือพอดแคสต์ที่เกี่ยวข้องกับงานบริการเพื่อปรับตัวให้เข้าใจสำเนียงของชาวต่างชาติได้ดีขึ้น	3.17	1.17	3.71	0.96	-1.16
4. ฉันมักจะขอให้ผู้สนทนาพูดช้าลงหรือพูดซ้ำเมื่อฉันไม่เข้าใจที่ชาวต่างชาติพูดเร็วหรือออกเสียงไม่ชัด	3.67	1.03	3.90	0.77	-0.45
5. ฉันมักจะฝึกเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาอังกฤษผ่านภาพยนตร์และรายการตลกเพื่อช่วยให้เข้าใจอารมณ์ขันและเรื่องตลกของชาวต่างชาติ	3.67	1.21	3.76	1.00	-0.15
6. ฉันมักจะฝึกทบทวนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ที่ชาวต่างชาติใช้มากขึ้น	3.17	1.17	3.33	1.02	-0.28
7. ฉันมักจะฝึกจับใจความสำคัญของบทสนทนาโดยเน้นฟังคำศัพท์สำคัญเพื่อให้สามารถเข้าใจประโยคได้ดีขึ้น	3.50	1.05	3.19	1.12	0.59
8. ฉันมักจะเรียนรู้คำแสลงภาษาอังกฤษจากเพลงและภาพยนตร์เพื่อให้เข้าใจบทสนทนาได้ง่ายขึ้น	3.50	1.22	3.24	1.14	0.49
9. ฉันมักจะฝึกฟังและพูดภาษาอังกฤษบ่อย ๆ เพื่อลดความประหม่าและความวิตกกังวล	3.50	1.05	3.73	0.83	-0.42
10. ฉันมักจะฝึกฟังโดยไม่ดูภาพหรือภาษากายเพื่อพัฒนาทักษะการฟังให้ดีขึ้น	3.67	1.03	3.09	1.04	1.13
ทั้งหมด	3.45	1.12	3.47	0.99	

จากตารางที่ 5.3.1 พบว่า แนวทางแก้ไขที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในภาพรวมคือ "ฉันมักจะขอให้ผู้สนทนาพูดช้าลงหรือพูดซ้ำ" (Mean เอกชน 3.90, Mean ราชการ 3.75) การเปรียบเทียบความแตกต่าง (ตามค่า T-value) เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างหน่วยงาน พบว่า นักศึกษาในหน่วยงานราชการใช้แนวทางแก้ไขที่เน้นการฝึกฝนแบบเป็นทางการสูงกว่า คือ "ฉันมักจะฝึกฟังโดยไม่ดูภาพหรือภาษากายเพื่อพัฒนาทักษะการฟังให้ดีขึ้น" ($T = 1.13$) ในขณะที่นักศึกษาใน หน่วยงานเอกชน ใช้กลยุทธ์ที่เน้นการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์จริงและการ

ปฏิบัติงานสูงกว่า โดยเฉพาะแนวทาง "ฉันมักจะฝึกฟังสำเนียงที่หลากหลายจากวิดีโอหรือพอดแคสต์ที่เกี่ยวกับงานบริการ" ($T = -1.16$)

ตารางที่ 5.3.2 ตารางเปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาคณะการพูดภาษาอังกฤษระหว่างหน่วยงานราชการและเอกชน

แนวทางการแก้ไขทักษะการพูด	ราชการ		เอกชน		เปรียบเทียบ
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	T-value
1. ฉันมักจะฝึกนึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษทันทีเมื่อต้องการพูด	3.67	1.21	3.33	1.11	0.61
2. ฉันมักจะฝึกใช้คำกริยาให้ตรงกับประธานผ่านการพูดและเขียนประโยคสั้น ๆ	3.50	1.05	3.81	0.93	-0.65
3. ฉันมักจะฝึกใช้กาลเวลาผ่านการเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.57	1.03	3.95	0.97	-0.80
4. ฉันมักจะฝึกพูดโดยไม่กังวลไวยากรณ์มากเกินไปเพื่อให้สื่อสารได้คล่องขึ้น	3.00	0.89	2.76	1.22	0.53
5. ฉันมักจะฝึกสนทนากับเพื่อนหรือใช้แอปฝึกพูดเพื่อให้พูดได้คล่องขึ้น	3.50	1.05	3.71	0.85	-0.44
6. ฉันมักจะฝึกจำและใช้ Mr./Mrs./Ms. ให้ถูกต้องผ่านการอ่านและฟังบทสนทนา	3.50	0.55	3.33	0.86	0.58
7. ฉันมักจะฝึกพูดหน้ากระจกหรืออัดเสียงตัวเองเพื่อเพิ่มความมั่นใจ	2.83	1.17	2.86	1.15	-0.05
8. ฉันมักจะฝึกผ่อนคลายและหายใจลึก ๆ ก่อนพูดเพื่อลดความประหม่า	2.83	1.83	2.71	1.38	0.14
9. ฉันมักจะฝึกออกเสียง โดยฟังและพูดตามเจ้าของภาษาเพื่อความถูกต้อง	3.00	0.89	3.38	0.92	-0.91
10. ฉันมักจะฝึกคิดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดเวลาการแปลก่อนพูด	3.67	1.03	4.00	0.77	-0.72
ทั้งหมด	3.32	1.07	3.39	1.02	

จากตารางที่ 5.3.2 พบว่า แนวทางแก้ไขที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ "ฉันมักจะฝึกคิดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดเวลาการแปลก่อนพูด" (Mean เอกชน 4.00, Mean ราชการ 3.67) การเปรียบเทียบความแตกต่าง (ตามค่า T-value): เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างหน่วยงาน พบว่า นักศึกษาในหน่วยงานเอกชน มีการใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาคณะการพูดสูงกว่าในแทบทุกรายการ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาด้านการพูดที่สูงของกลุ่มนี้ โดยมีแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในทุกตารางคือ "ฉันมักจะฝึกคิดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดเวลาการแปลก่อนพูด" ($T = -0.72$) นอกจากนี้ หน่วยงานเอกชนยังใช้แนวทางที่เกี่ยวกับความถูกต้อง เช่น "ฉันมักจะฝึกออกเสียงโดยฟังและพูดตามเจ้าของภาษา" ($T = -0.91$) และ "ฉันมักจะฝึกใช้กาลเวลา" ($T = -0.80$) สูงกว่าอย่างสม่ำเสมอ ในทางกลับกัน นักศึกษาในหน่วยงานราชการมีค่าเฉลี่ยการใช้แนวทางแก้ไขในรายการส่วนใหญ่ต่ำกว่าหน่วยงานเอกชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการใช้แนวทางการฝึกพูดที่เข้มข้นน้อยกว่า

6.อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาศึกษาและเปรียบเทียบ ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษและแนวทางแก้ไขของนักศึกษา ปฏิบัติสหกิจศึกษา ในหน่วยงานราชการและเอกชน โดยสามารถอภิปรายผลได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประเภทของสถานประกอบการที่นักศึกษาไปปฏิบัติสหกิจศึกษาแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน หน่วยงานราชการ ได้แก่ ด้านบุคลากรและสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง หน่วยงานเอกชน ได้แก่ โรงแรม อุตสาหกรรมสาขการบิน และบริษัททัวร์

2. การศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษ พบว่า นักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาทั้งสองหน่วยงานเผชิญ ปัญหาหลักด้านพื้นฐานและจิตวิทยาในระดับที่เท่ากัน ($T=0.00$) โดยเฉพาะ ความวิตกกังวล และความประหม่า รวมถึง การพูดซ้ำจากการแปลความคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร เจริญสุข และคณะ (2562) และ สุภาภรณ์ อินทร์ชู (2566) ที่เน้นว่าความไม่มั่นใจเป็นอุปสรรคสำคัญในการใช้ภาษา และความแตกต่างของปัญหาตามบริบทการปฏิบัติงาน ปัญหาของหน่วยงานเอกชน มีความแตกต่างเชิงปริมาณสูงที่สุดคือนักศึกษาในหน่วยงานเอกชน "ไม่สามารถพูดคุยเป็นภาษาอังกฤษ ได้เมื่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ" มากกว่าอย่างชัดเจน ($T = -2.06$) แม้จะมีโอกาสปฏิสัมพันธ์บ่อยครั้ง แต่ความกดดันและความถี่ในการสื่อสารที่สูงของหน่วยงานเอกชน กลับทำให้ ความท้าทายในการสื่อสารจริง ถูกรับรู้ว่ามีแรงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ สุภาพร เจริญสุข และคณะ (2562) ว่ารูปแบบสถานประกอบการมีผลต่อความรุนแรงของปัญหา ส่วนหน่วยงานราชการ ในทางกลับกัน นักศึกษาในหน่วยงานราชการมีปัญหาในการฟัง คำแสดงและสำนวน สูงกว่า ($T = 1.54$) ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยของ กริช ลิขิต และคณะ (2568) ที่ระบุว่าในการสื่อสารในสถานที่ที่เป็นทางการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดการสัมผัสและคุ้นเคยกับภาษาพูดในชีวิตประจำวัน

3. การศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางแก้ไขปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มใช้แนวทางร่วมกัน คือ การสร้างความมั่นใจโดยฝึกฝนด้วยตนเอง โดยการฝึกพูดหน้ากระจกหรืออัดเสียงตัวเอง แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพร ปานี (2564) ซึ่งสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อช่วยพัฒนาทักษะการพูดและเสริม ความมั่นใจในตนเอง แนวทางที่แตกต่างตามบริบทการทำงาน ผลการวิจัยชี้ว่าการเลือกใช้กลยุทธ์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะปัญหาที่แต่ละหน่วยงานเผชิญ หน่วยงานเอกชน เน้นความคล่องแคล่วและการใช้งานจริง นักศึกษาใช้แนวทางที่มุ่งเน้นความคล่องแคล่วสูงกว่าอย่างชัดเจน โดยการ "ฝึกคิดเป็นภาษาอังกฤษเพื่อลดเวลาการแปล" (Mean 4.00) เป็นการตอบสนองต่อปัญหาการพูดซ้ำและการเข้าสู่บทสนทนาจริงที่รุนแรงกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ชิโนรส บัวหลวงงาม (2568) ที่เน้นการฝึกฝนเชิงปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร ส่วนหน่วยงานราชการ เน้นความแม่นยำและการรับสาร นักศึกษาใช้แนวทางแก้ไขทักษะการฟัง ที่เน้นความแม่นยำสูงกว่า คือ การ "ฝึกฟังโดยไม่ดูภาพหรือภาษากาย" แนวทางนี้เหมาะสมกับบริบทงานที่เป็นทางการ ซึ่งต้องการความสามารถในการรับสารที่ถูกต้องแม่นยำ จากการฟังเพียงอย่างเดียว มากกว่ากลยุทธ์ที่เน้นความเร็วในการได้ตอบ.

7.ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น งานวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเพียง 27 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยและจำกัดอยู่เฉพาะสาขาภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและขยายไปยังมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั่วประเทศ รวมถึงสาขาวิชาอื่น ๆ ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน
2. ใช้เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม นอกเหนือจากแบบสอบถามเชิงปริมาณ งานวิจัยในอนาคต ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตการณ์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เกี่ยวกับความรู้สึก ความวิตกกังวล และสถานการณ์จริงที่นักศึกษาต้องเผชิญในที่ทำงาน
3. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขในทุกทักษะของภาษาอังกฤษ ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน เขียน อย่างครอบคลุม

8.กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากอาจารย์ มณี อินทพันธ์ ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ทำให้งานวิจัยเรื่อง การศึกษา และเปรียบเทียบ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาปฏิบัติสหกิจศึกษาในหน่วยงานราชการและเอกชน มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 27 คน ที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัยนี้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแด่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

9.เอกสารอ้างอิง

- กริช ลิทซ์ และคณะ. (2568). ปัญหาและแนวทางการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสาร Peace Journal*, 12(3), 45-60.
- จิโนรส บัวหลวงงาม. (2568). การส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีร่วมกับบทบาทสมมติ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 8(2), 200-215.
- สุทธิพร ปานี. (2564). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยการใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย*, 14(1), 125-140.
- สุภาพร เจริญสุข และคณะ. (2562). รูปแบบของสถานประกอบการ ปัญหา และกลยุทธ์การแก้ไขการสื่อสาร ภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกงานระดับมหาวิทยาลัย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์*, 14(2), 29-41.
- อัครเดช ทองส่วง และคณะ. (2566). การพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการรายรับจ้างสามล้อ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 1(1), 3-21.

เกศกนก พลายละหาร. (2564). กลยุทธ์การขับเคลื่อนและการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน
ระดับชั้นประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ศุภางค์ อินทร์ชู. (2566). การพัฒนาทักษะการพูดและความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Chotika Pitchaiyutthakit .(2023). *Challenges and needs in English communication development among air
cadets in Thailand* (Master's independent study). Language Institute, Thammasat University.

การเปรียบเทียบประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song:

กรณีศึกษาไทยและกัมพูชา¹

A Comparative Study of Teasing Topics in The Wall Song:

A Case Study of the Thai and Cambodian Versions

Vanlyta Chan

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: chanvanlyta@gmail.com

วีณา วุฒิจำนงค์

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: weena.wtcn@gmail.com

บทคัดย่อ

การหยอกล้อเป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสังคมที่มีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ได้ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประเด็นด้านเนื้อหาการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและ The Wall Song Cambodia ข้อมูลมาจากวิดีโอตอนที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2566 รายการละ 11 ตอน รวมทั้งหมด 22 ตอน ผลการวิจัยพบการหยอกล้อจำนวน 734 ครั้ง แบ่งเป็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง 546 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.39 และการหยอกล้อในรายการ The Wall Song Cambodia 188 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.61 ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการทั้ง 2 รายการนี้จำแนกได้เป็น 28 กลุ่มประเด็น ประเด็นการหยอกล้อที่พบบ่อย ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น และนิสัยของผู้อื่น เมื่อเปรียบเทียบประเด็นการหยอกล้อในทั้ง 2 รายการพบว่า ประเด็นที่ปรากฏในทั้ง 2 รายการมี 13 ประเด็น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการหยอกล้อ “ผู้อื่น” ทั้งสิ้น ประเด็นที่ปรากฏเฉพาะในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง มี 14 ประเด็น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการหยอกล้อ “ตัวเอง” และประเด็นที่พบเฉพาะในรายการ The Wall Song Cambodia มีเพียง 1 ประเด็น คือประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศของผู้อื่น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ร่วมสนทนา และบริบทของรายการนั้นมีผลต่อการเลือกประเด็นมาหยอกล้อกันในรายการทั้ง 2 รายการ

คำสำคัญ: ประเด็นการหยอกล้อ, รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง, รายการ The Wall Song Cambodia

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและ The Wall Song Cambodia” หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ABSTRACT

Teasing is a form of interaction that varies across societies depending on their unique cultural and linguistic backgrounds. It serves as a significant reflection of a society's identity. This study aims to compare the topics of teasing found in two television programs: The Wall Song Rong Kham Kampaeng (Thailand) and The Wall Song Cambodia. The data were collected from 22 episodes broadcast in 2023, comprising 11 episodes from each program. The analysis identified a total of 734 teasing instances—546 from the Thai version (74.39%) and 188 from the Cambodian version (25.61%). These instances were classified into 28 thematic categories. The most frequently occurring topics included teasing targeted to others' abilities, behaviors, physical appearances, and personal characteristics. A comparative analysis revealed that 13 topics were shared across both programs, all involving teasing directed at others. In contrast, 14 topics were found exclusively in The Wall Song Rong Kham Kampaeng, most of which involved self-directed teasing. Only one topic appeared exclusively in The Wall Song Cambodia, which involved teasing others based on physical appearance and gender. The results highlight how socio-cultural factors, the relationship between speakers and interlocutors, and the program context influence the choice of teasing topics in both shows.

Keywords: teasing topic, The Wall Song Rong Kham Kampaeng, The Wall Song Cambodia

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การหยอกล้อเป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสังคมที่มีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ได้ (Réger, 1999) การกล่าวถึงการหยอกล้อในเชิงวิชาการปรากฏครั้งแรกในงานของนักมานุษยวิทยาชื่อ แรดคลิฟฟ์-บราวน์ (Radcliffe-Brown, 1940) แรดคลิฟฟ์-บราวน์ได้อธิบายว่า การหยอกล้อเป็นลักษณะเด่นที่ปรากฏในความสัมพันธ์แบบชวนหัว (on joking relationships)

ต่อมา งานวิจัยเกี่ยวกับการหยอกล้อเริ่มขยายวงกว้างไปสู่การศึกษาด้านภาษา นักภาษามองว่า การหยอกล้อเป็นการปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งที่สร้างความสนุกสนานด้วยการแสดงออกผ่านการใช้ภาษาและปฏิกิริยาตอบสนองในแง่บวกของผู้ที่ถูกหยอกล้อ การศึกษาการหยอกล้อในสถานการณ์ต่าง ๆ ในงานเหล่านี้ส่วนใหญ่มักใช้แนวคิดเรื่องหน้า (face) แนวคิดเรื่องวัจนกรรม (speech act) แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (ethnography of communication) แนวคิดเรื่องสนทนาวิเคราะห์ (conversational analysis) และแนวคิดเรื่องกรอบการเล่น (playful frame) ผลการวิจัยส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการหยอกล้อที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสังคมวัฒนธรรม (Haugh & Pillet-Shore, 2018; Pennock-Speck & Clavel-Arroitia, 2019; Yang & Ren, 2020)

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia เป็นรายการประเภทเรียลลิตีเกมโชว์และมิวสิกโชว์ที่มีลักษณะเด่นคือการใช้การหยอกล้อกันด้วยประเด็นต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนานในรายการ ด้วยเหตุนี้ การหยอกล้อในรายการดังกล่าวจึงนับเป็นตัวแทนข้อมูลที่ดีที่เหมาะสมแก่การใช้ศึกษาเรื่องประเด็นการหยอกล้อในสังคมวัฒนธรรมไทย และกัมพูชา

ในทางวิชาการ ที่ผ่านมามีนักวิชาการหลากหลายสาขาสนใจศึกษาเรื่องการหยอกล้อจากมุมมองต่าง ๆ เช่น การศึกษาการหยอกล้อจากมุมมองด้านจิตวิทยา (Podnar, 2013) มุมมองด้านนิเทศศาสตร์ (Krawietz, 2019) และมุมมองด้านภาษา ในด้านภาษานั้น นักภาษาได้ศึกษาการหยอกล้อในหลากหลายประเด็น เช่น ศึกษาการหยอกล้อในฐานะการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน (Shardakova, 2015; Kontio, 2017; Haugh & Pillet-Shore, 2018; Pennock-Speck & Clavel-Arroitia, 2019) ศึกษาการหยอกล้อในฐานะกลวิธีการสื่อสารที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์และวิทยุ (แกมกาญจน์ พัทธกัณฑ์, 2560; นพวรรณ เมืองแก้ว, 2560; ธรรมวัฒน์ พัฒนาสุทธินันท์, 2564; Yang & Ren, 2020) และศึกษาการหยอกล้อในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสร้างอุดมการณ์ (สุนทรี โชติติติก, 2562)

อย่างไรก็ตาม แม้ที่ผ่านมามีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจศึกษาเรื่องการหยอกล้อจากมุมมองต่าง ๆ แต่เท่าที่ผู้วิจัยสำรวจพบก็ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง ส่วนการศึกษาในประเทศกัมพูชาก็ยังไม่ปรากฏการศึกษาเรื่องการหยอกล้อในรายการ The Wall Song Cambodia เช่นเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบประเด็นด้านเนื้อหาการหยอกล้อในรายการดังกล่าวจึงน่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างด้านโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมของไทยและกัมพูชาที่แสดงออกผ่านทางการใช้ภาษาในการหยอกล้อได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องประเด็นการหยอกล้อเพื่อมุ่งตอบคำถามวิจัยว่า ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการทั้ง 2 รายการดังกล่าวมีเนื้อหาที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบประเด็นด้านเนื้อหาการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความหมายของการหยอกล้อ

“การหยอกล้อ” หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลักษณะหนึ่งที่มีผู้ส่งสารจงใจแสดงอาการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ถูกเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อ ทั้งนี้ ผู้หยอกล้อและผู้ที่ถูกเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อนั้นอาจรู้จักหรือไม่รู้จักกันก็ได้ ถ้อยคำที่หยอกล้ออาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ และการหยอกล้อนั้นอาจเกิดขึ้นในสถานการณ์การสื่อสารแบบเผชิญหน้าหรือแบบไม่เผชิญหน้าก็ได้ อย่างไรก็ตาม ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะตั้งอยู่บนกรอบของการเล่น ทำให้ผู้ที่ตกเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อนั้นไม่ถือสาและมองว่าเป็นเรื่องสนุกสนาน (นพวรรณ เมืองแก้ว, 2560; Martin & Ford, 2018; สุนทรี โชติติติก, 2562; Pennock-Speck & Clavel-Arroitia, 2019)

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จันทิมา หวังสมโชค (2549) กล่าวว่า เงื่อนไขวัจนกรรมกรการหยอกล้อมีดังนี้

- 1) เงื่อนไขด้านเนื้อหาข้อความ (proposition content condition) คือข้อความใดก็ได้ที่เกี่ยวกับกิริยาอาการหรือคุณสมบัติบางอย่างของผู้ที่ถูกหยอกล้อ
- 2) เงื่อนไขเบื้องต้นหรือเงื่อนไขเตรียมการ (preparatory condition) คือผู้พูดหรือผู้หยอกล้อเชื่อว่าคำพูดของตนจะสร้างความสนุกสนาน

3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) คือผู้พูดหรือผู้หยอกล้อตั้งใจทำให้ผู้ที่ถูกหยอกล้ออายหรือกระอักกระอ่วนใจจริง ๆ

4) เงื่อนไขความครบถ้วนหรือเงื่อนไขจำเป็น (essential condition) คือการที่ผู้พูดหรือผู้หยอกล้อต้องพยายามทำให้ผู้ที่ถูกหยอกล้ออายหรือกระอักกระอ่วนใจ เพื่อความสนุกสนาน

ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดเรื่องเงื่อนไขวัจนกรรมการหยอกล้อดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ และใช้แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของริสแมน (Riessman, 2008) ในการวิเคราะห์ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia

3.3 สมมติฐานการวิจัย

รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง มีประเด็นการหยอกล้อที่หลากหลาย ประเด็นที่พบมากคือเรื่องนิสัยด้านลบ พฤติกรรมด้านลบ และลักษณะทางกายภาพของผู้ที่ตกเป็นเป้าของการหยอกล้อ ในขณะที่ประเด็นการหยอกล้อที่พบมากในรายการ The Wall Song Cambodia คือเรื่องลักษณะทางกายภาพ และพฤติกรรมด้านลบของผู้ที่ตกเป็นเป้าของการหยอกล้อ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 การทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเรื่องเงื่อนไขวัจนกรรมการหยอกล้อและงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องประเด็นการหยอกล้อ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการหยอกล้อจากวิดีโอบนทึกรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.youtube.com ช่อง WorkpointOfficial และรายการ The Wall Song Cambodia ที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.youtube.com ช่อง The Wall Song Cambodia ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลรายการที่ออกอากาศในปี พ.ศ. 2566 (เดือนมกราคม-พฤศจิกายน) ที่มีจำนวนครั้งที่เข้าชมมากที่สุดในแต่ละเดือน ได้ข้อมูลรายการละ 11 ตอน รวมข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 22 ตอน ทั้งนี้ แม้การคัดเลือกวิดีโอที่มีการเข้าชมมากที่สุดจะอาจสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของเนื้อหาที่ได้รับความนิยมได้ อย่างไรก็ตาม เกณฑ์ดังกล่าวนี้ก็อาจยังไม่ได้สะท้อนเนื้อหาของรายการทั้งหมด หากเก็บข้อมูลวิดีโออื่น ๆ ที่มีจำนวนครั้งที่เข้าชมน้อยกว่าก็อาจพบประเด็นด้านเนื้อหาการหยอกล้อประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมได้

4.3 การคัดเลือกข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลที่เป็นการหยอกล้อโดยพิจารณาจากเกณฑ์นิยามความหมายของการหยอกล้อและเงื่อนไขวัจนกรรมการหยอกล้อ

4.4 การถ่ายทอดข้อมูล

ผู้วิจัยถ่ายทอดข้อมูลการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง เป็นภาษาไทย ส่วนข้อมูลการหยอกล้อในรายการ The Wall Song Cambodia ผู้วิจัยถ่ายทอดข้อมูลเป็นภาษาเขมรและนำมาแปลเป็นภาษาไทย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง

4.5 การวิเคราะห์ประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ

The Wall Song Cambodia

ผู้วิจัยวิเคราะห์ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia ตามแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์เนื้อหา (Riessman, 2008) และจำแนกเป็นกลุ่มประเด็น

4.6 การเปรียบเทียบประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The

Wall Song Cambodia

ผู้วิจัยเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของกลุ่มประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการทั้ง 2 รายการ ทั้งในแง่ความถี่ในการปรากฏและร้อยละ

4.7 การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

จากการพิจารณาคัดเลือกถ้อยคำที่เป็นไปตามเกณฑ์นิยามความหมายของการหยอกล้อและเงื่อนไขวัจนกรรมการหยอกล้อ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อมูลการหยอกล้อที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้จำนวนทั้งสิ้น 734 ครั้ง แบ่งเป็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง จำนวน 546 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.39 ของข้อมูลทั้งหมด และการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song Cambodia จำนวน 188 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25.61 ของข้อมูลทั้งหมด

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของการหยอกล้อจะเห็นว่า การหยอกล้อที่ปรากฏในรายการทั้ง 2 รายการนั้นมีทั้งที่เข้าของการหยอกล้อเป็นผู้หยอกล้อเอง เป็นผู้อื่น และเป็นผู้ที่ถูกหยอกล้อและผู้อื่น ด้านประเด็นการหยอกล้อ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการดังกล่าวสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 28 กลุ่มประเด็นเรียงตามลำดับความถี่ในการปรากฏจากมากไปน้อยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของกลุ่มประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและ

รายการ The Wall Song Cambodia

กลุ่มประเด็นการหยอกล้อ	The Wall Song ร้องข้ามกำแพง		The Wall Song Cambodia		รวม	
	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. ความสามารถของผู้อื่น	136	24.91	24	12.77	160	21.80
2. พฤติกรรมของผู้อื่น	121	22.16	22	11.70	143	19.48
3. ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น	55	10.07	67	35.64	122	16.62
4. นิสัยของผู้อื่น	63	11.54	39	20.74	102	13.90
5. การใช้ภาษาของผู้อื่น	37	6.78	5	2.66	42	5.72
6. การเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น	29	5.31	11	5.85	40	5.45
7. ความสามารถของตัวเอง	21	3.85	-	-	21	2.86
8. เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของผู้อื่น	13	2.38	4	2.13	17	2.32
9. ปัญหาของผู้อื่น	7	1.28	5	2.66	12	1.63
10. พฤติกรรมของตัวเอง	10	1.83	-	-	10	1.36

กลุ่มประเด็นการหยอกล้อ	The Wall Song ร้องข้ามกำแพง		The Wall Song Cambodia		รวม	
	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ	ความถี่ (ครั้ง)	ร้อยละ
11. เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น	7	1.28	2	1.06	9	1.23
12. ลักษณะทางกายภาพของตัวเอง	9	1.65	-	-	9	1.23
13. ความโศคร้ายของผู้อื่น	5	0.92	3	1.60	8	1.09
14. เรื่องเกี่ยวกับเพศของผู้อื่น	4	0.73	2	1.06	6	0.82
15. การเป็นที่ยอมรับของตัวเอง	5	0.92	-	-	5	0.68
16. ปัญหาของตัวเอง	5	0.92	-	-	5	0.68
17. เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของตัวเอง	5	0.92	-	-	5	0.68
18. ความเขลาของผู้อื่น	3	0.55	1	0.53	4	0.54
19. พฤติกรรมของตัวเองและผู้อื่น	1	0.18	2	1.06	3	0.41
20. การใช้ภาษาของตัวเอง	2	0.37	-	-	2	0.27
21. นิสัยของตัวเอง	2	0.37	-	-	2	0.27
22. เรื่องส่วนตัวของตัวเอง	1	0.18	-	-	1	0.14
23. เรื่องเกี่ยวกับเพศของตัวเอง	1	0.18	-	-	1	0.14
24. ลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศของผู้อื่น	-	-	1	0.53	1	0.14
25. การเป็นที่ยอมรับของตัวเองและผู้อื่น	1	0.18	-	-	1	0.14
26. ความโศคร้ายของตัวเองและผู้อื่น	1	0.18	-	-	1	0.14
27. นิสัยของตัวเองและผู้อื่น	1	0.18	-	-	1	0.14
28. ลักษณะทางกายภาพของตัวเองและผู้อื่น	1	0.18	-	-	1	0.14
รวม	546	100.00	188	100.00	734	100.00

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของกลุ่มประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia จากตารางจะเห็นว่า ประเด็นการหยอกล้อสามารถจำแนกได้ทั้งสิ้น 28 กลุ่มประเด็น ประเด็นที่พบในทั้ง 2 รายการมี 13 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น นิสัยของผู้อื่น การใช้ภาษาของผู้อื่น การเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของผู้อื่น ปัญหาของผู้อื่น เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ความโศคร้ายของผู้อื่น เรื่องเกี่ยวกับเพศของผู้อื่น ความเขลาของผู้อื่น และเรื่องพฤติกรรมของตัวเองและผู้อื่น ประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของไทย มี 14 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของตัวเอง พฤติกรรมของตัวเอง ลักษณะทางกายภาพของตัวเอง การเป็นที่ยอมรับของตัวเอง ปัญหาของตัวเอง เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของตัวเอง การใช้ภาษาของตัวเอง นิสัยของตัวเอง เรื่องส่วนตัวของตัวเอง เรื่องเกี่ยวกับเพศของตัวเอง การเป็นที่ยอมรับของตัวเองและผู้อื่น ความโศคร้ายของตัวเองและผู้อื่น นิสัยของตัวเองและผู้อื่น และลักษณะทางกายภาพของตัวเองและผู้อื่น ส่วนประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของกัมพูชามี 1 ประเด็น คือประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศของผู้อื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ประเด็นการหยอกล้อที่พบในทั้ง 2 รายการ

จากข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นการหยอกล้อที่พบในทั้ง 2 รายการมี 13 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น นิสัยของผู้อื่น การ

ใช้ภาษาของผู้อื่น การเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของผู้อื่น ปัญหาของผู้อื่น เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ความโชคร้ายของผู้อื่น เรื่องเกี่ยวกับเพศของผู้อื่น ความเขลาของผู้อื่น และเรื่องพฤติกรรมของตัวเองและผู้อื่น ประเด็นที่พบมากมี 4 กลุ่มประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น และนิสัยของผู้อื่น ดังนี้

ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พบทั้งสิ้น 160 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 21.80 ของข้อมูลทั้งหมด การหยอกล้อด้วยประเด็นนี้เป็นการนำประเด็นเรื่องการขาดทักษะหรือการขาดความรู้ในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ความสามารถในการร้องเพลง ความสามารถในการขายชิ้นกรังหลังกำแพง หรือความสามารถด้านภาษาของผู้อื่นมาหยอกล้อบุคคลนั้น ๆ เมื่อเปรียบเทียบประเด็นนี้ พบว่า ในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง ปรากฏประเด็นการหยอกล้อเรื่องความสามารถของผู้อื่นจำนวน 136 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.91 มากกว่าในรายการ The Wall Song Cambodia ที่พบจำนวน 24 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.77 เช่น

ตัวอย่างที่ 1 A: ปกติเราจะไม่นักร้องนำใช้ไหมครับ แต่เมื่อคืนตรีน่านักร้องบ่อยมาก
(รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง)

ตัวอย่างที่ 2 B: บอกว่าร้องเพลงอังกฤษเป็นอย่างดี แต่เมื่อคืนร้องไม่ถูกเลย IRON
(รายการ The Wall Song Cambodia)

จากตัวอย่างที่ 1 A กล่าวหยอกล้อนักร้องหลังกำแพงซึ่งเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อในสถานการณ์ดังกล่าวว่า เป้าของการหยอกล้อร้องเพลงผิดจังหวะ ส่วนในตัวอย่างที่ 2 B หยอกล้อว่า เป้าของการหยอกล้อนั้นร้องเนื้อเพลงไม่ถูกต้อง ประเด็นการหยอกล้อดังกล่าวจึงเป็นประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น

พฤติกรรมของผู้อื่น พบทั้งสิ้น 143 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.48 ของข้อมูลทั้งหมด การหยอกล้อเรื่องพฤติกรรมของผู้อื่นเป็นการนำประเด็นเรื่องการทำหรือการแสดงออกที่ไม่พึงประสงค์ของผู้อื่นมาหยอกล้อ เช่น การแสดงพฤติกรรมเกินจริง การแสดงพฤติกรรมที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับบริบทรายการ หรือพฤติกรรมด้านลบในอดีตของผู้อื่น การหยอกล้อด้วยประเด็นนี้ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง จำนวน 121 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.16 มากกว่าในรายการ The Wall Song Cambodia ที่พบจำนวน 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.70 เช่น

ตัวอย่างที่ 3 C: อืม พอกินอาหารเลอะปากตลอดเวลาเลยอะ
(รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง)

ตัวอย่างที่ 4 D: พูดไป รายการ รายการนี้แบบ เอาคนบ้ามาพบกับคนบ้าจริง ๆ
(รายการ The Wall Song Cambodia)

จากตัวอย่างที่ 3 C กล่าวหยอกล้อพ่อของตนซึ่งเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อในสถานการณ์ดังกล่าวว่า เป้าของการหยอกล้อมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่ไม่ค่อยเรียบร้อย เป็นการหยอกล้อประเด็นเรื่องมารยาทในการรับประทานอาหารของเป้าหมายของการหยอกล้อ ส่วนในตัวอย่างที่ 4 D หยอกล้อว่า เป้าของการหยอกล้อนั้นแสดงพฤติกรรมเกินจริง มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับบริบทของรายการ ประเด็นการหยอกล้อดังกล่าวจึงเป็นประเด็นเรื่องพฤติกรรมของผู้อื่น

ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น พบทั้งสิ้น 122 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.62 ของข้อมูลทั้งหมด การหยอกล้อเรื่องลักษณะทางกายภาพของผู้อื่นเป็นการนำประเด็นเรื่องรูปร่างหน้าตาที่อาจไม่เป็นไปตามค่านิยมของสังคม การแต่งกาย ตลอดจนประเด็นเรื่องความอาวุโสของผู้อื่น มาหยอกล้อบุคคลนั้น ๆ ในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง ปรากฏการหยอกล้อเรื่องลักษณะทางกายภาพของผู้อื่นจำนวน 55 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.07 น้อยกว่าในรายการ The Wall Song Cambodia ที่พบจำนวน 67 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.64 เช่น

ตัวอย่างที่ 5 E: สิ่งที่ E พูดเป็นความจริงทั้งหมด เมื่อกี้พี่ดูพี่ก็เห็น หัวเข่าเขาเหี่ยวแล้วครับ
(รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง)

ตัวอย่างที่ 6 F: ครับ ไม่ ถ้าวรืองกับผม ผมต้องจับมือแน่น ๆ เหยินะ กลัวว่าล่อยไป ลอยแบบ
เท้าล่อยไปก่อนหัวอะ
(รายการ The Wall Song Cambodia)

จากตัวอย่างที่ 5 E กล่าวหยอกล้อนักร้องหลังกำแพงซึ่งเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อในสถานการณ์ดังกล่าวว่า ลักษณะผิวหนังบริเวณหัวเข่าของเป้าหมายของการหยอกล้อนั้นไม่ค่อยเต่งตึง ส่วนในตัวอย่างที่ 6 F หยอกล้อว่า เป้าของการหยอกล้อนั้นมีรูปร่างที่ผอมเกินไป ประเด็นการหยอกล้อดังกล่าวจึงเป็นประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น

นิสัยของผู้อื่น พบทั้งสิ้น 102 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.90 ของข้อมูลทั้งหมด การหยอกล้อเรื่องนิสัยของผู้อื่นเป็นการนำประเด็นเรื่องนิสัยที่ไม่พึงประสงค์ของผู้อื่นมาหยอกล้อ เช่น นิสัยเจ้าชู้ นิสัยชอบพูดปด นิสัยที่เข้ากับคนอื่นได้ยาก ในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง ปรากฏการหยอกล้อเรื่องนิสัยของผู้อื่นจำนวน 63 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.54 น้อยกว่าในรายการ The Wall Song Cambodia ที่พบจำนวน 39 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 20.74 เช่น

ตัวอย่างที่ 7 G: ใช้ ยากมากที่ทำงานกับมึงเนี่ยะยากมากเลย
(รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง)

ตัวอย่างที่ 8 H: อย่าเอาผมไปเปรียบเทียบกับไอ L มันคบไม่เลือกเลย
(รายการ The Wall Song Cambodia)

จากตัวอย่างที่ 7 G กล่าวหยอกล้อคู่รักของตนเองซึ่งเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อในสถานการณ์ดังกล่าวว่า เป้าของการหยอกล้อเป็นคนที่ร่วมงานด้วยยาก ส่วนในตัวอย่างที่ 8 H หยอกล้อว่า เป้าของการหยอกล้อนั้นเป็นคนเจ้าชู้ ประเด็นการหยอกล้อดังกล่าวจึงเป็นประเด็นเรื่องนิสัยของผู้อื่น

ผลการวิจัยเรื่องประเด็นการหยอกล้อที่พบในทั้ง 2 รายการแสดงให้เห็นว่า ประเด็นการหยอกล้อส่วนใหญ่มักเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องด้านลบของผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้หยอกล้อกับเป้าหมายของการหยอกล้อว่า ผู้ที่มีพฤติกรรมหรือประเด็นด้านลบนั้นมักจะตกเป็นเป้าหมายของการหยอกล้อ

5.2 ประเด็นการหยอกล้อที่พบเฉพาะในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง

จากข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของไทยมี 14 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของตัวเอง พฤติกรรมของตัวเอง ลักษณะทางกายภาพของตัวเอง การเป็นที่ยอมรับของตัวเอง ปัญหาของตัวเอง เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของตัวเอง การใช้ภาษาของตัวเอง นิสัยของตัวเอง เรื่องส่วนตัวของตัวเอง เรื่องเกี่ยวกับเพศของตัวเอง การเป็นที่ยอมรับของตัวเองและผู้อื่น ความโชคร้ายของตัวเอง และผู้อื่น นิสัยของตัวเองและผู้อื่น และลักษณะทางกายภาพของตัวเองและผู้อื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 9 I: ถ้าตอบเป็นนักร้อง จะเชื่อปะ

ตัวอย่างที่ 10 J: คุณขี้เมาปะอะ ถ้าคุณขี้เมาอะอยู่ผมได้

จากตัวอย่างที่ 9 I กล่าวหยอกล้อตัวเองในสถานการณ์ดังกล่าวว่า ตัวเองร้องเพลงไม่เพราะ ด้วยการกล่าวถ้อยคำว่า “ถ้าตอบเป็นนักร้อง จะเชื่อปะ” เนื่องจาก I คิดว่าคงจะไม่มีใครเชื่อ หากจะบอกว่าตนเป็นนักร้อง ถ้อยคำดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นถึงการหยอกล้อตัวเองด้วยประเด็นเรื่องความสามารถของตัวเอง ส่วนในตัวอย่างที่ 10 J หยอกล้อตัวเองว่า สมาชิกในวงดนตรีของตนล้วนมีแต่ผู้ที่มินิสัยขี้เมา ประเด็นการหยอกล้อในตัวอย่างที่ 10 จึงเป็นประเด็นเรื่องนิสัยของตัวเอง

ผลการวิจัยเรื่องประเด็นการหยอกล้อที่พบเฉพาะในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง แสดงให้เห็นว่า ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเด็นการหยอกล้อตัวเอง และประเด็นการหยอกล้อตัวเองและผู้อื่น การนำประเด็นต่าง ๆ มาหยอกล้อตัวเองในรายการดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับข้อบกพร่องของตน หรือมองว่าการมีข้อบกพร่องนั้นเป็นเรื่องปกติของคนทั่วไป ผู้หยอกล้อจึงนำประเด็นเหล่านี้มาล้อตัวเองเพื่อสร้างความสนุกสนาน ส่วนการหยอกล้อตัวเองและผู้อื่นไปพร้อมกันนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของผู้หยอกล้อที่ไม่ได้กล่าวหยอกล้อเพียงผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังนำตัวเองเข้าไปเป็นเป้าของการหยอกล้อด้วย ซึ่งอาจเป็นลักษณะหนึ่งของสังคมวัฒนธรรมแบบพึ่งพาอาศัยกัน

5.3 ประเด็นการหยอกล้อที่พบเฉพาะในรายการ The Wall Song Cambodia

จากข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของกัมพูชา มีเพียง 1 ประเด็นเท่านั้น คือการหยอกล้อเรื่องลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศของผู้อื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 11 K: เสียงแก่ แล้วเสียงเหมือนคนรักผู้ชายเหมือนกันด้วย

จากตัวอย่างที่ 11 K กล่าวหยอกล้อนักร้องหลังกำแพงซึ่งเป็นเป้าของการหยอกล้อว่า เป้าของการหยอกล้อมีเสียงแก่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอาวุโสของเป้าของการหยอกล้อ และยังกล่าวด้วยว่า เป้าของการหยอกล้อนั้นเป็นผู้ที่ชอบเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นประเด็นเรื่องรสนิยมทางเพศ ประเด็นการหยอกล้อในตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศ

6. สรุปและอภิปรายผล

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประเด็นการหยอกล้อในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ปรากฏการหยอกล้อจำนวน 734 ครั้ง แบ่งเป็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพง จำนวน 546 ครั้ง และการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song Cambodia จำนวน 188 ครั้ง ผลการวิจัยพบประเด็นการหยอกล้อจำนวนทั้งสิ้น

28 กลุ่มประเด็น กลุ่มประเด็นที่พบมาก ได้แก่ กลุ่มประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น และนิสัยของผู้อื่น

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประเด็นการหยอกล้อที่พบในรายการทั้ง 2 รายการมี 13 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น นิสัยของผู้อื่น การใช้ภาษาของผู้อื่น การเป็นที่ขอมรับของผู้อื่น เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของผู้อื่น ปัญหาของผู้อื่น เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น ความโศกเศร้าของผู้อื่น เรื่องเกี่ยวกับเพศของผู้อื่น ความเขลาของผู้อื่น และพฤติกรรมของตัวเองและผู้อื่น ประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของไทยมี 14 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของตัวเอง พฤติกรรมของตัวเอง ลักษณะทางกายภาพของตัวเอง การเป็นที่ขอมรับของตัวเอง ปัญหาของตัวเอง เรื่องที่ไม่เป็นความจริงของตัวเอง การใช้ภาษาของตัวเอง นิสัยของตัวเอง เรื่องส่วนตัวของตัวเอง เรื่องเกี่ยวกับเพศของตัวเอง การเป็นที่ขอมรับของตัวเองและผู้อื่น ความโศกเศร้าของตัวเองและผู้อื่น นิสัยของตัวเองและผู้อื่น และลักษณะทางกายภาพของตัวเองและผู้อื่น ส่วนประเด็นที่พบเฉพาะในรายการของกัมพูชามีเพียง 1 ประเด็น คือประเด็นเรื่องลักษณะทางกายภาพและเรื่องเพศของผู้อื่น

จากข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่า รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงนั้นปรากฏการหยอกล้อมากกว่าในรายการ The Wall Song Cambodia ลักษณะดังกล่าวอาจเนื่องมาจากค่านิยมเกี่ยวกับความสนุกสนานของคนไทย ดังที่สุนทรี โคมิน และคณะ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยมีค่านิยมรักความสนุกสนาน และมีความคิดว่าการแกล้งหรือจริงจังกับชีวิตเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย (สุนทรี โคมิน และคณะ, 2529, อ้างถึงใน ฤทธิวัฒน์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภาณต์, 2559)

ประเด็นการหยอกล้อที่พบมากในทั้ง 2 รายการ ได้แก่ ประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น และนิสัยของผู้อื่น อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านประเภทของรายการและด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ร่วมสนทนา ในด้านประเภทของรายการ รายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia เป็นรายการประเภทเรียลลิตีเกมโชว์และมิวสิกโชว์ที่มีลำดับขั้นตอนที่ผู้ร่วมรายการจะต้องเล่นเกมและร้องเพลง ลักษณะดังกล่าวจึงอาจเอื้อให้ผู้ร่วมรายการนำประเด็นเรื่องความสามารถของผู้อื่น พฤติกรรมของผู้อื่น ลักษณะทางกายภาพของผู้อื่น และนิสัยของผู้อื่นมากมาหยอกล้อกันได้ ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ร่วมสนทนานั้น จากการสังเกตกลุ่มข้อมูลพบว่า ผู้ร่วมรายการที่สนิทสนมกันมักจะหยอกล้อกันด้วยประเด็นดังกล่าวบ่อยครั้ง อาจเนื่องมาจากผู้หยอกล้อรู้จักและรู้ข้อบกพร่องของเป้าหมายของการหยอกล้อเป็นอย่างดี จึงสามารถนำประเด็นนั้น ๆ มากมาหยอกล้อเป้าหมายของการหยอกล้อได้อย่างสนุกสนาน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการทั้ง 2 รายการนี้นั้นตั้งอยู่บนกรอบของการเล่น แม้ในบางกรณีที่ผู้ร่วมรายการอาจจะไม่สนิทกัน แต่การหยอกล้อนั้นก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้และยังสร้างความสนุกสนานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอฟ และพิลเลตต์ ชอร์ (Haugh & Pillet-Shore, 2018) ที่พบการหยอกล้อในการปฏิสัมพันธ์ของคนที่เพิ่งรู้จักกันด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ประเด็นการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการ The Wall Song ร้องข้ามกำแพงและรายการ The Wall Song Cambodia นั้นมีทั้งประเด็นที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ร่วมสนทนา และปัจจัยเรื่องกรอบของการเล่นที่เป็นบริบทของการสื่อสาร

7. ข้อเสนอแนะ

(1) บทความวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการหยอกล้อที่ปรากฏในรายการบันเทิง อาจศึกษาการหยอกล้อในบริบทอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การหยอกล้อในรายการประเภทอื่น ๆ การหยอกล้อในบริบทห้องเรียน สถานที่ทำงาน หรือในชีวิตประจำวัน ฯลฯ

(2) บทความวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะเรื่องประเด็นการหยอกล้อ อาจศึกษาประเด็นอื่น ๆ เช่น กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการหยอกล้อ หน้าที่ของการหยอกล้อ ฯลฯ

8. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณความร่วมมือระหว่างประเทศ (TICA) ที่สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดช่วงการศึกษาในระดับปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

9. เอกสารอ้างอิง

แกมกาญจน์ พิทักษ์วงศ์. (2560). *ปริศนาการพูดของม้านายในวัดพระอารามหลวง จังหวัดนครปฐม* :

องค์ประกอบการสื่อสารและกลวิธีทางภาษาในการ โน้มน้าวใจ. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทิมา หวังสมโชค. (2549). กลวิธีการตีอารมณ์ขันในละครตลกสถานการณ์ของไทยจากมุมมองงานปฏิบัติ ศาสตร์. *วารสารศิลปศาสตร์*, 6(2), 100-127.

ธรรมวัฒน์ พัฒนาสุทธินนท์. (2564). ภาษาสื่อความปรารถนาดี: กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการอวยพรในภาษาไทย. *วรรณวิทัศน์*, 21(2), 122-153.

นพวรรณ เมืองแก้ว. (2560). กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการให้คำแนะนำปัญหาความรักของเพศที่สาม: กรณีศึกษา รายการวิทยุ “ไก่อู้อยู่เจ๊”. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 9(1), 1-20.

ฤทธิพันธ์ เชื้อทอง และรุจิระ โรจนประภายนต์. (2559). คำนิยม อุดมการณ์ และรูปแบบการสื่อสารที่แสดงถึง ลักษณะทางวัฒนธรรมของคนไทย. *วารสารนิคัภาษาและการสื่อสาร*, 21(29), 110-143.

สุนทรี โชติดีดก. (2562). รักดอกจึงหยอกเล่น: การศึกษากลวิธีทางภาษาแสดงการหยอกเข้าในวัฒนธรรมไทย. ใน กุสุมา รัชมณี (บรรณาธิการ), *ภาษาสรร วรรณกรรมสาร: เนื่องในวาระ 50 ปี ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* (หน้า 85-102). หจก.สามลดา.

Haugh, M., & Pillet-Shore, D. (2018). Getting to know you: Teasing as an invitation to intimacy in initial interactions. *Discourse Studies*, 20(2), 246-269.

Kontio, J. (2017). Making fun of language use: Teasing practices and hybrid language forms in auto mechanic student peer interactions. *Linguistics and Education*, 37, 22-31.

Krawietz, C. E. (2019). *“I hate when you do that!”: A multiple goals perspective of individuals using teasing to change their partner*. University of Texas Austin.

Pennock-Speck, B., & Clavel-Arroitia, B. (2019). Facework and Prosocial Teasing in a Synchronous Video Communication Exchange. *Atlantis*, 41(2), 35-62.

- Podnar, D. J. (2013). *Friendly antagonism in humorous interaction: Explorations of prosocial teasing*. Doctor of philosophy dissertations, University of Western Ontario.
- Radcliffe-Brown, A. R. (1940). On Joking Relationships. *Africa: Journal of the International African Institute*, 13(3), 195-210.
- Réger, Z. (1999). Teasing in the linguistic socialization of Gypsy children in Hungary. *Acta Linguistica Hungarica*, 46(3/4), 289-315.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage Publications, Inc.
- Shardakova, M. (2015). Politeness, teasing, and humor. In S. Attardo (Ed.), *The routledge handbook of language and humor* (pp. 219-233). Routledge.
- Yang, N., & Ren, W. (2020). Jocular mockery in the context of a localised playful frame: Unpacking humour in a Chinese reality TV show. *Journal of Pragmatics*, 162, 32-44.

**ความสัมพันธ์ระหว่างการกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก โดยมีความเป็น
ส่วนหนึ่งในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่านและความต้องการพื้นฐานด้านการเป็นส่วนหนึ่ง
ในกลุ่มเป็นตัวแปรกำกับ**

**The Relationship Between Workplace Ostracism and Turnover Intention with
Workplace Belongingness as A Mediator and Belonging Need as A Moderator**

กุลสตรี ภูงค์

นิสิตปริญญาโท คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: 6570005938@student.chula.ac.th

ผศ.ดร.ทิพย์นา หวนสุริยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail: Thipnapa.H@chula.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการถูกกีดกันทางสังคมกับความตั้งใจลาออก โดยศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร และบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับของความต้องการพื้นฐานด้านการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้ทำงานในองค์กรเกิน 6 เดือน จำนวน 262 คน ตอบแบบสอบถามออนไลน์วัดตัวแปรทั้งสี่ตัวแปร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยโมเดลการส่งผ่านที่ถูกกำกับ (Moderated mediation model) โดยใส่ตัวแปรอายุซึ่งสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออกเป็นตัวแปรควบคุมในการวิเคราะห์ ผลพบว่าหลังจากควบคุมตัวแปรอายุแล้ว การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออก โดยการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กรเป็นตัวส่งผ่านความสัมพันธ์นี้ ส่วนความต้องการพื้นฐานด้านการเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มเป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์ระหว่างการถูกกีดกันในที่ทำงานกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง แต่ไม่ได้กำกับความสัมพันธ์ของการถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก

คำสำคัญ: การถูกกีดกันในที่ทำงาน, ความตั้งใจลาออก, ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง, การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง

ABSTRACT

The objective of this research was to examine the relationship between workplace ostracism and turnover intention, with perceived workplace belongingness as a mediating variable and the fundamental need to belong as a moderating variable. The sample consisted of 262 employees who had worked in their organizations for more than six months, all of whom responded to an online questionnaire assessing the four variables. The data were analyzed using a moderated mediation model, with age—which was found to be associated with turnover intention—controlled for in the analysis. The results indicated that, after controlling for age, workplace ostracism

was related to turnover intention, with perceived organizational belongingness mediating this relationship. Furthermore, the fundamental need to belong moderated the relationship between workplace ostracism and perceived belongingness but did not moderate the relationship between workplace ostracism and turnover intention, nor the relationship between perceived belongingness and turnover intention.

Keywords: workplace ostracism, turnover intention, need to belong, perceived organizational belongingness

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การทำงานนับเป็นส่วนสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์ใช้เวลาส่วนใหญ่ในที่ทำงาน ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในที่ทำงานนั้น จึงนับเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ในองค์กรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Reich & Hershcovis, 2011) หากบุคคลมีประสบการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ตึงเครียดในที่ทำงานพวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะรู้สึกเป็นทุกข์ (Khan, 2017)

ประสบการณ์การถูกกีดกันในการทำงานเป็นประสบการณ์เชิงลบ ที่นำมาสู่ความเครียดและความคิดเชิงลบต่องานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อาจทำให้พนักงานคิดหาทางเลือกใหม่ ที่หมายถึงสภาพแวดล้อมใหม่ที่ดีกว่า นำมาสู่การวางแผนตัดสินใจเปลี่ยนงานเพื่อหลีกเลี่ยงประสบการณ์เชิงลบดังกล่าวไปเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ใหม่ที่คาดหวังว่าจะดีกว่าเดิม (Singh & Srivastava, 2021)

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาว่า หากความสัมพันธ์ทางสังคมในที่ทำงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่อาจจะมีผลให้เกิดการลาออกของพนักงาน การศึกษาประสบการณ์การกีดกันในที่ทำงาน เช่นการเมินเฉยหรือถูกปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่มาจากการความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพนักงาน จนทำให้พนักงานรู้สึกเจ็บปวดราวกับว่าตนเองถูกทำร้ายทางกาย ในบริบทที่แต่ละคนมีต้องการที่แตกต่างกันไปนั้น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งที่พนักงานจะมีมากหรือน้อยนี้จะไปกำกับความรู้สึกที่มีจากการถูกกีดกันให้รุนแรงขึ้นหรือน้อยลง พฤติกรรมที่พนักงานแสดงเพื่อตอบโต้ภัยคุกคามของตนเองจะต่างกันหรือไม่ และสรุปแล้วตัวพนักงานที่เลือกตัดสินใจหนีหรือออกจากพื้นที่ที่มีความคุกคามนั้น เกี่ยวกับระดับความต้องการอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการถูกกีดกันทางสังคมกับความตั้งใจจะลาออกโดยศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรส่งผ่านของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กร

(2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ศึกษาบทบาทการเป็นตัวแปรกำกับของความต้องการพื้นฐานด้านความเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในเรื่องความตั้งใจลาออกจากการงาน (intention to quit) ของ Mobley (1977) อธิบายว่าบุคคลจะประเมินงานที่ตนทำอยู่ หากรู้สึกว่าไม่พึงพอใจก็จะเริ่มค้นหาทางเลือกอื่น โดยประเมินต้นทุนที่จะเกิดขึ้นหลังจากการออกจากงานไปสู่ทางเลือกอื่นว่าคุ้มค่ากับการที่จะไปจากองค์กรหรือไม่ การค้นหาทางเลือกจะเริ่มขึ้นผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่บุคคลจะหาได้ ตามด้วยการประเมินและเปรียบเทียบทางเลือกของงานกับสถานการณ์ปัจจุบันที่

เป็นอยู่ ความตั้งใจที่จะออกจากองค์กรจะเกิดขึ้นหากทางเลือกอื่นดูเหมือนว่าจะตอบโจทย์มากกว่า ซึ่งส่วนมากจะนำมาสู่การลาออกจริง

บรรยากาศในองค์กร (climate) เป็นปัจจัยสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกนำมาคำนวณเพื่อเปรียบเทียบกับทุนและความคุ้มค่าของการอยู่หรือไปจากองค์กร งานวิจัยพบว่าบรรยากาศองค์กรที่มีการดูแลเอาใจใส่ ความโปร่งใสในระบบการทำงาน และการช่วยเหลือสนับสนุนพนักงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และความผูกพันกับสังคมที่ทำงาน มีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออกของพนักงาน กล่าวคือ ทำให้พนักงานมีความตั้งใจลาออกน้อยกว่า (Park & Min, 2020)

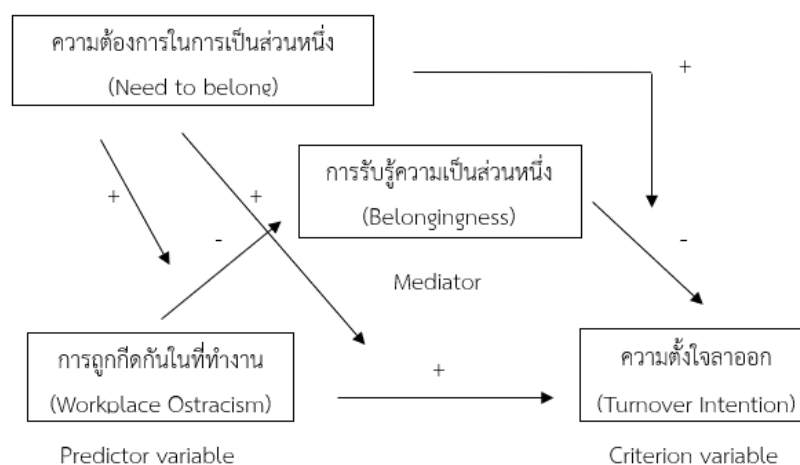
องค์กรที่มีการกีดกันทางสังคมในที่ทำงาน อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของพนักงานได้อย่างรุนแรง เนื่องจากการกีดกันทางสังคมนั้นเป็นการกระทำที่บุคคลหนึ่งรู้สึกว่ามีตัวตน ไม่ได้ได้รับความสนใจ ไม่มีใครรู้ว่าเราเป็นใครในที่ทำงาน และขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กร โดยการไม่ได้รับความสนใจนี้รุนแรงกว่ากระทำที่เน้นให้เห็นผลที่ชัดเจนอย่างการทำร้ายทางวาจาหรือร่างกาย เพราะการกระทำที่เน้นผลชัดเจนจะทำให้พนักงานมองว่าเขายังได้รับความสนใจและอยู่ในสายตา แต่ในพนักงานที่ไม่ได้รับความสนใจจะไร้เลยไม่ว่าจะเป็นเรื่องดีหรือร้าย และคนรอบข้างก็ไม่ได้ใส่ใจว่าการเมินเฉยจะกระทบต่อเขาอย่างไร จะทำให้พนักงานมองว่าสังคมนี้ไม่ใช่พื้นที่ของเขาและทำให้ตัดสินใจที่จะลาออกได้มากกว่า (O'Reilly et al., 2015)

อย่างไรก็ตาม การกีดกันในที่ทำงานอาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับองค์กร และความตั้งใจลาออก รุนแรงไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับ ลักษณะทางจิตวิทยาของพนักงานแต่ละคน โดยโมเดล The Temporal Need-Threat Model ในการศึกษาของ Williams (2009) กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ว่ามีความต้องการพื้นฐานที่เราล้วนพยายามไขว่คว้า ทั้ง ความเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มที่อยากเป็นสมาชิก (belongingness), การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem), ความสามารถในการควบคุม (control) และการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย (meaningful existence) หากความต้องการใดเป็นสิ่งที่สำคัญมากกับบุคคล เมื่อการขาดหรือไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการดังกล่าว ก็ย่อมทำให้เกิดความผิดหวังมากกว่า

ดังนั้นสิ่งที่ขัดขวางและคุกคามความต้องการพื้นฐานย่อมส่งผลให้มีการตอบสนองเป็นความรู้สึก หรือแสดงพฤติกรรม โดย Williams (2009) อธิบายว่า ลำดับขั้นตอนของบุคคลที่ได้มีการตอบสนองต่อการกีดกันทางสังคม ที่นับว่าเป็นสิ่งที่คุกคามความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เริ่มโดยที่บุคคลรับรู้สัญญาณได้รวดเร็วเพราะเป็นสัญญาณ และพยายามเข้าไปมีความสัมพันธ์ใหม่ แต่ถ้าความพยายามนั้นไม่สำเร็จ ทำให้ความต้องการที่จะมีคุณค่าตรงนั้นหมดไปเรื่อย ๆ จนเกิดกลไกการปกป้องตนเอง ไม่พยายามเข้าสังคมต่อกลายเป็นพฤติกรรมตรงกันข้ามคือการถอนตัวออกจากสังคมนั้น

ดังนั้นในที่ทำงานที่บุคคลใช้เวลาชีวิตของตนเองอาศัยอยู่ในทุกวันบริบทการทำงานจึงเป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญในชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในที่ทำงานที่ตนเองอยู่ด้วย จะผลอย่างมากต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของพนักงาน (O'Reilly et al., 2015)

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

- H1 การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจลาออก
- H2 การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง
- H3 การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออก
- H4 การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งเป็นตัวแปรสื่อระหว่างการถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจ

ลาออก

H5 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง

H6 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก

H7 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการถูกกีดกันในที่ทำงานว่าสามารถทำนายความตั้งใจลาออกของพนักงานได้หรือไม่ โดยมีตัวแปรส่งผ่านในการทำนายความสัมพันธ์ของตัวแปรทำนายและตัวแปรเกณฑ์คือความเป็นส่วนหนึ่ง โดยความสัมพันธ์นี้มีระดับเข้มขึ้นความแตกต่างกันไปตามความต้องการเป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นตัวแปรกำกับ

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

พนักงานบริษัทเอกชนไม่จำกัดกลุ่มงานและกลุ่มธุรกิจ ใช้การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) ที่ทำงานในองค์กรปัจจุบันมากกว่า 6 เดือน โดยใช้การคัดกรองในตอนต้นของแบบสอบถาม เนื่องจากข้อมูลการกีดกันในที่ทำงานต้องการข้อมูลจากพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 6 เดือน

4.3 เครื่องมือวิจัย

4.3.1 แบบสอบถามข้อมูลประชากรเบื้องต้น ที่ระบุรายละเอียด ตำแหน่ง อายุพนักงาน ประสบการณ์ทำงาน เพศ โดยจะไม่ระบุข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของพนักงาน และเอกสารขอความยินยอมจากผู้ทำแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลวิจัย (consent form)

4.3.2 แบบสอบถามการถูกกีดกันในที่ทำงาน 10 ข้อ พัฒนาโดย Ferris et al. (2008) พนักงานที่ตอบแบบสอบถามจะถูกถามเกี่ยวกับประสบการณ์แต่ละข้อในช่วงหกเดือนที่ผ่านมา โดยใช้มาตรา 5 ระดับ Likert scale ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5)

4.3.3 แบบสอบถามวัดความแตกต่างระหว่างบุคคลในเรื่องความต้องการความเป็นส่วนหนึ่ง พัฒนาโดย Leary et al. (2013) โดยเป็นแบบสอบถามในรูปแบบ self-report โดยใช้มาตราส่วน 5 Likert scale ตั้งแต่ ไม่เลย (1) ถึง มาก (5)

4.3.4 แบบสอบถามวัดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงาน วัดในเรื่องการมีคุณค่า ได้รับเคารพและเอาใจใส่ในที่ทำงาน ที่จะแสดงถึงประสบการณ์ความเป็นส่วนหนึ่งของพนักงานในรูปแบบ self-report จำนวน 8 ข้อ ที่พัฒนาโดย O'Reilly et al. (2015) วัด 7 Likert scale ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (7)

4.3.5 แบบสอบถามความตั้งใจจะลาออกจากงาน จำนวน 3 ข้อ คัดแปลงมาจาก Nadiri and Tanova (2010) ประกอบด้วย แบบสอบถามใช้การวัด 5 ระดับ Likert scale ตั้งแต่ ไม่เคยเลย (1) ถึง เสมอ (5) และแบบสอบถามความคิดเห็นพนักงานเป็นแบบอัตนัย

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผ่านการอนุมัติด้านจริยธรรม ทางผู้วิจัยจะออกแบบข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจัดทำขึ้นบน Platform Qualtrics นำ QR code ที่ได้ใส่ลงในแผ่นพับประชาสัมพันธ์เพื่อใช้กระจายให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถเข้าทำแบบสอบถามผ่านแผ่นพับประชาสัมพันธ์ในรูปแบบไฟล์ภาพ ที่ประชาสัมพันธ์ผ่าน Line, Facebook และ Email โดยการ Scan QR code หรือเข้าผ่าน Link รวมถึงกระจายแผ่นพับประชาสัมพันธ์ไปยังคนรู้จักที่ทำงานในองค์กรต่างๆ เพื่อการเก็บข้อมูลที่มากขึ้น ตามจำนวนค่า G*power ที่ได้คำนวณไว้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เนื่องจากแบบสอบถาม ที่เป็นแบบสอบถามที่มาจากภาษาอังกฤษดังนั้นเพื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ทางผู้วิจัยจึงเลือกใช้ วิธีการแปลภาษาแบบย้อนกลับ (back-translated) ในเรื่องความสามารถในการเปรียบเทียบของภาษา (Comparability of language) และความคล้ายคลึงกันในการตีความ (Similarity of interpretability) ความเข้าใจภาษา และทำการปรับแก้ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา แสดงเป็นค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อัตราร้อยละในแต่ละข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จาก SPSS

2. ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปร Moderated Mediation Model

5. ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ นำเสนอผลด้วยค่าสถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละ เพื่อแจกแจงคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับตำแหน่งงาน และอายุงาน

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานปฏิบัติงานในองค์กรเอกชน ในประเทศไทยซึ่งเป็นพนักงานประจำและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานภายในองค์กรตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงในทุกช่วงอายุ โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านการกระจายลิงก์ URL และ QR Code แบบสอบถามออกไปยังกลุ่มตัวอย่าง และมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 322 ชุด จากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออกไปจำนวน 60 ชุด คงเหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์และสามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้จริงจำนวน 262 ชุด โดยแบ่งออกเป็นเพศชาย 72 คน (ร้อยละ 27.50) และเพศหญิง 180 คน (ร้อยละ 68.70) และผู้ที่ไม่ประสงค์ระบุเพศ 10 คน (ร้อยละ 3.80) ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 262 คน มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 33.15 ปี ($S.D = 10.91$) โดยมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 20-65 ปี

ส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่งงานชั้นเจ้าหน้าที่ (Staff) 222 คน รองลงมาคือระดับผู้จัดการ 36 คน (ร้อยละ 13.70) และมีระดับเจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง 4 คน (ร้อยละ 1.5) โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุงานเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ปี 7 เดือน ($S.D = 9.76$)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริง ($N=262$)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	72	27.5
หญิง	180	68.7
ไม่ประสงค์ระบุ	10	3.8
อายุ	M = 33.15 ปี S.D = 10.91	
ระดับตำแหน่งงาน		
Staff	222	84.7
Manager	36	13.7
Top management	4	1.5
อายุงาน	M = 7 ปี 7 เดือน S.D = 9.76	

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรต้นตัวแปรตามแบบที่มีตัวแปรส่งผ่านและตัวแปรกำกับ (moderated mediation model) ผ่านโปรแกรมเสริม PROCESS Macro (Hayes, 2017) ใน SPSS Statistics 29.0 โดยผู้วิจัยเลือกรูปแบบที่ 59 (Model 59) และมีตัวแปร ระดับตำแหน่ง เพศ อายุ เป็นตัวแปรควบคุม มีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยสถิติพหุคูณ จาก SPSS PROCESS model ที่ 59

ตัวแปรทำนาย	การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง		
	β	SE	p
ตัวแปรควบคุม			
ระดับตำแหน่งงาน	.14	.12	.26
เพศ	-.15	.10	.12
อายุ	.00	.00	.62
การถูกกีดกันในที่ทำงาน	-.52	.08	.00**
ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง	.32	.08	.00**
การถูกกีดกันในที่ทำงาน x ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง	.35	.10	.00**
$R^2 = .17, R^2 \text{ change} = .03, F(1, 255) = 10.44, p = .0014$			
ตัวแปรทำนาย	ความตั้งใจลาออก		
	β	SE	p
ตัวแปรควบคุม			
ระดับตำแหน่งงาน	-.16	.14	.26
เพศ	.01	.12	.92
อายุ	-.03	.00	.00**
การถูกกีดกันในที่ทำงาน	.33	.10	.00**
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง	-.21	.07	.00**
ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง	.06	.10	.50
การถูกกีดกันในที่ทำงาน x ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง	-.04	.13	.70
การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง x ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง	-.19	.10	.07
$WO \times NB \text{ } R^2 \text{ change} = .00, F(1, 253) = .14, p = .70$			
$BL \times NB \text{ } R^2 \text{ change} = .01, F(1, 253) = 3.29, p = .07$			

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$ **ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1** การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจลาออก

จากการทดสอบพบว่า การถูกกีดกันในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .33, p = .00$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความความเป็นส่วนหนึ่ง

จากการทดสอบพบว่า การถูกกีดกันในที่ทำงาน มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความความเป็นส่วนหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.52, p = .00$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออก

จากการทดสอบพบว่า การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.21, p = .00$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 3

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งเป็นตัวแปรสื่อระหว่างการถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก

จากสมมติฐานที่ 1-3 พบมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อมาจึงทำการทดสอบความเป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ของตัวแปร การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง ต่อความสัมพันธ์ การถูกกีดกันในที่ทำงานและความตั้งใจลาออก ผ่านผลทางอ้อม (Indirect Effect)

พบว่า การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งเป็นตัวแปรสื่อระหว่างการถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .08, SE = .04, 95\% CI [.02, .20]$) ดังนั้นจึงสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 4

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง

จากการทดสอบพบว่าเมื่อพิจารณาการทดสอบอิทธิพลการกำกับของ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง โดยดูผลการวิเคราะห์ ค่าปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ของการถูกกีดกันในที่ทำงานและ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งพบว่า ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง หน้าที่เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์เชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับ การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .35, p = .00$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงสนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 5

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 6 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก

จากการทดสอบพบว่าเมื่อพิจารณาการทดสอบอิทธิพลการกำกับของ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง โดยดูผลการวิเคราะห์ ค่าปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ของการถูกกีดกันในที่ทำงานและ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งพบว่า ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ได้หน้าที่เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์เชิงบวกในความสัมพันธ์ การถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .04, p = .70$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงไม่สนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 6

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 7 ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก

จากการทดสอบพบว่าเมื่อพิจารณาการทดสอบอิทธิพลการกำกับของ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง โดยดูผลการวิเคราะห์ ค่าปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ของการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง และ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งพบว่า ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ได้หน้าที่เป็นตัวแปรกำกับความสัมพันธ์เชิงบวกในความสัมพันธ์ การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.19, p = .01$) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ ในตารางที่ 4 จึงไม่สนับสนุนการทดสอบสมมติฐานที่ 7

ผลของตัวแปรควบคุม

พบว่าจากการที่ผู้วิจัยเลือก ระดับตำแหน่งงาน เพศ อายุ ของผู้ตอบแบบสอบถามมาเป็นตัวแปรควบคุมและวิเคราะห์ผลพบว่า ในตัวแปรควบคุม ระดับตำแหน่งงานและเพศนั้นไม่ได้อธิบายผลของความตั้งใจลาออก เมื่อควบคุมตัวแปรทั้งสองนี้จึงไม่ส่งผลในความสัมพันธ์ของความตั้งใจลาออก ถือว่าทำหน้าที่ของตัวแปรควบคุมได้ในความสัมพันธ์ แต่ในตัวแปรอายุของพนักงานพบว่า มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = -.03, p = .00$) จึงหมายความว่าตัวแปรอายุของพนักงาน มีหน้าที่เป็นตัวแปรร่วมที่มีผลต่อความสัมพันธ์ของความตั้งใจลาออก

6. อภิปรายผล

ตารางที่ 3 สรุปสมมติฐานงานวิจัย

	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H1	การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจลาออก	สนับสนุน
H2	การถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง	สนับสนุน
H3	การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออก	สนับสนุน
H4	การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งเป็นตัวแปรสื่อระหว่างการถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก	สนับสนุน
H5	ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง	สนับสนุน
H6	ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การถูกกีดกันในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออก	ไม่สนับสนุน
H7	ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวกในความสัมพันธ์การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก	ไม่สนับสนุน

จากผลการศึกษาในความสัมพันธ์หลัก พบว่าการถูกกีดกันในที่ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกที่สำคัญกับความตั้งใจที่จะลาออก โดยความสัมพันธ์นี้สอดคล้องกับการรวบรวมศึกษาในหลายภาคส่วนและกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันของ Das และ Ekka (2024) ยังยืนยันว่าการถูกกีดกันในที่ทำงานเป็นภัยคุกคามที่มีผลต่อเป็นอยู่ขององค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออกของพนักงาน

นอกจากนี้ในสมมติฐานที่ 2 และ 3 นั้นได้รับการสนับสนุนจึงทำให้ทางผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มในเรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งที่จะมาเป็นตัวแปรสื่อที่ส่งผ่านความสัมพันธ์และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาพบว่าสนับสนุนสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญ โดยยังไปสอดคล้องกับในการศึกษา ของ Haldorai และคณะ (2020) ที่กล่าวว่าความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงาน เป็นตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์เชิงลบนี้ ซึ่งหมายความว่าเมื่อพนักงานรู้สึกถูกกีดกัน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงานจะลดลง และนั่นจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมในการทำงานลดลงตามไปด้วย

และส่วนสุดท้ายผู้วิจัยมุ่งศึกษาไปยังหน้าที่ของตัวแปรที่จะมามีผลกำกับในความสัมพันธ์ โดยเลือกในเรื่องความต้องการความเป็นส่วนหนึ่ง เพราะระดับความสำคัญในแต่ละความต้องการนั้นไม่เท่ากัน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจของความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ที่เข้ามาขยายความเกี่ยวข้องกันของตัวแปร โดยการกำกับของตัวแปรความต้องการเป็นส่วนหนึ่งนี้อาจมีผลทำให้บุคคลประเมินการถูกกีดกันในที่ทำงานว่ามีผลต่อความรู้สึกตัวเองอย่างไร อ่อนไหวกับบริบทของสังคมที่ทำงานที่มีการกีดกันมากแค่ไหนอย่างไร เมื่อถูกกีดกันแล้วส่งผลเชิงลบกับชีวิตจนทำให้เกิดการตัดสินใจและมีพฤติกรรมที่ต่างกันไปหรือไม่ จึงอภิปรายสมมติฐานของตัวแปรกำกับในรายละเอียดต่อไปนี้

ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวก ในความสัมพันธ์ การถูกกีดกันในที่ทำงานกับการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญ อธิบายคือ เมื่อบุคคลมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งสูง บุคคลจะรับรู้การถูกกีดกันมากเป็นพิเศษ ผลกระทบเชิงลบของการถูกกีดกันต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งจะมาก แต่ในทางกลับกันเมื่อบุคคลมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งต่ำ จะได้รับผลกระทบจากการถูกกีดกันน้อยกว่า เพราะความต้องการนี้ไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับพวกเขา

ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ได้เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวก ในความสัมพันธ์ การถูกกีดกันในที่ทำงาน กับความตั้งใจลาออก อธิบายคือ ไม่ว่าพนักงานจะมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งสูง หรือ ต่ำ การถูกกีดกันในที่ทำงานก็ยังส่งผลต่อความตั้งใจที่จะลาออกในระดับที่ ไม่แตกต่างกัน โดยในกรณีนี้ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ปัจจัยเฉพาะบุคคลที่มากควบคุมความรุนแรงของความสัมพันธ์ โดยสามารถอธิบายได้คือในแง่มุมมองของการลาออกมีหลายปัจจัยที่สามารถทำให้เหตุการณ์ตัดสินใจจะลาออกหรือไม่ก็ตาม โดยในงานวิจัยของ Vui-Yee และ Yen-Hwa (2020) พบว่าความเป็นอิสระในงาน มีหน้าที่เป็นตัวแปรกำกับ การมีอิสระในการตัดสินใจในงานของตนเองสามารถช่วยบรรเทาผลกระทบเชิงลบของความเครียดที่เกิดจากการถูกกีดกันได้

และสุดท้าย ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ได้เป็นตัวแปรกำกับเชิงบวก ในความสัมพันธ์ การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งกับความตั้งใจลาออก ดังนั้น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งไม่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่ง กับความตั้งใจลาออกของบุคคล

กล่าวคือ การรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออก โดยที่ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ที่แต่ละบุคคลมีแตกต่าง ไม่ได้มีผลทำให้ความสัมพันธ์รุนแรงขึ้นหรือเบาลงแต่อย่างใด นอกจากนี้จากการค้นคว้าเพิ่มเติมพบว่า ความสัมพันธ์ของความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในที่ทำงานกับความตั้งใจลาออกสามารถกำกับได้จากแง่บุคลิกภายในของแต่ละบุคคล เช่น จากข้อมูลการศึกษาของ Haldorai และคณะ (2020) กล่าวถึงเรื่องบทบาทของแรงจูงใจภายใน ที่กำกับการตัดสินใจที่จะลาออก โดยพนักงานที่มีแรงจูงใจภายในที่มาก จะไม่อ่อนไหวต่อปัจจัยภายนอกนั้นมุ่งไปยังเป้าหมายความสำเร็จของตนเองโดยเฉพาะความสำเร็จในงานเป็นหลัก

นอกจากนี้ในส่วนของผู้ควบคุมที่พบในผลการวิเคราะห์ พบว่าในในตัวแปร ตำแหน่ง และ เพศ ไม่ได้มีหน้าที่กำกับในความสัมพันธ์ในโมเดลสมมติฐานงานวิจัย จึงเป็นตัวแปรควบคุมในการศึกษานี้ แต่ในตัวแปรของอายุของผู้ตอบแบบสอบถามพบความสัมพันธ์กับความตั้งใจลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายคือ แม้ความแตกต่างของเพศหรือตำแหน่งงานไม่ได้กระทบความสัมพันธ์ของความตั้งใจลาออก แต่ถ้าเป็นความแตกต่างของอายุนั้นอาจกำกับความสัมพันธ์ในเชิงลบของความตั้งใจลาออกคือ ในพนักงานที่มีอายุน้อยอาจมีแนวโน้มที่จะลาออกมากกว่าพนักงานที่อายุมาก โดยสอดคล้องกับการศึกษาของ ของ Ali และคณะ (2025) ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมในสังคมที่ทำงานกับความตั้งใจลาออกนั้นโดยมี อายุที่แตกต่างกันของพนักงานทำให้ความสัมพันธ์ที่ได้แตกต่างกันออกไป ตัวอย่างจากการศึกษาคือ การมีส่วนร่วมทางสังคมในที่ทำงาน ความสัมพันธ์เชิงลบกับ ความตั้งใจในการลาออก เกิดในพนักงานที่มีอายุมากกว่ามากกว่าพนักงานอายุน้อยกว่า โดยพบว่า การรับรู้การมีส่วนร่วมทางสังคมในที่ทำงานในกลุ่มพนักงานอายุ 55 ปีขึ้นไปสูงกว่ากลุ่มพนักงานอายุ 35-44 ปีอย่างมีนัยสำคัญ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เนื่องจากการศึกษานี้เป็นการศึกษาเก็บข้อมูลการถูกกีดกันของพนักงานในประเทศไทยดังนั้นในการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ในด้านเพื่อเก็บเป็นข้อมูล และสำรวจสถานการณ์ บริบทการเกิดปรากฏการณ์ของสังคมการทำงานในปัจจุบัน โดยนำเรื่องความต้องการที่แตกต่างกันมาทำความเข้าใจความแตกต่างและทำนายความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการทำงานมีบริบทของความหลากหลายในพนักงานแต่ละคน เมื่อเกิดสถานการณ์เชิงลบที่มีการตีความและรู้สึกที่อาจจะต่างกันไปและเกิดความคลุมเครือ ดังนั้นตามความต้องการ

พื้นฐานที่บุคคลให้ความสำคัญไม่เท่ากันนั้น จึงเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการเข้าใจคุณลักษณะของแต่ละบุคคล ให้ความสำคัญในการดูแลพนักงานในเรื่องความอ่อนไหวที่มีต่อสถานการณ์นั้นและไม่ควรละเลยปล่อยให้ยังมีสถานการณ์เชิงลบนั้นเกิดขึ้นต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการทำให้องค์กรเข้าใจความตั้งใจและความต้องการที่จะลาออกของพนักงาน โดยมีที่มาจากความต้องการและความอ่อนไหวกับสถานการณ์เชิงลบ เพื่อดูแลสังคมการทำงานให้ไม่ทุกข์ทรมานหรือทิ้งพนักงานคนใดคนหนึ่งไว้ข้างหลัง

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ในเรื่องชุดข้อคำถามแต่ละเรื่องควรเลือกใช้และพิจารณาให้ตรงกับบริบทสภาพสังคมของประเทศไทยและประสบการณ์ของผู้ตอบ และ เนื่องจากประเทศไทยเป็นสังคมแบบรวมกลุ่ม (collectivistic society) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้นพนักงานจึงได้รับผลกระทบจากผลเชิงลบของการถูกกีดกันในที่ทำงานมากกว่าวัฒนธรรมอื่นๆ

(2) ส่วนของแบบสอบถามที่มีการประเมินความรู้สึกส่วนบุคคลตัวมาตรวัดหรือแบบสอบถามควรมีการระบุถึงรายละเอียดที่ผู้ตอบสามารถอ้างอิงได้จากประสบการณ์ของตนเอง และนอกจากนี้แนะนำให้การศึกษาในอนาคตเก็บข้อมูลจากแหล่งที่มาที่หลากหลายมากขึ้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ศศ.ดร. ทิพย์ภา หวนสุริยา ที่มีความกรุณาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือตลอดการทำงานวิจัยของข้าพเจ้าให้สำเร็จ ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับใช้กับงานวิจัยฉบับนี้

รวมทั้งขอขอบพระคุณความช่วยเหลือจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่สละเวลาทำแบบสอบถาม ที่เป็นส่วนสำคัญให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ รวมถึง ครอบครัว เพื่อน คนรอบข้าง ที่ช่วยให้การสนับสนุนในการช่วยกระจายแบบสอบถาม และ ให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าตลอดการศึกษาวิจัย และสุดท้ายนี้ขอบคุณความพยายาม ความตั้งใจของตัวข้าพเจ้าเองที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาและวิเคราะห์ในการทำวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จได้

9. เอกสารอ้างอิง

- ลิ้มโยธิน, ป. (2012). ตัวแบบสมการโครงสร้างขององค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจจะลาออกจากงานของพนักงานโรงแรมในประเทศไทย *Structural Equation Model of Factors Influencing the Hotel Staff in Thailand's Intention to Quit* [ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- Ali, M., Baker, M., Grabarski, M. K., & Islam, R. (2025). A study of inclusive supervisory behaviors, workplace social inclusion and turnover intention in the context of employee age. *Employee Relations*, 47(9), 1–23. <https://doi.org/10.1108/ER-04-2024-0252>
- Das, S. C., & Ekka, D. (2024). Workplace Ostracism and Turnover Intention in Organizations: A Meta-analytic Review. *BIMTECH Business Perspectives*, 5(1), 48–73. <https://doi.org/10.1177/25819542241250147>
- Ferris, D. L., Brown, D. J., Berry, J. W., & Lian, H. (2008). The development and validation of the Workplace Ostracism Scale. *Journal of Applied Psychology*, 93(6), 1348-1366. <https://doi.org/10.1037/a0012743>

- Haldorai, K., Kim, W. G., Phetvaroon, K., & Li, J. (2020). Left out of the office “tribe”: The influence of workplace ostracism on employee work engagement. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(8), 2717-2735. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-04-2020-0285>
- Hayes, A. F. (2015). An Index and Test of Linear Moderated Mediation. *Multivariate Behavioral Research*, 50(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/00273171.2014.962683>
- Khan, A. T. A. (2017). *Workplace Ostracism and Counterproductive Work Behaviors (CWBs): Examining the Mediating Role of Organizational Cynicism and Moderating Role of Neuroticism* (Master's thesis, Capital University of Science & Technology). Retrieved from <https://thesis.cust.edu.pk/download.php?file=Ameer+Taimur+Ali+Khan+-+MMS151036.pdf>
- Leary, M. R., Kelly, K. M., Cottrell, C. A., & Schreindorfer, L. S. (2013). Construct validity of the Need To Belong Scale: Mapping the nomological network. *Journal of Personality Assessment*, 95(6), 610-624. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.819511>
- Mobley, W. H. (1977). Intermediate linkages in the relationship between job satisfaction and employee turnover. *Journal of Applied Psychology*, 62(2), 237-240. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.62.2.237>
- Nadiri, H., & Tanova, C. (2010). An investigation of the role of justice in turnover intentions, job satisfaction, and organizational citizenship behavior in hospitality industry. *International Journal of Hospitality Management*, 29(1), 33-41. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2009.05.001>
- O'Reilly, J., Robinson, S. L., Berdahl, J. L., & Banki, S. (2015). Is negative attention better than no attention? The comparative effects of ostracism and harassment at work. *Organization Science*, 26(3), 774-793. <https://doi.org/10.1287/orsc.2014.0900>
- Park, J., & Min, H. (2020). Turnover intention in the hospitality industry: A meta-analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 90, 102599. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102599>
- Reich, T. C., & Hershcovis, M. S. (2011). Interpersonal relationships at work. In *APA handbook of industrial and organizational psychology, Vol 3: Maintaining, expanding, and contracting the organization*. (pp. 223-248). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12171-006>
- Singh, L. B., & Srivastava, S. (2021). Linking workplace ostracism to turnover intention: A moderated mediation approach. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 46, 244-256. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.12.012>
- Vui-Yee, K., & Yen-Hwa, T. (2020). When does ostracism lead to turnover intention? The moderated mediation model of job stress and job autonomy. *IIMB Management Review*, 32(3), 238-248. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.iimb.2019.10.007>

Williams, K. D. (2009). Chapter 6 Ostracism: A Temporal Need-Threat Model. In *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 41, pp. 275-314). Academic Press.
[https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)00406-1](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)00406-1)

**การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรียงความโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม
เป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

**The development of essay writing ability by activity based learning management
for matthayomsuksa 1 students**

ทรนง ทิพย์สังวาลย์

นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: Thoranongnote@gmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมพุ่ม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: Cholticha207@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: chaiyos.pai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความและ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้าน การเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ: การเขียนเรียงความ, การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน

ABSTRACT

The present study aimed to achieve two main objectives: (1) to compare the essay-writing abilities of Grade 7 students before and after participating in activity-based learning, and (2) to investigate the satisfaction of Grade 7 students with the activity-based learning approach to essay writing. The sample group consisted of 30 Grade 7 students from St. Louis Suksa School, enrolled in the first semester of the 2025 academic year. The participants were selected using cluster random sampling. The research instruments employed in this study comprised lesson, essay-writing ability tests and student satisfaction questionnaire. The data were analyzed by mean (M), standard deviation of items (SD) and t-test dependent.

The findings revealed that the essay-writing abilities of Grade 7 students after participating in activity-based learning were significantly higher than before, at the .05 level of statistical significance, consistent with the stated hypothesis. Moreover, students' overall opinions toward the activity-based learning approach to essay writing were rated at the highest level of agreement.

Keywords: essay writing, activity-based learning,

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

การเขียนเป็นทักษะการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในชีวิตประจำวัน เนื่องจากการเขียนเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารถึงความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ จากผู้เขียนไปยังผู้อ่าน บุคคลที่มีความสามารถในการเขียนจะต้องมีความสามารถในทางภาษา ด้านการพูด การฟัง และการอ่านมาก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และความต้องการของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้ถูกต้อง สื่อความชัดเจน โดยการนำถ้อยคำมาเรียบเรียงเป็นประโยค เรียงราวทางภาษาที่ชัดเจน เพื่อแสดงความรู้ ความคิด ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เขียนให้แก่ผู้อ่าน เป็นการสื่อสารที่มีความชัดเจน และเป็นหลักฐานที่แน่นอน จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนความเจริญของมนุษย์แต่ละยุคสมัยได้ทางหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 3)

จากการที่ผู้วิจัยจัดการเรียนการสอน รายวิชาภาษาไทย เรื่อง การเขียนเรียงความ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 พบว่าผู้เรียนขาดทักษะการใช้คำ การเรียบเรียงคำและข้อความ กลวิธีการใช้ภาษาที่สละสลวย ทำให้ไม่สามารถเขียนเรียงความได้ ซึ่งสอดคล้องกับกมลรัตน์ สิงห์แก้ว (2561: 35) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่พบในการสอนวิชาภาษาไทยมากที่สุด คือความสามารถด้านการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการเขียนเรียงความ ผู้เรียนขาดความสามารถในการเขียนเรียงความขาดความรู้ เรื่อง วิธีการเริ่มต้นการเขียนเรียงความ ขาดสัมพันธภาพในการเขียน ใช้สำนวนภาษาพูด และการเขียนไม่ก่อให้เกิดแรงจูงใจและไม่น่าสนใจให้ผู้อ่านติดตามได้ เช่นเดียวกับณัฐกาญจน์ เลิศยะโส (2553: 56) ที่กล่าวว่า ในการเขียนเรียงความปัญหาที่พบคือผู้เรียนขาดความสามารถในการเรียบเรียงและลำดับเนื้อเรื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่ครูผู้สอนเน้นการบรรยายเนื้อหา และทำแบบฝึกหัด ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งถ่ายทอดความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีการฝึกฝนผ่านกิจกรรมหรือการทำงานร่วมกัน อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายตลอดจนอาจมีเจตคติที่มีต่อการเขียนเรียงความในเชิงลบ

ปัญหาสำคัญที่พบจากการจัดการเรียนการสอนการเขียนเรียงความ (การสัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2567) พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เขียนไม่ตรงตามรูปแบบที่กำหนด เขียนเรื่องวกวน ไม่สามารถที่เรียบเรียงเนื้อหาให้เป็น

เรื่องราวตามลำดับขั้นตอน ไม่สามารถประมวลและถ่ายทอดความคิดออกมาได้ การใช้ภาษาขาดความเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการเขียนที่มีประสิทธิภาพ เมื่อแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขบ่อยครั้งผู้เรียนก็ขาดความมั่นใจ เกิดความเบื่อหน่าย และไม่อยากเขียนเรียงความ ดังนั้นวิธีการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการลงมือปฏิบัติจริงและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมที่จะรับการเรียนรู้มากขึ้นคือการทำกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมผ่านเกม หรือสามารถใช้ประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้เรียนเป็นประเด็นในการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นว่าการเขียนเรียงความไม่ใช่เรื่องที่ไกลตัวผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้
- (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ ด้วยการ ใช้กิจกรรมเป็นฐาน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

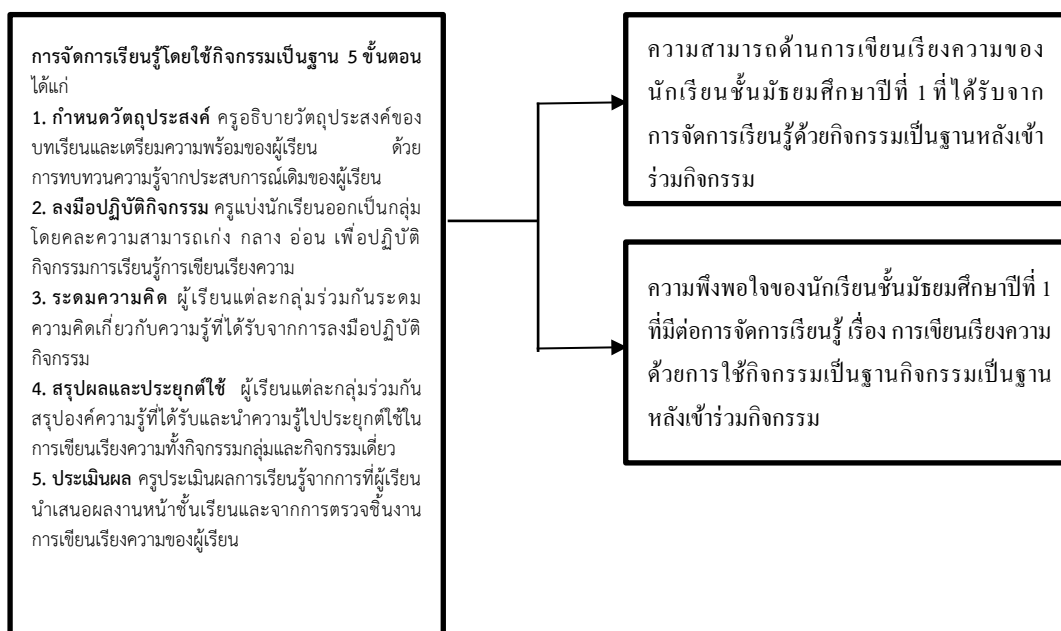
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning: ABL)

นักวิชาการและองค์กรต่างประเทศได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานไว้ คือ NCSALL (2006: 58) ได้ระบุขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นศึกษาและอภิปราย 3) ขั้นกิจกรรม 4) ขั้นผลสะท้อนจากกิจกรรม 5) ขั้นประเมินผล ด้าน Lakshmi (2007: 126) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นประสบการณ์ 3) ขั้นกิจกรรม 4) ขั้นสร้างความรู้ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นการประเมินผล ส่วนนักวิชาการไทย เช่น ศศิธร ลิจันทร์พร (2556: 50) ได้นำเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นกระตุ้นและให้ประสบการณ์ 2) ขั้นให้ความรู้และลงมือปฏิบัติ 3) ขั้นผลสะท้อนกลับ 4) ขั้นประเมินผล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการสอนเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ ครูอธิบายวัตถุประสงค์ของบทเรียนและเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ด้วยการทบทวนความรู้จากประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
2. ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยแต่ละความสามารถเก่ง กลาง อ่อน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ
3. ระดมความคิด ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม
4. สรุปผลและประยุกต์ใช้ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเขียนเรียงความโดยปฏิบัติทั้งกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมเดี่ยว
5. ประเมินผล ครูประเมินผลการเรียนรู้จากการที่ผู้เรียนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนและจากการตรวจชิ้นงานการเขียนเรียงความของผู้เรียน

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 สมมติฐานการวิจัย

ความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

T_1	X	T_2
-------	-----	-------

T_1	คือ	การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน
X	คือ	การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน
T_2	คือ	การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 60 คน

4.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเรียงความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน 4 แผน หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง จากนั้นนำผลมา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ 1.00 2) แบบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความและเกณฑ์การประเมินการเขียนเรียงความ หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง จากนั้นนำผลมา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ 1.00 และหากคุณภาพเกณฑ์การประเมินโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้เท่ากับ 0.84 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง จากนั้นนำผลมา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ 1.00

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ดังนี้ ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความซึ่งเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ จากนั้นจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานที่สร้างขึ้น จำนวน 4 แผน แผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที เมื่อจัดการเรียนรู้ครบ 8 คาบ ทดสอบหลังการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความซึ่งเป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน และเพื่อสรุปผลการศึกษา ดังนี้

4.5.1 การวิเคราะห์ความสามารถด้านการเขียนเรียงความโดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานโดยการทดสอบค่าที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t – test dependent)

4.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้ค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินผล

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย M	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ค่า t	ค่า p
ก่อนเรียน	30	12	6.20	1.21	-19.90	0.00
หลังเรียน	30	12	10.50	0.73		

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจาการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน ($M = 6.07$, $SD = 1.21$) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ ($M = 10.45$, $SD = 0.73$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มาสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กิจกรรมเป็นฐาน

ข้อ	รายการการประเมิน	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านที่ 1 ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้					
1	กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความได้	4.56	0.56	เห็นด้วยมากที่สุด	2
2	กิจกรรมมีความหลากหลาย	4.43	0.50	เห็นด้วยมาก	4
3	กิจกรรมการใช้ความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.46	เห็นด้วยมาก	5
4	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.49	เห็นด้วยมากที่สุด	1
5	การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมช่วยให้มีความมั่นใจในการเขียนเรียงความ	4.46	0.50	เห็นด้วยมาก	3
ค่าเฉลี่ยด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้		4.47	0.03	เห็นด้วยมาก	(3)
ด้านที่ 2 ด้านบรรยากาศ					
6	บรรยากาศชั้นเรียนสนุกสนาน	4.76	0.43	เห็นด้วยมากที่สุด	2
7	บรรยากาศชั้นเรียนไม่เคร่งเครียด	4.50	0.57	เห็นด้วยมากที่สุด	4
8	ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน	4.80	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด	1
9	บรรยากาศส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.53	0.50	เห็นด้วยมากที่สุด	3
10	บรรยากาศช่วยให้การเรียนรู้มีความสุข	4.40	0.62	เห็นด้วยมาก	5
11	ระยะเวลาในการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา	4.36	0.61	เห็นด้วยมาก	6
ค่าเฉลี่ยด้านบรรยากาศ		4.56	0.09	เห็นด้วยมากที่สุด	(2)
ด้านที่ 3 ด้านประโยชน์					
11	มีทัศนคติที่ดีกับการเขียนเรียงความที่ดีขึ้น	4.80	0.40	เห็นด้วยมากที่สุด	1
12	ประยุกต์ใช้ความรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้	4.53	0.62	เห็นด้วยมากที่สุด	4
13	ได้ฝึกการใช้ความคิดมากขึ้น	4.60	0.49	เห็นด้วยมากที่สุด	3
14	ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน	4.76	0.43	เห็นด้วยมากที่สุด	2
15	กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น	4.36	0.55	เห็นด้วยมาก	5
ค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์		4.61	0.09	เห็นด้วยมากที่สุด	(1)
ค่าระดับความคิดเห็นของนักเรียนโดยรวม		4.54	0.03	เห็นด้วยมากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กิจกรรมเป็นฐานในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($M = 4.54$, $SD = 0.03$) และพิจารณาในแต่ละด้าน ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ ($M = 4.61$, $SD = 0.09$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ ได้ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.60$, $SD = 0.49$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 2) กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ช่วยพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความได้ ($M = 4.56$, $SD = 0.56$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3) การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมช่วยให้มีความมั่นใจในการเขียนเรียงความ ($M = 4.46$, $SD = 0.50$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

2. ด้านบรรยากาศ ($M = 4.56$, $SD = 0.09$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้ 3 ลำดับ ดังนี้ 1) ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน ($M = 4.80$, $SD = 0.40$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 2) บรรยากาศชั้นเรียนสนุกสนาน ($M = 4.76$, $SD = 0.43$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3) บรรยากาศส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($M = 4.53$, $SD = 0.50$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

3. ด้านประโยชน์ ($M = 4.61$, $SD = 0.09$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดได้ 3 ลำดับ ดังนี้ 1) มีทัศนคติที่ดีกับการเขียนเรียงความที่ดีขึ้น ($M = 4.80$, $SD = 0.40$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 2) ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ($M = 4.76$, $SD = 0.43$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด 3) ได้ฝึกการใช้ความคิดมากขึ้น ($M = 4.60$, $SD = 0.49$) อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรียงความโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสามารถด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีการลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) ขันลงมือปฏิบัติ 3) ขั้นระดมความคิด 4) ขั้นสรุปผลและประยุกต์ใช้ 5) ขั้นประเมินผล แนวทางดังกล่าวช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในโครงสร้างของเรียงความ มีการฝึกฝนทักษะการคิด การเรียบเรียงภาษา และการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบ อันนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา แซ่ลิ้ม (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรียงความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกิจกรรม” ซึ่งพบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่ม การระดมความคิด และการนำเสนอผลงานช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความสูงขึ้น และสุพัตรา รัตนประทีป (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริงที่มีต่อทักษะการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ซึ่งชี้ว่า การเรียนรู้แบบมีขั้นตอนชัดเจนและให้นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความรู้ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานที่มีกระบวนการอย่างชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนเรียงความได้ดีขึ้นในเชิงเทคนิค หากยังส่งเสริมความมั่นใจ ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ และการสื่อสารทางภาษาไทยที่มีคุณภาพยิ่งขึ้นด้วย

2. ผลการศึกษาคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านประโยชน์ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อทัศนคติของผู้เรียนอย่างมาก การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนแบบเดิมที่เน้นการบรรยายจากครูเพียงฝ่ายเดียว และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว แสดงความคิดเห็น และทำงานร่วมกับเพื่อนในลักษณะของ "พื้นที่ปลอดภัย" (Safe Space) ซึ่งสนับสนุนให้เกิดการกล้าแสดงออกและเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับขวัญฤดี บุญมัน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานต่อบรรยากาศในห้องเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า บรรยากาศการเรียนที่เปิดกว้าง ลดความกดดัน และเน้นการมีส่วนร่วม ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของนักเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และจัดลำดับขั้นตอนอย่างมีระบบ ตั้งแต่การวางแผนกลุ่ม การกำหนดบทบาท การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมช่วยให้นักเรียนไม่รู้สึกเบื่อ และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของชุดิมา สัมมา (2560) เรื่อง "การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1" ที่ระบุว่า การออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน ช่วยส่งเสริมความกระตือรือร้นในการเรียน และเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์

จากผลการวิจัยข้อนี้สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน เป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความสุข ความผูกพัน และความเข้าใจที่ลึกซึ้งให้กับผู้เรียน ผ่านการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในชั้นเรียน ไม่ว่าจะในด้านบรรยากาศ ประโยชน์ที่ได้รับ หรือรูปแบบกิจกรรม ต่างล้วนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกันและกันในบริบทที่เป็นมิตร

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- (1) ควรวางแผนกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการเรียนรู้ เช่น การกระตุ้นความคิด การทำงานกลุ่ม การสะท้อนผล และการประเมิน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและอย่างมีความหมาย
- (2) ควรคำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียน โดยการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับ เช่น การจัดกลุ่มละความสามารรถ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลือและเรียนรู้ร่วมกัน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- (1) การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้ในการพัฒนาทักษะอื่น ๆ ของผู้เรียน เช่น ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง หรือใช้พัฒนาทักษะการเขียนด้านอื่น ๆ เช่น การเขียนสร้างสรรค์ การแต่งคำประพันธ์
- (2) การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถใช้กับกลุ่มตัวอย่างระดับอื่นได้ เช่น ศึกษาในระดับชั้นอื่น ได้แก่ ประถมปลาย หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนต่างสังกัด เช่น โรงเรียนในชนบท โรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนในเขตเมือง เพื่อศึกษาว่าการจัดกิจกรรมเป็นฐานมีผลแตกต่างกันตามบริบทของผู้เรียนหรือไม่

(3) การจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ จึงสามารถศึกษาความคงทนของการเรียนรู้ (Retention) หรือพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ด้วย

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความที่เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมพึ้ง และรองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ สิงห์แก้ว. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบฝึกที่บูรณาการข้อมูลท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐกาญจน์ เลิศยะโส. (2553). การพัฒนาการเขียนความเรียงร้อยแก้วโดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย

ศศิธร ลิจันทรพร (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐาน โดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุพิรา ดาวเรือง. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานและเทคนิคเพื่อนคู่คิดบนวิกิเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Lakshmi, A. (2007). *Activity based learning a report on an Innovative Method in Tamil Nadu*.

Retrieved from <http://www.ssa.tn.nic.in/Docu/ABL-Report-by Dr.Anandhalakshmi.pdf>.

NCSALL. (2006). *Activity-based Instruction: Why and How*. Retrieved from www.ncsall.net/fileadmin/resources/teach/GED_inst.pdf

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน

Factors affecting the implementation of strategies for effective and sustainable local
development: a case study of local administrative organizations in Lamphun Province

ธีรเมธ นิลวรรณ¹ ภัทรวดี สมยานะ² กมลทิพย์ คำใจ³ และชุติวัดลัญญ์ เสมมหาศักดิ์⁴

¹สาขาวิชาศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

⁴คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

E-mail: 64886202@g.cmru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น จำนวน 50 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารท้องถิ่น ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านสภาท้องถิ่น ปัจจัยด้านบริหารงบประมาณ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ทั้ง 5 ปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผู้บริหารท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.39$) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.05$) ด้านบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 3.76$) ด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ แต่หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ควรให้ฝ่ายสภาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการประชุมทบทวนและคัดเลือกแผนงาน/โครงการ การกำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินการดำเนินโครงการ/แผนงาน ตามแผนงานยุทธศาสตร์ของ อปท. รวมไปถึงมีการนำโครงการ/แผนงานในแผนยุทธศาสตร์ของ อปท. ไปสู่การปฏิบัติโดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์, ประสิทธิภาพและยั่งยืน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to study the factors affecting the implementation of the strategy for effective and sustainable local development: a case study of local administrative organizations in Lamphun Province. The study

employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 50 executives, local administrators, government officials, local government employees, and local council members, selected through purposive sampling technique. Statistics used included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The study focused on five factors: local administrative factors, personnel factors, local council factors, budget management factors, and participation factors. A questionnaire was used to collect data and analyze the data using descriptive statistics. The results revealed that the factors affecting the implementation of the strategy for efficient and sustainable local development a case study of local administrative organizations in Lamphun Province in all five aspects were at the level of high.) ($\bar{X} = 4.06$) The factor with the highest average score was local administrative factors ($\bar{X} = 4.60$), followed by participation factors ($\bar{X} = 4.39$), personnel factors ($\bar{X} = 4.05$), budget management factors ($\bar{X} = 3.76$), and local council factors ($\bar{X} = 3.53$), respectively. However, for local government organizations to operate more effectively and sustainably according to their strategic plans for local development, local councils should be given a greater role in reviewing and selecting programs and projects through formal meetings. This includes their involvement in supervising, monitoring, and evaluating the implementation of projects and programs according to the local government's strategic plans, as well as ensuring the practical implementation of projects and programs outlined in the strategic plans with a genuine focus on addressing the real problems faced by local residents.

Keywords: Strategic implementation; Effective and Sustainable; Local government organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่นในฐานะกลไกสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 :74-75) เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตนและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยตรง ตามหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ซึ่งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและจัดทำยุทธศาสตร์ในระดับพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาประเทศ และแนวทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาท้องถิ่นในหลายระดับ แต่การ “ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์” หรือการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น (ธนิต พงศ์พิทักษ์โยธิน, 2567) สิ่งสำคัญที่สุดต้องเริ่มจากภาวะผู้นำในองค์กร จะต้องแสดงออกถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน สร้างแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และโดยเฉพาะบทบาทของการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (รัตนชนก แสงอ่วม, 2562) ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจะเกิดผลสัมฤทธิ์ได้จะต้องเริ่มมาจากแนวคิดในการบริหารของ

ผู้บริหาร การประเมินสภาพแวดล้อมในทุกๆ ด้าน ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis จะต้องดำเนินการโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ระดมความคิดเห็น ระดมสมอง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน ต้องร่วมแรงร่วมใจช่วยกันดำเนินการ ก็จะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นแกนหลักในการดำเนินการทุกอย่างโดยให้ภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น มุ่งเน้นประชาชนเป็นหลัก โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย ในฐานะจังหวัดขนาดเล็ก แต่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและชาติพันธุ์ การพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ประกอบกัน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 58 แห่ง (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2565) ซึ่งมีบทบาทในการจัดบริการสาธารณะ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาหลายด้าน อาทิ การส่งเสริมเศรษฐกิจ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การยกระดับสาธารณสุขไปรษณีย์พื้นฐาน และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายพื้นที่ยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านงบประมาณที่จำกัด การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังมีข้อจำกัด ส่งผลให้ยังไม่สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยใดในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะส่งผลในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน พร้อมทั้งนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อเสนอแนะการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation)

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ (Strategy Implementation) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริงในระดับองค์กร กระบวนการนี้ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายขององค์กร การจัดสรรทรัพยากร การดำเนินงาน และการกำกับติดตามประเมินผล รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ระดับ (Wheelen & Hunger, 2012) สำหรับองค์กร

ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระบวนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ เพื่อให้สามารถพัฒนาและบริการประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ในภาครัฐควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Engagement) และการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bryson, 2018) และ Andrews et al. (2009) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าองค์กรภาครัฐที่มีการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ที่ดีจะมีศักยภาพในการสร้างคุณค่าให้กับประชาชน ประกอบกับการศึกษางานวิจัยของ Endo, Busari, และ Ibrahim (2024) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ความสามารถในการสื่อสารและตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของความสำเร็จ

โดยสรุป ความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ องค์ประกอบสำคัญได้แก่ การกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนพร้อมตัวชี้วัดที่ประเมินผลได้จริง การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมีภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์สูงสุด

3.1.2 แนวคิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (Effective and Sustainable Local Development)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง (Brundtland Report, 1987) โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ความครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection)

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาในระดับพื้นที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และสามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว โดยต้องมีความสมดุลทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (UNDP, 2015)

องค์ประกอบของการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

1. ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (Efficiency) เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ต้นทุนที่เหมาะสม ไม่สิ้นเปลืองหรือซ้ำซ้อน และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน

2. ความยั่งยืนในมิติต่าง ๆ (Sustainability Dimensions) ด้านเศรษฐกิจ: สร้างรายได้ การจ้างงาน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ด้านสังคม: ลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมความเท่าเทียม สร้างโอกาสการศึกษาและสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม: รักษาทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการของเสีย และการฟื้นฟูระบบนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation): ประชาชนในพื้นที่ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา วางแผนตัดสินใจ และประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในพื้นที่ ด้านการเรียนรู้และปรับตัวขององค์กร (Organizational Learning & Adaptation): องค์กรต้องสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และนโยบายรัฐ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับบุคคลและองค์กร ตามแนวทางการ

พัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ตามเป้าหมาย SDGs ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015)

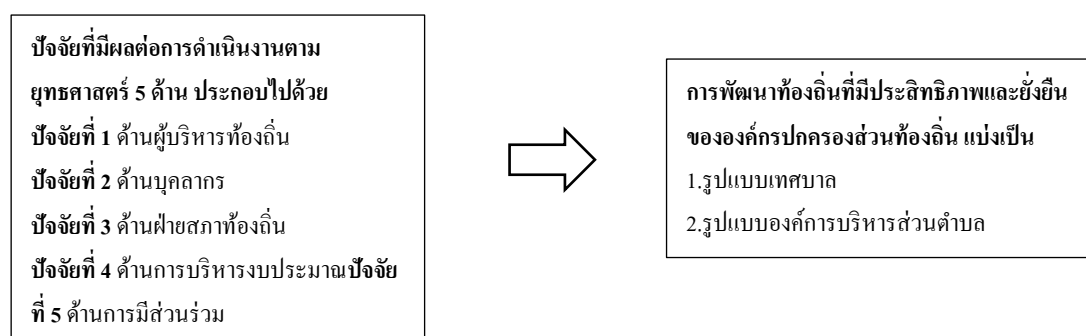
โดยสรุป การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป็นการพัฒนาในระดับพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับจะต้องมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รักษาสมดุลในทุกมิติ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างการเรียนรู้ปรับตัวขององค์กร เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา (2563) พบว่าภาวะผู้นำและความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ กิติรัชน์ บุญเกาะ และคณะ (2562) ระบุว่า ความมีส่วนร่วมของประชาชน และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของ อปท. สุจิตรา ธรรมศิริ (2565) ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ การสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ และการติดตามประเมินผล มีผลต่อความยั่งยืนของแผนพัฒนาท้องถิ่น Wiboonchutikul (2019) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและการใช้ฐานข้อมูลในการวางแผนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ Siliwa & Bawole (2021) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในโปแลนด์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ ประกอบด้วย ความเป็นอิสระทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสามารถของบุคลากร คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชน

3.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม บทความ งานวิจัย โดยการสังเคราะห์งานวิจัยของ กฤษติญา มูลศรี. (2562), ศิริพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา (2563), กิติรัชน์ บุญเกาะ และคณะ (2562), สุจิตรา ธรรมศิริ (2565), และ Siliwa & Bawole (2021) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนกรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

4.2 ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติในผลคะแนนการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ในลำดับคะแนนมากที่สุดเรียงตามลำดับ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 แห่ง ๆ ละ 5 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งละ 1 คน สมาชิกสภาท้องถิ่นแห่งละ 1 คน ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งละ 1 คน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์หรือหัวหน้าสำนักปลัดแห่งละ 1 คนและเจ้าหน้าที่วิเคราะห์หรือผู้รับผิดชอบแผนงานยุทธศาสตร์ของ อปท. แห่งละ 1 คน รวมทั้งหมด 50 คน

4.3 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งมีค่าคะแนน IOC เท่ากับ 0.89 โดยเนื้อหาแบบสอบถามมี 1 ตอน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารท้องถิ่น 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการมีส่วนร่วม โดยนำเอาแบบสอบถามไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Pre-test) จำนวน 30 ชุด ค่าความเที่ยงหรือค่าความเชื่อถือ (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.93

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามงานวิจัยถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้สร้าง QR Code สำหรับให้กลุ่มตัวอย่างทำการสแกนเพื่อตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นในรูปแบบ Google forms แแนบท้ายหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน อาศัยแบบสอบถามโดยมีเนื้อหา ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ด้านผู้บริหารท้องถิ่นมี 7 ตัวชี้วัด ปัจจัยที่ 2 ด้านบุคลากรมี 6 ตัวชี้วัด ปัจจัยที่ 3 ด้านฝ่ายสภาท้องถิ่นมี 7 ตัวชี้วัด ปัจจัยที่ 4 ด้านบริหารงบประมาณมี 5 ตัวชี้วัด ปัจจัยที่ 5 ด้านการมีส่วนร่วมมี 8 ตัวชี้วัด

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 103) เกณฑ์มีดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง มีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ดังนี้

5.1 ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

5.1.1 ประสิทธิภาพด้านผู้บริหารท้องถิ่น พบว่าเทศบาลมีประสิทธิภาพด้านผู้บริหารท้องถิ่นในระดับมากที่สุด (4.66) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 4 และ 6 ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพด้านผู้บริหารท้องถิ่นในระดับมากที่สุด (4.54) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3 และ 4 โดยรวมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านผู้บริหารท้องถิ่นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมากที่สุด (4.60)

5.1.2 ประสิทธิภาพด้านบุคลากร พบว่าเทศบาลมีประสิทธิภาพด้านบุคลากรในระดับมาก (4.28) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1 ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพด้านบุคลากรในทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก (3.82) โดยรวมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านบุคลากรในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมาก (4.05)

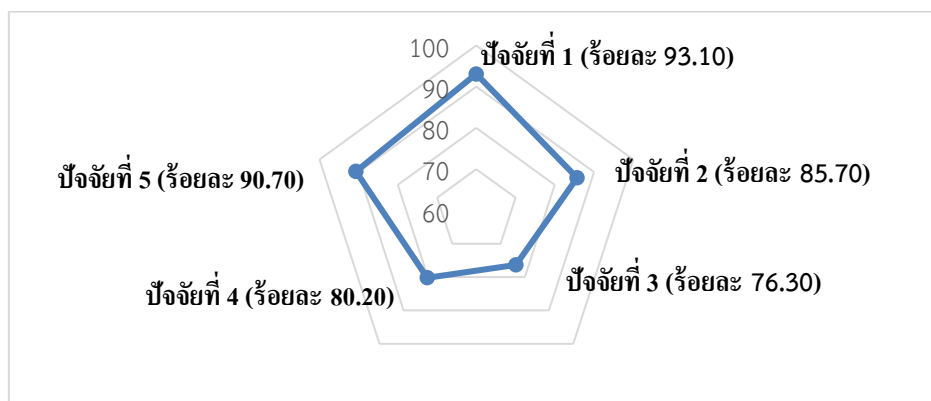
5.1.3 ประสิทธิภาพด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น พบว่าเทศบาลมีประสิทธิภาพด้านฝ่ายสภาท้องถิ่นในทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก (3.82) ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพด้านฝ่ายสภาท้องถิ่นในระดับปานกลาง (3.25) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 3 และ 4 โดยรวมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านสภาท้องถิ่นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับที่มาก (3.53)

5.1.4 ประสิทธิภาพด้านบริหารงบประมาณ พบว่าเทศบาลมีประสิทธิภาพด้านบริหารงบประมาณในทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก (4.01) ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพด้านบริหารงบประมาณในระดับมาก (3.51) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 3 และ 5 โดยรวมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านบริหารงบประมาณในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมาก (3.76)

5.1.5 ประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วม พบว่าเทศบาลมีประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด (4.54) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 2, 4, 6 และ 8 ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลมีประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วมในระดับมาก (4.23) รายข้อย่อยที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 4 โดยรวมเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก (4.39)

5.2 ระดับความยั่งยืนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

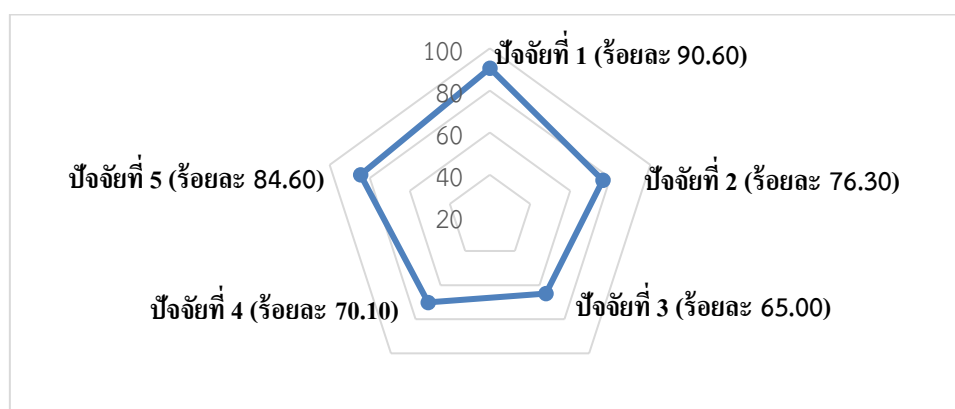
5.2.1 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบเทศบาล

ภาพที่ 2 แสดงระดับความยั่งยืนของอปท.(เทศบาล) ตามปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ปัจจัย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความยั่งยืนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบเทศบาล เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 85.20) โดยปัจจัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารท้องถิ่น (ร้อยละ 93.10) และปัจจัยที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น (ร้อยละ 76.30) ซึ่งหากจะยกระดับให้สูงกว่านี้ ฝ่ายสภาท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีบทบาทในการประชุมทบทวนและคัดเลือกแผนงาน/กิจกรรม/โครงการ ในการแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของ อปท.และบทบาทในการกำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินการดำเนินโครงการ/แผนงาน ตามแผนงานยุทธศาสตร์ของ อปท.ให้มากขึ้น แสดงดังภาพที่ 2

5.2.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ภาพที่ 3 แสดงระดับความยั่งยืนของอปท. (อบต.) ตามปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ปัจจัย

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความยั่งยืนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 77.32) โดยปัจจัยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารท้องถิ่น (ร้อยละ 90.60) และปัจจัยที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น (ร้อยละ 65.00) ซึ่งหากจะยกระดับให้สูงกว่านี้ ฝ่ายสภาท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีบทบาทในการประชุมทบทวนและคัดเลือกแผนงาน/กิจกรรม/โครงการ ในการแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติของ อปท.และบทบาทในการกำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินการดำเนินโครงการ/แผนงาน ตามแผนงานยุทธศาสตร์ของ อปท.ให้มากขึ้นรวมไปถึงมี

การนำกิจกรรม/โครงการ/แผนงาน ในแผนยุทธศาสตร์ของ อปท. ไปสู่การปฏิบัติโดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ แสดงดังภาพที่ 3

6. อภิปรายผล

ผลการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย

ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยด้านผู้บริหารท้องถิ่น พบว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านผู้บริหารท้องถิ่นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมากที่สุด ซึ่งมีตัวชี้วัดสนับสนุนที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้แก่ ตัวชี้วัด 1) ผู้บริหารท้องถิ่นมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่น ความซื่อสัตย์ และมีการตัดสินใจในการบริหารงานองค์กรเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน 2) ผู้บริหารมีการตัดสินใจในแผนงาน/โครงการ/ยุทธศาสตร์ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงความเป็นธรรมของทุกภาคส่วนในชุมชน 3) ผู้บริหารท้องถิ่นมีการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์กร การวิเคราะห์ SWOT และการจัดการความรู้ 4) ผู้บริหารท้องถิ่นมีการริเริ่มโครงการใหม่ๆ แล้วพัฒนาต่อยอด เพื่อพัฒนาท้องถิ่น 6) ผู้บริหารท้องถิ่นมีการจัดลำดับความสำคัญและตัดสินใจในการดำเนินโครงการ/แผนงานสอดคล้องกับความจำเป็น บริบททางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา (2563) พบว่าภาวะผู้นำและความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิตร พงศ์พิทักษ์โยธิน (2567) พบว่าสิ่งสำคัญที่สุดต้องเริ่มจากภาวะผู้นำในองค์กร โดยเฉพาะบทบาทของการวิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรอบด้านทั้งภายในภายนอก เพื่อให้รู้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรด้วยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และที่สำคัญภาวะผู้นำจะต้องแสดงออกถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจน สร้างแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม

ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านบุคลากรในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมากที่สุด ซึ่งมีตัวชี้วัดสนับสนุนที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้แก่ ตัวชี้วัด 1) บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียรและใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์กร 4) บุคลากรมีการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ พิจารณาถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งกรอบนโยบาย ระเบียบกฎหมาย ทรัพยากรและตัวชี้วัดที่ชัดเจน 5) บุคลากรมีการตัดสินใจในการดำเนินโครงการสอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ 6) บุคลากรในองค์กรมีการเตรียมตัวและพัฒนาทักษะในการเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thawesaengskulthai & Tannock (2020) พบว่าองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กรและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในภาครัฐ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Siliwa & Bawole (2021) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในโปแลนด์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ ประกอบด้วย ความเป็นอิสระทางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสามารถของบุคลากร คุณภาพของระบบการบริหารจัดการ ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยด้านฝ่ายสภาท้องถิ่น พบว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านสภาท้องถิ่นในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมี 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก ที่สนับสนุนทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้แก่ ตัวชี้วัด 1) ฝ่ายสภา มีการรับฟังและแสดงความคิดเห็น รวบรวมข้อมูล ประเด็นปัญหาความต้องการที่สำคัญจากประชาชนอย่างสม่ำเสมอ 3) มีการแปลงแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ด้วยการจัดทำข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ของ อบต. 4) ฝ่ายสภา มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา/โครงการ/แผนงาน ที่เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร. (2563) พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ร่วมพิจารณาโครงการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและด้านการเข้าร่วมประชุม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นบทบาทที่สำคัญในการวางแผนดำเนินงานในการพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยด้านบริหารงบประมาณ พบว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านบุคลากรในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอยู่ระดับเดียวกันในระดับมาก ซึ่งมีตัวชี้วัดสนับสนุนที่ทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้แก่ 1) การแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติมีการใช้งบประมาณด้วยความโปร่งใส เปิดเผยต่อประชาชนและความเป็นธรรมของทุกภาคส่วนในชุมชน 2) มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน 3) มีการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความคุ้มค่า เหมาะสมตามลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ 4) มีการกำหนดงบประมาณของกิจกรรม/โครงการ/แผนงาน ในยุทธศาสตร์ที่พิจารณาความคุ้มค่าในระยะสั้นและความยั่งยืนในระยะยาว 5) มีจัดเตรียมงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ให้พร้อมเพื่อรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ธรรมศิริ (2565) ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ การสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ และการติดตามประเมินผล มีผลต่อความยั่งยืนของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยที่ 5 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม พบว่าเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีประสิทธิภาพด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมี 3 ตัวชี้วัดอยู่ในระดับมากที่สุด ที่สนับสนุนทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้แก่ ตัวชี้วัด 2) มีการเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแปลงแผนยุทธศาสตร์ของท้องถิ่นสู่การปฏิบัติโดยอาศัยกลไก “ประชารัฐ” 4) มีการวางแผนและจัดทำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ แบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ฝ่ายโดยในการตัดสินใจขั้นสุดท้าย ภาคประชาชนมีส่วนร่วมรับฟัง และร่วมสนับสนุนทรัพยากร 6) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประชุมหรือประชาสัมพันธ์ ประกาศแผนพัฒนา/ยุทธศาสตร์ ของ อบต. ที่นำไปสู่การปฏิบัติให้สาธารณะได้ทราบ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิติรัตน์ บุญเกาะและคณะ (2562) ระบุว่า ความมีส่วนร่วมของประชาชน และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของ อบต. และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wiboonchutikul (2019) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมและการใช้ฐานข้อมูลในการวางแผนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารท้องถิ่น เป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา (2563) พบว่าภาวะผู้นำและความสามารถของผู้บริหาร

ท้องถิ่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นผู้บริหารท้องถิ่นควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่น ชี้อัตถ์ สามารถแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติบนพื้นฐานการวิเคราะห์ความเสี่ยง SWOT และการจัดการความรู้ มีการริเริ่มและพัฒนาต่อยอดโครงการใหม่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงสามารถจัดลำดับความสำคัญและตัดสินใจในการดำเนินโครงการ/แผนงานโดยรับฟังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คำนึงถึงความเป็นธรรมของทุกภาคส่วนรวมและให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ฝ่ายสภาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการประชุมทบทวนและคัดเลือกแผนงาน/โครงการ การกำกับดูแล ตรวจสอบและประเมินการดำเนินโครงการ/แผนงาน ตามแผนงานยุทธศาสตร์ของ อปท. รวมไปถึงมีการนำโครงการ/แผนงานในแผนยุทธศาสตร์ของ อปท. ไปสู่การปฏิบัติโดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริงให้มากขึ้น

2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรวมไปถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยและบทบาทของของสภาท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนโดยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล

2. ควรศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรอื่นๆ ที่อันอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม โดยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นต้น

8. กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยนี้ขอขอบคุณผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนทั้ง 10 แห่ง ที่ให้ข้อมูล ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะมีประโยชน์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ไม่มากก็น้อย และผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวิมล สมยานะ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ แนวคิด แนวทาง พร้อมให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนในการตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 - 2569*. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2568, จาก: <http://www.dla.go.th/work/dlaPlan2560-2569.pdf>.
- กฤษฎิยา มูลศรี. (2562). กรอบแนวคิดแมคคินซี 7s และการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ธุรกิจ. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*. 8(1), 40-53
- กิตติชนัน บุญเกาะ, เชิดเกียรติ กุลบุตร, ชมภูณัฐ ชมพูพันธ์. (2559). *รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. ปรัชญาคุณูปบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศักดิ์ คณมนุชศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธนิต พงศ์พิทักษ์โยธิน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนารองการปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเขาฉกรรจ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(12), 1523-1540.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร. (2563). การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองพอก อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย*, 1(2), 12-20.
- รัตนชนก แสงอ่วม, โชติ บัณฑิต. (2562). การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารนวมทองแห่งพุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 1-18.
- ศิริพร พึ่งบุญ ณ อยุธยา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(2), 45-63.
- สุจิตรา ธรรมศิริ. (2565). การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 14(1), 88-105.
- สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2665). *ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดลำพูน* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2568, จาก: <https://www.lamphun.go.th/th/information>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2568, จาก: https://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/more_news.php?cid=87
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *เกี่ยวกับ SDGs*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2568, จาก: <https://sdgs.nesdc.go.th/>
- Andrews, R., Boyne, G. A., Law, J., & Walker, R. M. (2009). Strategy, structure, and process in the public sector: A test of the Miles and Snow model. *Public Administration*, 87(4), 732-749.
- Bryson, J. M. (2018). *Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement* (5th ed.). Wiley.
- Endo, S., Busari, A. H., & Ibrahim, D. K. A. (2024). Evaluating strategic leadership effectiveness in government institutions: A systematic literature review. *International Journal of Entrepreneurship and Management Practices*, 7(26), 54-66.

- Thawesaengskulthai, N., & Tannock, J. D. T. (2020). Strategic management practices in Thai local government organizations. *Public Organization Review*, 20(1), 99–115.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development* [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2568, จาก: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
- Wiboonchutikula, P. (2019). Local development and participatory planning in Thailand. *Thailand Development Research Institute Journal*, 34(2), 23–42.
- Wheelen, T. L., & Hunger, J. D. (2012). Strategic management and business policy: Toward global sustainability (13th ed.). *Pearson Education*.